

არსენალი

№6 (153). 16-29 მაისი, 2012 წ. სახმელრო-ანგ

**„გრად-კრანი“
ქართულად**

სიასლა!

ააწყვა საკუთარი ხელით!

**საბრძოლო ტექნიკა
3D**

**მოდელი
ზანი 3,5 ლარი
„არსენალთან“
ერთად 5 ლარი**

ამ ნომერთან ერთად:

**„სუპერკორეტი“ F/A-18F
შენს თაროზე –**

**ინსტრუქცია ამერიკული
გამანადგურებელ-
მთიერიშის მოდელის
ასაწყობად**

**NATO-ს
გაზა...
რუსეთში?**

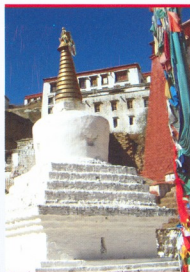
**ფრანგული
„სუპერკორეტი“
ქართულ ხაზი**

რაგონ
პირ
მოკლეს
ანქვეაი?

15

ჩინეთ-ტიბეტის
1950 წლის
მოი

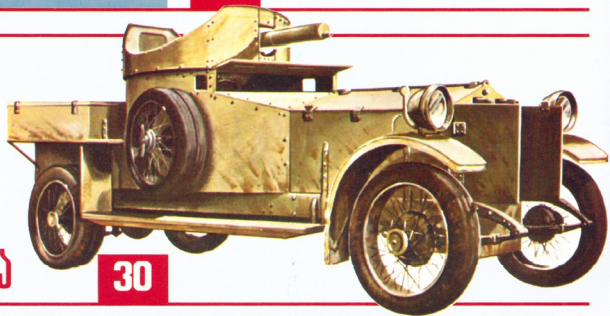
35

რუსული „ალიგატორი“
„სანადიროდ“ ლაშით
გამოდის

20

გრიგანული
ჯავუანგეჟიქა

30

ირანის
ერთჯერადი
ფლოგი

41

უახლესი უპეიტარიული
პისომლაზ-გჟვიპოჟრქვევი

54

სარჩევი

- 4** სახმელრო სიხსლავები კალიფორსია
- 7** NATO-ს სახმელრო ბაზა... რუსეთში? პერსპექტივა
- 8** ფრანგული „სუპერკაშა“ ქართულ მხვი სიხსლე
- 10** კავკასიური მოვლენების მიმოხილვა რეგიონი
- 12** „ბრად-ქრაში“ ქართულად სამხედრო-სამკონსტრუქციო კომპანია
- 15** თბავში ღია კარტაგით – ანუ რატომ ვერ მოკლეს ანკაბი? ტერაქტი
- 20** რუსული „ალიგატორი“ „სანადიროდ“ ღვით ბაჟოღის საფრთხე
- 22** ბრიტანული ორგანიზაციები ანკაბი საინჟინერო-სამშენებლო კომპანია
- 24** ფოლკლანდის კრიზისი ბრიტანულ-არგენტინული თავსაჯები კრიზისები, კონფლიქტები, ომები
- 30** ბრიტანული ჯავახანგანისა – აირკული ჯავახანგანომოხილავი და ტანკები ტანკები/სამხედრო ტექნიკა
- 35** „ბრძოლა თოვლის სამყოფელი“ – რინეთ-ტიგაბის 1950 წლის ომი ლოკალური ომები
- 38** მომავლის არტილერია ინოვაციური ტექნოლოგიები
- 41** ირანი: ფლოტი ერთჯერადი გამოყენებისთვის ფლოტი
- 45** Singapore Airshow 2012 ავიაციონისა
- 46** სილ კავახანგანო 100 დიდი მხედართმთავარი
- 48** რუსული „ავიისტოს რაჟი“ ქართული „ავიისტოს 5 დონ“ წინადადება არკონგანონისებულ ფრანგებ...
- 52** შვედენი შენი არსნალი „არსნალიტან“ ერთად კოლექცია
- 54** უახლესი შვეიცარიული პისტოლ-ტყვიანფრანკი „არსნალიტან“ იარაღის მფლობელი

რელაქციონგა

10-დან 24 მარტის ჩათვლით ვაზიანის სამხედრო პოლიგონზე აშშ-საქართველოს ერთობლივი ფო-ველწლიური სამხედრო წვრთნები მიმდინარეობდა. Agile Spirit 2012-ში ქართული არმიის მე-4 ქვეითი ბრიგადის სამხედროები აშშ-ის შვი-ზღვის მე-12 როტაციული ძალე-ბის 300 საზღვაო ქვეითთან ერთად ხეწდნენ ბრიტანის ტაქტიკას, მით შორის – თვითნაკეთი ასაფეთქებ-ლი მოწყობილობების – IED-ების აღმოჩენასა და გაუფრეგლებას. IED-ი იარაღის სწორედ ის სახეობაა, რო-მელმაც დიდი დანაკარგი მიაყენა ქართულ სამხედრო კონტინენტებს ჯერ ერავში, ახლა კი ავღანეთში და მისასლმებელია, თუკი ქართველი სამხედროები უკეთესად მოეზადე-ბიან IED-ებისგან თავდასაცავად.

მთავარი რედაქტორი
ირაკლი ალღაღაშვილი
პასუხისმგებელი რედაქტორი
თიმურ ჩანანიძე
კომპიუტერული უზრუნველფოფა
დათო მოსიაშვილი

შურადღებვა!
გამოფრემი „არსნალი“
და მიღწეუ შიფ,
ორ კვირავი მრთხმელ!
ტელ: 238-26-74; 238-26-73

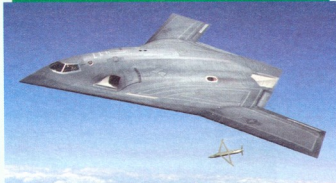
რადაკციის დაუპითხავად
მსალღებვის გაღაბაფა
აბრკალულია

გადცემულია დასაბმტად
12.03.2012

გაზით „კვირის პალიტრის“
ღაგაბაფა ©
რადაკციის მისაგართის:
თბილისი, იოსებბის ქ. N49
ტელ: 238-83-07 (121)

სარკლავო გაწოფიღებვა:
ტელ: 237-78-07; 238-78-70
email: arsenal@kvispalitra.com
შურნალი გამოღის
ორ კვირავი მრთხმელ
პარასკეფს

აერიკალაგა მოკავლი გოგლაგუნა პუაგა ლაინს

აშშ-ის სამხედრო-საჰაერო ძალები ახალი ბომბდამშენის შექმნის პროგრამის განხორციელებას შეუდგა, რომელიც 2020 წლისთვის უნდა დასრულდეს.

ახალი თეთიმფრინავის პროტოტიპს სამხედროები ტენდერის საფუძველზე შეარჩევნენ.

მომავლის ბომბდამშენის წინა პროექტი სახელწოდებით NGB (Next Generation Bomber) 2004 წელს დაიწყო და 2009 წელს ნაადრევად დაიხურა. მიზეზი კი საზღვარგარეთ საბრძოლო მოქმედებების წარმოებასა და ავიაციის გამოყენებაზე პენტაგონის შეზღუდვების შეცვლა იყო.

აშშ-ის სამხედრო-საჰაერო ძალების უწინდელი ინფორმაციით, ახალი პროექტი დაახლოებით 40-50 მლრდ დოლარით განისაზღვრა და ერთი თეთიმფრინავის დირეზიონა 550 მლნ დოლარს არ გადააჭარბებს. ბომბდამშენის მოდულური სქემის კონსტრუქცია უნდა პქონდეს, რაც დამატებითი ფუნქციების შეთვისების საშუალებას უწინდენელი მოდერნიზაციით უნდა იძლეოდეს.

მომავალში ახალმა ამერიკელმა ბომბდამშენმა მოძველებული B-52 Stratofortress-ი და B-2 Spirit-ი უნდა ჩაანაცვლოს.

გვიჯარისკაცის შინ ლაგუნა — ახალი სანდალური ფოტო

გეისამხედროების თქმასთან დაკავშირებით, ინტერნეტით მორიგი სანდალური ფოტოსურათი გავრცელდა, სადაც აღდანიიდან დაბრუნებული ამერიკელი საზღვაო ქვეითი თავის მეგობარ ბიჭს მხურვალედ კოცნის.

იგი წარმოშობით კალიფორნიელი სერჯანტი ბრენდონ მორგანია, მისი საყვარელი კი ვინმე აღან უელსი.

ვისთვის გულამჩუყებელი, ვისთვის კი გამაღიზიანებელი ფოტოსოციალურ ქსელებში გამოჩენილანვე, განსაკუთრებით გეიბლოგებმა აიტაცეს.

„ჩვენ ამით პოპულარობის მოხვეჭა სულაც არ გვსურდა. უბრალოდ, ერთმანეთისთვის გვინდოდა გვეთქვა, რასაც ვგრძობდით“, — აი, ასეთი კომენტარი გააკეთა ფოტოს თაობაზე თაედ მორგანმა.

მოფლიოს უფილკანი სოკოგსაენის ახუნელი ოხნაგა — სანსკაგში

საქართველოში გოლფს ნაკლებად, მაგრამ მსოფლიოში მოყვარულები მრავლად ვხვდებით. სპორტის ამ სახეობის უდიდესი გარსკვლავეტი კი ამერიკელი ტაიგერ უუდსია, რომელიც მსოფლიოს მრავალჯერს ჩემპიონი და პლანეტის ერთ-ერთი მაღალანაზღაურებული სპორტსმენია.

მოკლედა, ტაიგერს ფული და დიდება არ აქვია და თითქოს გული ამქვეყნიურზე არაფერზე უნდა სწედებოდეს, მაგრამ არც ასე მარტყად ყოფილა საქმე — თურმე გოლფისტი მთელი ცხოვრება აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ძალების ელიტურ სპეცდანიავიოში, „ზღვის ფლიტებში“ მოხვედრაზე ოცნებობდა და მზად იყო, ამ სურვილის ასრულებისთვის სპორტული კარიერაც გაეწინა.

მსოფლიო გოლფის გარსკვლა-

ვი, მამის წაბაკით, რომელიც თავის დროზე ამერიკულ სპეცრაზმთან ერთად ვეტნამში იბრძოდა სამხედრო საქმით ბევრსობიან ფოფოლა გატაცებული. ტაიგერის „სამხედრო ვნებების“ შესახებ კი მამსა ყოფილმა მწერთნელმა თავის ავტობიოგრაფიულ წიგნში დაწერა, რომლის მიხედვითაც ირკვევა, რომ გოლფისტი აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ძალების ბაზების ხშირი სტუმარი ყოფილა, სადაც „საზღვაო ლობების“ რიგებში ჩასარიცხად პრეტენდენტთათვის დადგინდულ პროგრამებში მონაწილეობდა.

საბოლოოდ ტაიგერმა წადილა ასაკის გამო (28 წელს უკვე გადაცილებული იყო) ვერ აისრულა და გოლფისტად დარჩა, სმაგეიროდ, დღეს ის პირველი სპორტსმენია, ვინც თამაშით მილიარდი აშშ დოლარი მოიხვეჭა.

ირანელი ქალი-ნიჩბაგის დანაყოფი სრულ საბრძოლო მზადყოფნაშია

ამერიკის დაზვერვის სამსახურებს აქვთ ინფორმაცია, რომ ირანში მოქმედებს სადაზვერვო-დღევრსიული დანაყოფი „ნიჩბა“, რომლის რიგებში 3500-მდე ქალი ირიცხება.

აშშ-ის საექსპანსიონო პოლიტიკის მიხედვით, ქალი-ნიჩბების მოსამზადებელი ცენტრი თირანში 1989 წლიდან არსებობს, ამჟამად კი „აკადემიას“ თვით ნინჯუცუს შემოქმედებისა და შაჟი ქამრის მფლობელი ფაქმა შუკამედი ხელმძღვანელობს. როგორც ირკვევა, ცენტრში განათლებამდებული მანდილოსნი-

ბი სრულყოფილად ფლობენ სხვადასხვა საბრძოლო ხელოვნებას და „ციფ იარაღს“. ნიჩბა-გოგონები სწავლობენ სადაზვერვო-დღევრსიულ საქმიანობას, ცეცხლსასროლი იარაღისა და ნაღმების გამოყენებას. მათ ამოცანების შესრულება როგორც დამოუკიდებლად, ასევე ჯგუფთან ერთად შეუძლიათ.

ამერიკელთა შეფასებით, ირანელი ქალების დანაყოფი, რომელიც მუდმივად საბრძოლო მზადყოფნაშია, შეიარაღებული კონფლიქტის შემთხვევაში მოწინააღმდეგეს ხერხიერულ საფრთხეს შეუქმნის.

საფლავის „ჰოვინაჟი სკაპიანო“ გააქონებრილავს

ახალი რაკეტა მიხნისაჟე ლაზერიტა და GPS-ით ეთიკარტაჟა

გამოიცადა კომპანია Raytheon-ის შექმნილი უახლესი რაკეტა Griffin-ი. ახალი იარაღი მებრძოლებს სახმელეთო მიზნების განადგურებას გრაფიკული ინტერფეისით, GPS-ითა და ლაზერული სხივით მართვადი რაკეტის მეშვეობით შეაძლებინებს. 114 სმ სიგრძის რაკეტა გადასატან-გამშვებ კონტეინერიდან ერთად სულ რაღაც 20 კგ-ს იწონის, საბრძოლო ნაწილის მასა კი 5,9 კგ-ია, სროლის მაქსიმალური სიშორე 5,5 კმ-ზე მეტი. რაც ძალზე მნიშვნელოვანია, მისი დაყენება პრაქტიკულად ნებისმიერ წყალზედა, საჰაერო და სახმელეთო ტექნიკაზე, ასევე გრუნტზეც შეიძლება. რაკეტის გასროლის შემდეგ, დაპროგრამებული დეტონატორი სხვადასხვა სამიზნისთვის აფეთქების ოპტიმალური მომენტის შერჩევის საშუალებას იძლევა, — ღია ტერიტორიაზე მყოფი ცოცხალი ძალით დაუწყებელი, ჯგუფანტეხივით დამოუარებელი. რაც მთავრია, ახალი იარაღი სახმელეთო ჯარებს საშუალებას მისცემს უზუსტესი დარტყმები მიეფინონ ისე, რომ საპასუხო ცეცხლის არ შეეწინიდეო.

კომპანია Sky Sapience-მა ახალი სადაზვერვო აპარატ HoverMast-ის პროტოტიპი შექმნა, რომელიც მსხველს ფანტასტიკური ფილმებისთვის დამახასიათებელ ზომადს მოაგონებს. კამერებით აღჭურვილი აპარატის გაშვება პიკაპის ტიპის ავტომობილიდან შეიძლება და ის 50 მეტრ სიმაღლეზე ადის. HoverMast-ი ავტომობილიდან მიერთებული კაბელით იკავებდა და იგივე კაბელი აპარატდან ინფორმაციას მიწაზე გადაცემას უზრუნველყოფს. აპარატის კამერები ტერიტორიას დღე-ღამის მანძილზე სეკრავენ და მას 6-9 კგ ტვირთის, მაგალითად, დამატებითი სენსორების, რადარებისა თუ ლაზერული მიზნის მომნიშვნელების აზიდვა შეუძლიათ. მწარმოებლები HoverMast-ს გამოყენებას ძირითადად საზღვრების გასაკონტროლებლად ვარაუდობენ.

სანავის აკონსტრუქცია ჯავახანზრასპორტში სჭირდება

5 „ღამეზავის“ დასაქვალ კონკრეტს ცხადდება – პირო 5 თვისი ფოლკი!

აშშ-ში კონკურს Tag Challenge-ის დაწყებისთვის ემზადებიან, რომელიც ამერიკელებსა და ევროპელებს ხუთ „ღამეზავზე“ ნადირობაში მონაწილეობას სთავაზობს. მონადირეთა გამარჯვებული გუნდი აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტისგან ფილიად 5 ათას დოლარს მიიღებს.

კონკურსის მიზანი საიუველირო მალაზიის გაქურდვაში ევკშიტანილი ხუთი პირის აღმოჩენაა. დამამუყვების როლს მოხალისეები შეასრულებენ, რომლებიც 31 მარტს ნიუ-იორკში, ლინდონში, ვაშინგტონში, სტოკპოლმა და ბრატისლავაში გამოიწვებიან. მონადირეებს სულ რაღაც 12 საათი ექნებათ, რათა დამამუყვებს მიაგ-

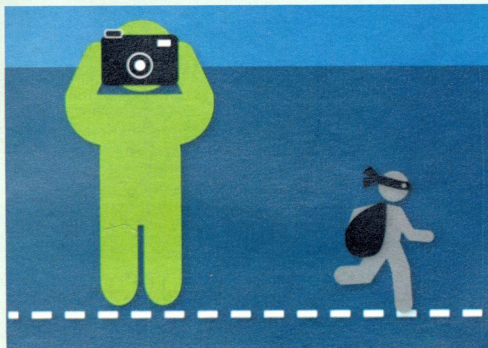
ნონ, ფოტოსურათი გადაუღონ და შემდეგ სპეციალურ საიტზე ატვირთონ. მისიის შესასრულებლად კი მათ ჭკვიის, სოციალური კავშირებისა და მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების გამოყენება მართებთ მინიშნებები იქნება, თუმცა თავად კონკურსის ორგანიზატორებსაც ნაკლებად სჯერათ მონადირეთა წარმატების – ხუმრობა ხომ არაა მრავალმილიონან ქალაქში კონკრეტული ადამიანის პოვნა?!

რაც შეეხება თავად კონკურსის იდეას, თამაში მიზნად სამოქალაქო საზოგადოებაში სამართალდამცე ორგანიზებას და სპეცსამსახურებთან ნაყოფიერად თანამშრომლობის უწყობის გამოუმუყვებას იხსახვს.

ეკონომიური სატრანსპორტო საშუალებების შექმნა არა მხოლოდ სამოქალაქო ავტომობილებისთვის თავსატეხია და ამაზე სამხედროებზე ფიქრობენ. ცნობილმა კომპანიებმა BAE-მა და Northrop-მა ჰიბრიდული ჯავახანზრასპორტიორი (GCV) შექმნეს და ამით საწვავის 10-20%-ით ეკონომიას იმედოვნებენ.

ახალი, ჰიბრიდული ელექტროამბრავიანი ჯავახანზრასპორტიორის ღირებულება მხოლოდ ეკონომიურობა არაა. როგორც შემქმნელები ირწმუნებიან, ის უფრო საიმედოა, ადგილიდან დაძვრისას სწრაფი და უხმაუროა. რაც მთავარია, GCV-ს სასე აუზი (965 ლიტრი) 300 კმ-ზე ჰყოფნის.

თითო ასეთი ჰიბრიდული ჯავახანზრასპორტიორი ამერიკელებს 11-13 მილიონ დოლარამდე დაუჯდებათ, საწვავის ეკონომიის რეალურ შედეგს კი მხოლოდ ლამის ოცწლიანი ექსპლუატაციის შემდეგ შეიგრძნობენ. როგორც ჩანს, ევკ დიდი საქმეა!

GOJETT – ზენსაჟი და აკონსტრუქცი უპილოტო

კოლორადოს უნივერსიტეტის სპეციალისტები თავის კლასში ყველაზე სწრაფ და ეკონომიურ უპილოტო აპარატზე მუშაობენ. მიუხედავად, რომლის სახელწოდებაც GOJETT-ია, სრულიად ახალი ტიპის ძრავით აღიჭურვება.

სპეციალისტების თქმით, მათი ძრავა იმავე ზომის თანამდროვე რეაქტიულ ძრავებთან შედარებით ორჯერ უფრო ეკონომიურია.

აპარატის წონა 50 კგ იქნება, ზომა კი 1,8X1,5 მეტრი. GOJETT-ს 1,4 მახის სიჩქარეს განეუთარებს. პროტოტიპის სავარაუდო ღირებულება დაახლოებით 50-100 ათასი იქნება, რაც ამ ტიპის აპარატისთვის არცთუ ძვირია.

GOJETT-ის პირველი გამოცდა წლის ბოლოს არის დაგეგმილი.

NATO-ს სამხედრო ბაზა... რუსეთში?

ჩრდილოატლანტიკური ალიანსი უახლოეს პერიოდში რუსეთის ტერიტორიაზე თავის სამხედრო ბაზის შექმნას აპირებს, რასაც რუსეთის თავდაცვის სამინისტროც ეთანხმება, რომელმაც დღეის დეკლარაციებს წერილი გაუგზავნა.

ეს არც ზემოთაა და არც ფანტაზიის ნაყოფი — NATO მართლაც აპირებს რუსეთის ტერიტორიაზე, კერძოდ, ქალაქ ულიანოვსკში შექმნას გადასახიდი პუნქტი იმ ტერიტორიისთვის, რომლებსაც ავღანეთიდან გამოიტანენ.

2014 წლისთვის ავღანეთში NATO-ს ვადით მოქმედმა ISAF-ის ძალებმა უნდა დატოვონ ეს ქვეყანა და უსაფრთხოების შექმნის მიზნით ავგილობოვ სამართალდამცვეებს გადასცენ.

დღეისათვის ავღანეთში ISAF-ს შემადგენლობაში სხვადასხვა ქვეყნის (მათ შორის — საქართველოს) 100 ათასზე მეტი სამხედრო მოსამსახურეა. მათ შიდა რეგიონებში მძიმე ასეულობით საბრძოლო ტექნიკა ათასობით ტონა საბრძოლო საჭურველი და სხვა მატერიალური ქონება.

თავის დროზე, ამერიკულ თუ ბრიტანულ საბრძოლო ტექნიკას გემებიდან პაკისტანის პორტებში ცლიდნენ და იქიდან სახმელეთო გზით ავღანეთში გადაჰქონდნენ.

დღეს იმავე გზის საბირთვიანი მიმართულებით გამოყენება განიხილება, რადგან პაკისტანის ხელისუფლებამ ძალზე შეზღუდა ეს გადაზიდვები, რისი მიზეზიც ამერიკული ავიაციის მიერ პაკისტანულ სამხედროთა შეცდომით დაბომბვა გახდა.

პაკისტანის გარდა, ავღანეთი ირანს, თურქმენს, უზბეკებს, ტაჯიკებსა და ჩინეთს ეახლებოდა. ირანის გავლით ამერიკული ჯავშანმანქანების გამოყვანა უტოობაა, ჩინეთიც გამოირცხვლება, რწყბა შუა აზიის ფოთლი გამოიყვანოს რუსუბოლები.

1988-89 წლებში, როდესაც საბჭოთა კავშირს შე-40 არმია გამოჰყავდა, რძლის რიცხვობრივად ასევე უახლოვდებოდა 100 ათას კაცს, მოსკოვმა, ბუნებრივია, გამოიყენა თურქმენეთისა და უზბეკეთის გზები,

ავღანეთიდან ISAF-ის ტერიტობის გამოტანის შესაძლო მარშრუტები

მაგრამ მამინ ერთიანი საბჭოთა კავშირი არსებობდა.

დღეს თითოეულ ამ რუსუბოელკასთან ISAF-ის წევრ ქვეყნებს ცალ-ცალკე მოუწევთ მოლაპარაკება, თუმცა ეს გამოსავალი მაინც არ არის, რადგან NATO-ს მიერ კონტროლირებად ტერიტორიაზე, ამ შემთხვევაში კი ლატვიაშივე, ავღანეთიდან გამოტანა იმ ტერიტობა რეინთიზაცია გაზახეთისა და რუსეთის ტერიტორიებზე უნდა გადაკვეთონ.

გაზახეთის პრეზიდენტი ნაზარბაევი წინააღმდეგი არ არის სამხედრო ტრანზიტისა, თუმცა, მიზნებს, რომ მასთან ოფიციალური ემბოციით ჩვეულებრივი დიპლომატიის პრეზიდენტი და პირადად გააფორმოს ეს ხელშეკრულება.

რაც შეეხება რუსეთს, მან NATO-ს აქამდე რამდენჯერმე დაუთმო რკინიგზა, რათა რიგიდან სარკინიგზო უკვლის რუსეთის ტერიტორიის გავლით ავღანეთის საზღვრამდე მიეტანა ISAF-ისთვის საჭირო ტერიტორიები, ოღონდ არასაბრძოლო დაინტერესობისა.

საკარაულოდ, სწორედ ეს მარშრუტი, ოღონდ საბირთვიანი მიმართულებითა, იქნება გამოყენებული, რისთვისაც ქ. ული-

ანოვსკში NATO დროებით გადასახიდ პუნქტს შექმნის. ბუნებრივია, შუა აზიის ქვეყნები, ისევე, როგორც რუსეთი, NATO-ს ტერიტობის ტრანზიტისთვის გადასახიდს მოითხოვენ, რთაც ბუფერტებს არცთუ ისე მცირე თანხას მიუძღვები.

არსებობს ალტერნატიული გზაც: ავღანეთი - თურქმენეთი - კასპიის ზღვა - აზერბაიჯანი - საქართველო - შვი ზღვა - ამღოსულები თეოპა.

ეს მარშრუტი უფრო მოკლეა, თუმცა რთულია, რადგან ორი ზღვის გადაკვეთა იქნება საჭირო. უახლოესი მომავალი გვიანვრებს, რომელ მარშრუტს აირჩევს ჩრდილოატლანტიკური ალიანსი. არც ისაა გამოირცხული, ავღანეთიდან გამოტანა იმ ტერიტობის ტრანზიტით ორევე მარშრუტით განხორციელებს.

P.S. თუკი NATO დამოკიდებული გახდება რუსეთზე გამაღლ სამხედრო ტრანზიტზე, შეიძლება ვთვარაუდოთ რომ ჩრდილოატლანტიკური ალიანსი ეცდება არ გაიყვანოს ურთიერთობა მოსკოვთან, რაც უარყოფითად აისახება საქართველოს ალიანსში გაწევრების დანქარების საკითხზე.

ფრანგული „სუპერპუმა“ ქართულ ცაში

თვდასვინს საინინსტროს შვიარაღბაში საბჭოთა და ამერიკულის გვირდით ფრანგული შვეულმფრანის გამოჩნდა

ორი წლის წინ, 2010 წლის თვისში, საფრანგეთში ოფიციალური ვიზიტით მყოფმა საქართველოს პრეზიდენტმა განაცხადა, რომ ვისწევთ ქართული საშვეულმფრენო პარკის გადახალისებას და პირველ ეტაპზე ორი ფრანგული შვეულმფრენის, „სუპერპუმას“ ვიდგას ვაპირებთო.

პირველი ფრანგული შვეულმფრენი უკვე ჩამოტანილია, იგი ააწვევს და დაფრინავს.

საერაულოდ, ეს შვეულმფრენი მალა-

იზიდან ჩამოიტანეს, სადაც ის 9M-ST5-ის საბორტე ნომრით დაფრინავდა.

ამ ნომრით ინტერნეტში ძებნის დროს მართლაც ამოვირდა მაღალიზიში, აეროპორტში გადაღებული ფრანგული წარმოების შვეულმფრენის ფოტოსურათი, რომელიც AS-332L1 Super Puma-ს ტიპის უნდა იყოს.

„სუპერპუმა“ მოძველებული „პუ-მას“ მოდერნიზებულ ვარიანტს წარმოადგენს.

ფრანგული საშუალო სატრანსპორ-

ტო შვეულმფრენ SA-330 Puma-ს პირველი გაფრენა ვერ კიდევ 1965 წელს შედგა და მისი სეროული წარმოება 1968-1987 წწ.-ებში მიმდინარეობდა (ამ პერიოდში გამოშვებულია 697 ცალი „პუმა“). მას 20 ეკიპირებული ჯარისკაცის გადაყვანა 580 კმ-ზე მაქსიმალური 257 კმ/სთ სიჩქარით შეუძლია.

დაახლოებით ასეთვე ტექნიკურ-ტექნიკური მონაცემები აქვს ქართული არმიის შეიარაღებაში შემოსრჩენილ მოძველებულ Ми-8Т ტიპის სატრან-

აღვექვეყნას საპაერო ბაზაზე უკვე მერამდენე წელია აყენია მწვობრიდან გამოსული ქართული სატრანსპორტო შვეულმფრენები, რომლებსაც ჩანაცვლება სჭირდებათ

სორტო შეუღღმფრენსაც. მისი წარმოება 1965 წელს დაიწყო და მას 24 ჯარისკაცის 480 კმ-ზე გადაყვანა მაქსიმალური 260 კმ/სთ სიჩქარით შეუძლია.

ფრანგული „აჰუმას“ მაქსიმალური ასაფრენი მასა მხოლოდ 7 ტ იყო, რიდეზაც Ми-8Т-ს იგივე მაჩვენებელი 12 ტ-მდე აღიდა.

ქართული არმიის შეიარაღებაში მოედინებულ მი-8Т-ს მი-8Т-ს შეუღღმფრენებიც, რომლებსაც უფრო მძლავრი ტურბოპროპანის ძრავები აქვს, რაც შეუღღმფრენს საშუალებას აძლევს მაღალმთიან პირობებში უკეთესად იფრინოს.

ამ შრეუ მი-8Т-ს, რა თქმა უნდა ჯაბნის ფრანგულ „აჰუმას“, მაგრამ გაუმჯობესებული „სუპერაჰუმას“ შესაძლებლობები ასევე გაზრდილია და მას შეუძლია დიდი რაოდენობის კონკრეტული გაუქმების მი-8Т-ს, მით უმეტეს, რომ მასზე თითქმის 4 ტონით მსუბუქია („სუპერაჰუმას“ მაქსიმალური ასაფრენი მასა 9 ტონამდეა, მაშინ როდესაც მთლიანად დატვირთული მი-8Т-ს 13 ტ-მდე იწონის).

საერთოდ, რაც უფრო მეტი ტიპის სიფრენი აპარატი აქვს შეიარაღებულ ძალებს, მით უფრო რთული და ძვირად ღირებულია მათი ექსპლუატაცია, მით უმეტეს, თუკი ისინი სხვადასხვა ქვეყანაშია წარმოებული.

ქართული არმიის სამეუღღმფრენო პარკში ამჟამად ირცელება საბჭოთა წარმოების მი-8Т და მი-8Т-ს (სხვადასხვა მოდიფიკაციის) სატრანსპორტო და მი-24 ტიპის საბრძოლო შეუღღმფრენები, ასევე ამერიკული UH-1H „აიროკუზები“.

მათი ტექნიკური მოსახურება, ასევე პილოტირება, განსხვავებულია, რაც პერსონალის გადამზადებას მოითხოვს.

„სუპერაჰუმას“ შესაძლებლობები მნიშვნელოვნად აღემატება „აჰუმიასს“, თუმცა იგი თავისი დიდი ფასითაც იკბინება...

ფრანგული „აჰუმას“ მოსახურება ხარჯებს გაზრდის.

საერთოდ, ჯობდა, რომელიმე ერთი ქვეყნის წარმოებული სხვადასხვა დანიშნულების შეუღღმფრენები გვეყოლიდა შეიარაღებაში, მაგრამ ეს ვერჯერობით ეკონომიური და რაც მთავარია, პოლიტიკური პრობლემების გამო შეუძლებელია.

ვევლახე უბრალო იქნებოდა მი-8Т-ს თანამედროვე მოდიფიკაციებით სამეუღღმფრენო პარკის გადახალისება, როგორც ამას შეზღუდული აზრობა იქვანი აკეთებს, მაგრამ ბაქოსთან განსხვავებით, თბილისის მოსკოვი, ბუნებრივია, შეუღღმფრენებს არ მიჰყიდის.

ამერიკული UH-60 „ბლემ პოუკების“ შესაძლო შესყიდვებზე ლაპარაკი აგვისტოს ომამდეც მიმდინარეობდა, მაგრამ ესეც ვერჯერობით გადაუსწვევტილი პრობლემაა, — ვერ ერთი, ისინი ძალიან ძვირი ღირს, მკორეც, პოლიტიკური სიტუაციიდან გამომდინარე, ვაშინგტონი არ ჩქარობს ქართული არმიის გადამზადებას, რომ მოსკოვი არ გააღიზიანოს.

მესამე ვარიანტი — ფრანგული შეუღღმფრენების შექმნა შეიძლება ერთიგვარი გამოსავალიც იყოს, ოღონდ ეს ძვირად ღირებული საიმპონება იქნება.

ირაკლი ალავაშვილი

ფრანგულმა „აჰუმას“ ნახევარ მსოფლიოს ითვი პოლიფიდურ ბლოკატორით „რემბო 3“-ით დაამახსოვრა, თუმცა ბევრმა ის ვერ იცნო, რადგან „აჰუმა“ საბჭოთა „მფრინავ ნიანგად“ — მი-24-ად იყო შენობული

კავკასიური მოვლენები

სამხრეთ კავკასია

● აშშ-ის 2013 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტში კავკასიის ქვეყნებზე დაგეგმილი სამხედრო დაფინანსება ასე გამოიყურება: აზერბაიჯანი — 2 მლნ 700 ათასი დოლარი, სომხეთი — 2 მლნ 700 ათასი დოლარი, საქართველო — 14 მლნ 400 ათასი დოლარი. ამის გარდა საერთაშორისო სამხედრო განათლება-მომზადებაზე გამოყოფილია: აზერბაიჯანი — 600 ათასი დოლარი, სომხეთი — 600 ათასი დოლარი, საქართველო — 1 მლნ 800 ათასი დოლარი.

აზერბაიჯანი

● ისრაელის კორპორაცია Israeli Aerospace Industries-მა აზერბაიჯანთან ხელი მოაწერა შეთანხმებას 1 მლრდ 400 მლნ დოლარის ღირებულების შეიარაღების შექენაზე. ამ თანხით ისრაელი ბაქოს მიაწვდის თანამედროვე უპილოტო საფრენ აპარატებსა და საჰაერო თავდაცვის სისტემებს. ასევე გათვალისწინებულია ისრაელის სამხედრო სპეციალისტთა დიდი ჯგუფის ჩასვლა.

● 1-ელ მარტს პრეზიდენტმა ილჰამ ალიევმა ხელი მოაწერა ბრძანებულებას არსუ იუსუფ ოღლი რაიონ-მეიისთვის გენერალ-ლეიტენანტის წოდების მინიჭებაზე. ცოტა ხნის წინ გენერალი რაიონში ახალშექმნილი სამხედრო სამსახურში გაწვევასა და მობილიზაციის სახელმწიფო სამსახურის უფროსად დაინშნა.

● 2 მარტს ფრონტისპირა ხაზზე გეარანბოს რაიონის სოფელ გიულისტანის მახლობლად ლეიტენანტი ყურბან პუსეინოვი ნაღმზე აფეთქდა და ფეხი დაკარგა.

● 3 მარტს ვაზახის რაიონში

სოფელ ყიზილყაჯალის მახლობლად ციცი ხლის შეწყვეტის რეჟიმის დარღვევის გამო აზერბაიჯანის არმიის 2 ჯარისკაცი დაღუპა.

● ერთი ჯარისკაცი გარდაიცვალა მწველ ლეიკოზით შაქორის მე-3 საარმიო კორპუსის ერთ-ერთ მჯდანიაციოში.

● 5 მარტს ტერტევის რაიონში სოფელ ყიზილობის მახლობლად სამხედრო სატვირთო ავტომობილი ნაღმზე აფეთქდა და ზეგადანი სამსახურში მყოფი მძღოლი დაიჭრა.

სომხეთი

● 28 თებერვალს ციციხლის შეწყვეტის რეჟიმის დარღვევის შედეგად მუცელში დაიჭრა სომხეთის არმიის ჯარისკაცი.

● 29 თებერვალს ერევანში დააკვეს ოპოზიციური პარტია „დამნაკციუთუნი“ წევრი არმეის კარაპეტუნი, რომელსაც გარაჟში აღმოაჩნდა 12 „კალაშნიკოვის“ ავტომატი, 1 შაშხანა СВД, 6 ხელის ტყვიამფრქვევი, 4 დაზვის ტყვიამფრქვევი, 5 ხელის ყუმპარსატორცინი, 11 ტანკსაწინააღმდეგო ნაღმი, 7 ტანკსაწინააღმდეგო ხელეუმპარა, 50 ხელეუმპარა Ф-1, 62 ტროტლის კოჭი, 19 ტყვიამფრქვევის ლენტო, დიდი რაოდენობით სხვადასხვა კალიბრის ვაზნა, ახაფეთქებელ მოწყობილობათა კომპონენტები და დადამანის ფიგურის მოხაზულობის სამიზნეები.

● 1-ელ მარტს პარლამენტმა პირ-

ველი წაკითხვით მოიწონა და მიიღო კანონპროექტი „საგანგებო მდგომარეობის სამართლებრივ რეჟიმზე“. კანონპროექტი განსაზღვრავს იმ მთხზობებს, რომლის დროსაც საგანგებო მდგომარეობის პირობებში შეიარაღებული ძალების გამოყენება იქნება შესაძლებელი. ეს დაშვებულია იმ შემთხვევაში, როცა პოლიცია და ეროვნული უშიშროების სამსახურის სტრუქტურები დასახული ამოცანების შესრულებას ვერ შეძლებენ.

● რუსეთის არმიის 102-ე გიუმრის ბაზის საფრენისო შემადგენლობას საინსტრუქტორი-მეთოდური მეცადინეობა ჩაუტარა საპილოტაჟო ჯგუფ „სტრითის“ მეთაურის მოადგილემ პოდპოლკოვნიკმა სერგეი ოსიაკინმა. ერთი კვირის მანძილზე ცულ მეტეოპირობებში მფრინავებმა МиГ-29-ებზე 4 ფრენა შესრულეს და სხვადასხვა მანევრის დროს მოძრავე თუ სტაციონარული სამიზნეების ბომბებითა და უმართავი რეაქტიული ჭურვებით განაღდალებებში იყარვიშეს.

ჩრდილო კავკასია

● რუსეთის ფედერაციის გენერალური პროკურორის ოური ჩაიკას განცხადებით, 2011 წელს ჩრდილო კავკასიაში ტერორისტული ხასიათის დანაშაული 24%-ით გაიზარდა. გასულ წელს ამ რეგიონში 576 ტერორისტული ხასიათის დანაშაული და 15 ტერაქტი დაფიქსირდა. სრულიად განსხვავებულ

სომხეთში რუსული საჰაერო ჯგუფის მფრინავებს მეთოდური მეცადინეობა საპილოტაჟო ჯგუფ „სტრითის“ მეთაურის მოადგილემ ჩაუტარა

მიმოიღვა

მიმდინარე წლის ბოლომდე ბუდინოვსკის სამხედრო-საჰაერო ბაზა მილიანად Ми-35-ებით დაკომპლექტდება

ლი მოსახრებები აქვს ეროვნული ანტიტერორისტული კომიტეტის თავმჯდომარე ალექსანდრ ბორტნიკოვს. მისი მონაცემებით ჩრდილო კავკასიაში 2011 წელს ტერორისტული ხაზითის 365 დანაშაული აღინიშნა, როცა 2010 წელს ეს მაჩვენებელი 779 იყო.

● ბუდინოვსკის სამხედრო-საჰაერო ბაზას უახლეს დროში კიდევ ორი შვეულმფრენი Ми-35 დაემატება. ამჟამად ღონის როსტოვის ქარხანა „როსვერტოლის“ სპეციალისტები აპარატებს იღებენ, ბაზაში კი ინტენსიურად მიმდინარეობს უკვე ახალი ტექნიკის ათვისება. ეკიპაჟები Ми-35-ებით კვირაში 4-ჯერ 8-10 სთ-ს დაფრინავენ და თანაც ფრენები ნახევარი დამით სრულდება, ხოლო თვეში 2-ჯერ საცეცხლე მოზადების ნორმებს აბარებენ. 2012 წლის ბოლოს ბაზაში Ми-35-ები Ми-24-ებს მილიანად შეცვლიან.

საოკუპაციო მე-7 ბაზის ტანკისტები მოზადებს აღიღებენ

ვარაზალში ჯარისკაცები ყოველდღიურად ცეცხლქვეშ იმყოფებიან

ოკუპირებული ცხინვალის რეგიონი

● 22 თებერვალს ცხინვალში ე.წ. თვდაცვის სამინისტროს შექმნის მე-19 წლისთავი საზემოდ აღინიშნა და სამხედროებს სხვადასხვა სახის მედალი და სიკელი დაურთავდათ.

თითოღიარებული ყარაბაღი

● 23 თებერვალს სოფელ ჩინარის მახლობლად სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს ერთ-ერთი სამხედრო ნაწილის ჯარისკაცს თანამებრძოლმა 7 მეტრის მანძილიდან სასიკვდილო ჭრილობა მიაყენა.

● 29 თებერვალს ჩრდილოეთის მმართველებზე დესლოცებულ ეთო-ერთი სამხედრო ნაწილის ჯარისკაცი პოსტზე მკვდარი იპოვეს. წინასწარი ინფორმაციით, სიკვდილის მიზეზი მისი ავტომატდან გასროლა გახდა.

თემურ ჩაჩანიძე

კონფლიქტური რეგიონები

ოკუპირებული აფხაზეთი

● სეპარატისტული აფხაზეთის სამხედრო დელეგაცია მინისტრის პარეელი მოადგილის გენერალ-მაიორ ბესლან წვიტბას ხელმძღვანელობით ცხინვალში ე.წ. სამხრეთ ოსეთის თვდაცვის სამინისტროს შექმნის მე-19 წლისთავისადმი საზეიმო ღონისძიებაში მონაწილეობდა.

● გუდაუთის მე-7 საოკუპაციო

„გრად-კრაზი“ ქართულად

საქართველოში აწყობილი „დიდგორი“, „ლაზიკა“, სარაკეო და ნადგარი ჰიარის ეტემენტებად დარჩება, თუა სრულყოფითად არ გამოცადეს და არ დაინყეს სეროელი წარმოება ქართული არმიის აღსაქურვად

ერთმანეთის მიყოლებით მუხლუხე ბიანი საბრძოლო მანქანის „ლაზიკას“ და ზალპური ცეცხლის რეაქტიული სისტემის პრეზენტაცია უწყველი ამბავია იმ ქართული სამხედრო-სამრეწველო კომპლექსისთვის, რომელსაც აქამდე წლები სჭირდებოდა რაიმე ახლის შესაქმნელად.

მისასაღებელია, როდესაც ადგილობრივი ძალებით რაღაც ახალი კეთდება, რადგან ეს უდიდესი გამოცდილებაა როგორც თავად კონსტრუქტორებისთვის, ასევე სამხედროებისთვისაც. თუმცა უკიდურესობაშიც არ უნდა ჩაყვარდეთ და არ უნდა ვამტკიცოთ,

რომ თურმე „ლაზიკა“ ათჯერ ჯობს ბევრ უცხოურ ანალოგს, ხოლო ახალი სარაკეო დანადგარით შეიძლება იარაღის მსოფლიო ბაზრის დაპყრობა.

რეალურად „დიდგორიც“, „ლაზიკაც“ და ჯერჯერობით უსახელო სარაკეო დანადგარიც სინამდვილეში სხვადასხვა ქვეყანაში სხვადასხვა დროს გამოშვებული დეტალებისა და კანძებისგანაა აწყობილი და არა მთლიანად საქართველოში წარმოებული, როგორც საზოგადოების დარწმუნებას ცდილობენ სახელისუფლებო სტრუქტურებთან დაახლოებული სატელევიზიო არხები.

პრინციპში ის, რომ საქართველო-

ში უცხოური დეტალებისგან „დიდგორი“ და „ლაზიკა“ აიწყო, სამარცხენო არ არის, რადგან ეს მსოფლიოში მიღებული პრაქტიკაა, — ტანკებისა თუ თვითმფრინავების მწარმოებელი უმსხვილესი კონცენტრებიც კი დეტალებს სხვადასხვა ქვეყანაში უყვებიან.

3 მარტს ვაზიანის პოლიგონზე საქართველოს პრეზიდენტისთვის ნაწვენებო სარაკეო დანადგარის სხვა არაფერია, თუ არა უკრაინული სამხედრო-სატირითო ავტომობილის „კრაზის“ მარაზე დამონტაჟებულ თითქმის 60 წლის წინ გამოშვებული საბჭოთა БМ-21 Град-ის საარტილერიო ნაწილი. ამ სარაკეო დანადგარის ნოუ-ჰაუ მისი შეჯგუფებული კაბინაა, რომელმაც საბრძოლო გათვლის ხუთივე წვერის უსაფრთხოება უნდა დაიცავს ტყვიებისა და ჭურვების ნამსხვრევებისგან.

ასეთი დაცვის იმედი საბჭოთა Град-ის საბრძოლო გათვალის არ ჰქონდა, რადგან აბსოლუტურად შეუჯგუფნავი იყო, თუმცა სამაგიეროდ „კრაზის“ საბრძოლო მასა (სრული საბრძოლო კომპლექტითა და გათვლით) 13,7 ტონას არ აღემატებოდა, განსხვავებით ახალი ქართული სარაკეო დანადგარისა, რომელიც, სავარაუდოდ, ბევრად მეტს იწინავს. თედადეცვის სამინისტროს საიტზე ამ სარაკეო დანადგარის თითქმის მთლიანი ტექნიკურ-ტექნიკური მონაცემებია განთავსებული, გარდა მასისა, რაც შემთხვევითი სულაც არ არის.

საქმე ის არის, რომ უმართავი რაკეტების ზალპის შემდეგ სარაკეო დანადგარმა რაც შეიძლება მალე უნდა დატოვოს საცეცხლე პოზიცია, რომ მოწინააღმდეგის საპასუხო საარტილერიო ცეცხლში არ მოხვდეს. მოძველებულ, შეუჯგუფნავ, მაგრამ შედარებით

ქართველებზე ადრე Град-ის 40-ლულიანი სარაკეო პაკეტის დაყენება 6X6 ფორმულის КРА3-6322-ის შასიზე უკრაინელებმა მოიფიქრეს, თუმცა საბრძოლო გათვლის ხუთივე წვერი შეუჯგუფნავ კაბინაში ჩასვეს

ახალ ქართულ სარაკეტო დანადგარს ისევ ძველი, „გრადის“ დასამზნებელი მოწყობილობა უყენია (მარცხნივ), მაშინ როდესაც ქართულ RM-70-ებზე დამზნების თანამედროვე კომპიუტერული სისტემა ისრაელის „ელ-ბიტმა“ ჯერ კიდევ სამი წლის წინ დააყენა (მარჯვნივ)...

მსუბუქ „გრადს“ უფრო მეტი მანევრირების უნარი ექნება, ვიდრე შეჯავშნულ, მაგრამ ბევრად უფრო მძიმე ახალ ქართულ სარაკეტო დანადგარს.

მისი საცეცხლე შესაძლებლობები ანალოგიურია საბჭოთა „გრადისა“, რაც ბუნებრივია, რადგან მასზე ხომ სწორედ იგეგმ საარტილერიო ნაწილია დამონტაჟებული. ოღონდ ერთი რამეა გასაკვირი, — თავდაცვის სამინისტრო თავის ოფიციალურ საიტზე მიუთითებს, რომ მიმართულებების რაოდენობა 40-დან 80-მდეა, ხოლო სროლის სიშორე რაკეტის ტიპიდან გამომდინარე, მაქსიმალური 40 კმ.

სინამდვილეში, პაკეტში მიმართულებების რაოდენობა 40-ია, ხოლო სროლის მაქსიმალური სიშორე კი 21 კმ-მდე. მართალია, რუსეთში შექმნილია მოდერნიზებული I22 მმ-იანი რაკეტა 9M521, რომელიც მართლაც 40 კმ-მდე მიფრინავს, მაგრამ მისი ვიდრე რუსეთისგან დღეს წარმოუდგენელია და ქართველი სამხედროები ისევე 21 კმ-მდე მფრენი 9M22 ტიპის მსხვერვადფუგასური რაკეტების იმედზე უნდა დარჩნენ.

ქართული სარაკეტო დანადგარი თავისი კონცეფციით ჩქოსლოსეკიური

ძირითად სიახლეს საბრძოლო გათვლის შეჯავშნული კაბინა წარმოადგენს

„გრადის“ გათვლა დაუცვლია, თუმცა შეუჯავშნაი „ურალი“ უფრო მობილურია

წარმოების ზალპური ცეცხლის რეაქტიული სისტემა RM-70-ს ჰგავს.

RM-70-ები ქართული არმიის შეიარაღებაში ათ წელზე მეტე ხნის წინ გამოჩნდა და არა მარტო ადლუმებში, 2008 წლის აგვისტოს ომშიც მონაწილეობდა. RM-70-ს, ისევე როგორც ახალ ქართულ სარაკეტო დანადგარს, ეკაპაქის შეჯგუშვული კაბინა აქვს და „გრადზე“ მთელი 20 ტონით(!) მეტს იწონის და არა აქვს ისეთი მობილურობა, როგორც „გრადს“.

საერაუღოდ, ახალი ქართული სარაკეტო დანადგარი მასით მნიშვნელოვნად აღემატება „გრადს“ და უახლოვდება RM-70-ს, ოღონდ ამ უკანასკნელს ერთი მნიშვნელოვანი ნიუანსი აქვს, რაც განასხვავებს ითიქვის ყველა ტიპის ზალპური ცეცხლის რეაქტიული სისტემისაგან. RM-70-ის ძარაზე, შეჯგუშვულ კაბინასა და 40-ლულიან პაკეტს შორის განთავსებულია სპეციალური მოწყობილობა, სადაც მოთავსებულია დამატებით 40 რაკეტა.

RM-70-ის ეკაპაქს პირველი ზალპის შემდეგ ორი წუთის განმავლობაში შეუძლია გასაშვები პაკეტის დამატებით 40 რაკეტით გადატანა და მეორე ზალპის მიცემა. ამ მხრე RM-70-ის საბრძოლო შესაძლებლობები ორჯერ აღემატება როგორც „გრადისას“, ისე ახალი ქართული სარაკეტო დანადგარისას.

ქართული არმიის შეიარაღებაშია კიდევ ერთი ზალპური ცეცხლის რეაქტიული სისტემა, რომელიც „გრადის“ 122 მმ-იან რაკეტებს უშვებს. ეს არის ისრაელში ნაყიდი „მერსედისის“ ტიპის სამხიდანანი ავტომობილები, რომლის ძარაზეც შეიძლება როგორც Lar-160-ის, ისე Grad-ის გასაშვები პაკეტების დამონტაჟება.

ამ „მერსედისის“ კაბინა, ისევე როგორც „გრადისა“, შეუჯგუშვია, განსხვავებით RM-70-ისა და ახალი ქართული სარაკეტო დანადგარისგან, რაც მეთითებს, რომ ზოგი მწარმოებელი სარაკეტო დანადგარის სიმსუბუქესა

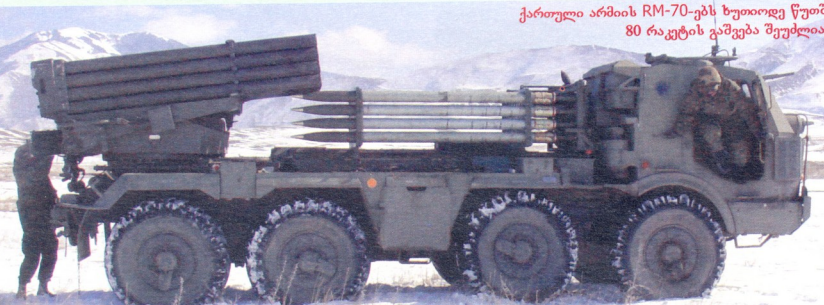
და მანერულობას უფრო მეტ ყურადღებას აქცევს, ვიდრე საბრძოლო გათვლის კაბინის შეჯგუშვას.

არ შეგვიძლია ყურადღება არ გავამახვილოთ საქართველოს პრეზიდენტის ერთ განცხადებაზე, რომელიც მან ახალი ქართული სარაკეტო დანადგარის ეაზიანში ჩვენებისას წარმოთქვა. მისი თქმით, მალე დაიწყება ამ სარაკეტო დანადგარებისთვის საჭირო რაკეტების გამოშვება, რადგან მთავარი პრობლემის გადაწყვეტა, — ამ რაკეტების თხევად საწვავის შექმნა, უკვე დამამთავრებელ სტადიაზეა.

გვინდა დავაჯეროთ, რომ პრეზიდენტმა უბრალო მექანიკური შეცდომა დაუშვა და თხევადის ნაცვლად მყარი საწვავი უნდა ქსენებისა, რადგან „გრადის“ 122 მმ-იან რაკეტებში მხოლოდ ბალისტიკური მყარი საწვავი გამოიყენება. თუ არ შეცდა და მას მართლაც არწმუნებენ, რომ თხევად სარაკეტო საწვავს ქმნიან, ცუდად ვიფიქრა საქმე.

ირაკლი ალბაღაშვილი

ქართული არმიის RM-70-ებს ხუთიოფ წუთში 80 რაკეტის გაშვება შეუძლიათ

თავაში ღია კარტებით

ანუ რატომ ვერ მოკლეს ანაჰვაბი?

**ანჰვაბი ფირობს —
შემდეგ რა მოხდება?**

ყველა ტერაქტი დასაგმობია, ვის მოსაკლავდაც უნდა იყოს დაგვეძლიო. არც ერთი პოლიტიკოსის კარიერა არ ღირს თუნდაც ერთი ადამიანის სიცოცხლედ.

სტატიის სათაურში გამოტანილი კითხვის მიზანია გავარკვიოთ, აფხაზეთის დე ფაქტო პრეზიდენტ ალექსანდრე ანჰვაბზე მეტქვე თავდასხმა, რომელიც კვლავ უშედეგოდ დამთავრდა და ანჰვაბი მხოლოდ „ოდნუ შეშინდა“, თავდამსხმელთა დილექტანტიზმის შედეგია თუ „პრეზიდენტის“ დაცვის თავდადების?

წლები გვივდა, თუმცა ანჰვაბზე ყველა თავდასხმა კვლავ გაუხსნელია. ეს კი ეგვის ბაიბეს: სპექსამსახურების ისტორია გაიწინურება, რომ არ არსებობს პოლიტიკური მოღვაწე, რომლის დიკვირადაც პროფესიონალებს დადგენიათ და ის ექსპერტ უკუნებოდ გადარწმუნდითოს. ამ შემთხვევაში არ გამოდგება კუბის წვეროსანი დიქტატორის ფიდელ კასტროს მაგალითი, რომელსაც, მისივე მომხრეების დანაგარიშებით, თითქოსდა რამდენიმე ასეულჯერ დაესხნენ თავს.

აშშ-ის სპექსამსახურები მიხედნენ, რომ ფიდელ კასტროს ლიკვიდაციას უფრო უარესი შედეგი შეიძლებოდა მოჰყოლიდა და ამიტომ მათი დაგეგმილი (და შეუსრულებელი) ხშირად კურთხეული, სპეცოპერაციები მხოლოდ ფიდელების დისკრედიტაციას ისახავდა მიზნად.

ანჰვაბის შემთხვევაში კი საქმე გვა-

ქვს სერიოზულ ტერაქტებთან, ხოლო უკანასკნელი, 22 თებერვალს თავდასხმა, თუ აფხაზეთა გავრცელებულ ინფორმაციასა და სატელევიზიო ვიდეოკადრებს დავუჯერებთ, უკვე სამხედრო ოპერაცია იყო. მოვლენები კი ასე ეითარდებოდა.

მეამხმა თავდასხმა

22 თებერვალს დღის 08:25 საათზე გულაუთის რაიონში, როდესაც ანჰვაბი სოხუმში მიდიოდა, მის კორტეჟს თავს დაესხნენ: ტრასაზე აფეთქდა მართვადი ფუგასი, ხოლო შემდეგ კორტეჟს ტყვიამფრქვევით, ავტომატებით და უკუბაროსატფორცნით ცეცხლი გაუხსნეს.

გავრცელებული ინფორმაციით, ანჰვაბის დაცვის კორტეჟი შედგებოდა ხუთი ავტომობილისგან: სამი „ტოიოტა ლენდ კრუზერი“, ერთი „უაზ პანტერი“ და ერთი მილიციის „ფიჯული“ იყო. ამავე ინფორმაციით, ძირითადი დარტყმა მიიღო დაცვის ავტომობილმა, რომელიც დაიწვა და აფეთქების ადგილას დიდი, ღრმა ორმო დატოვა.

დაცემა საპასუხო ცეცხლი გახსნა, ხოლო პირადი დაცვის წევრები ანჰვაბს გადაეფარნენ, რის გამოც სამი მათგანი მძიმედ დაიჭრა. 38 წლის რეზიბი ცუგუბა გარდაიცვალა, ხოლო ორი კი სოხუმის საავადმყოფოს რეანიმაციულ განყოფილებაში გადაიყვანეს და ერთ-ერთი მათგანი ორმოცი წლის თნცვს პანდარია 2 მარტს დღითი გადაიცივალა.

თავდასხმის სერიოზულ მოხმად-

ბაზე მერქველებს შემდეგი ფაქტები: აფხაზეთა ექსპერტ-კრიმინალისტებმა შემთხვევის ადგილზე ორი სანგარი და რამდენიმე ერთეული ცეცხლსასროლი იარაღი, მათ შორის ორი ყუბაროსატფორცნი, ტყვიამფრქვევი, „კალაშნიკოვის“ ტიაის ავტომატი იპოვეს.

გამოძიების წინასწარი ინფორმაციით, მოქმედება რამდენიმე თავდასხმეულად. ადგილზე მათი ნაკვალევი და თითის ანაბეჭდებია აღმოჩენილი. გარდა ამისა, ნაპოვნია იმ მეთოლის ნაჭერი, რომლის მიწოდებაც ბოროტმოქმედებმა ავტობანთან დამონტაჟებული ასაფეთქებელი მიწყობილობა აპოქმედეს. არსებობს ინფორმაცია, რომ მათ შეუძლებს ანჰვაბის კორტეჟის დაცალკვევა, რაც ხელს გაუხსნდათ ე.წ. „პრეზიდენტის“ დიკვიდაცობა, თუმცა ანჰვაბი უკუნებულად გარდა.

თავდასხმის შემდეგ ანჰვაბმა სამედიცინო შემოწმებაზე უარი განაცხადა და სამუშაო ჩვეულებრივ რეჟიმში განაგრძო. მე არ დავუშავდი და ახლა სხვა საქმე მაქვსო, — ასე განუცხადა თორემ ანჰვაბმა ტელეფონით რუსეთის ერთ-ერთი საინფორმაციო სააგენტოს.

თავდასხმის შემდეგ აფხაზეთში აპოქმედეს სპეციალური ოპერატიული

ანქვების დაცვის დამწვარი ავტომობილი და დაცვის წვეთი იარაღი

გვმა „პერეზვტი“ და თვდამსხმელების მოსაქმნად ყველა ძალოანი სტრუქტურა ჩართო, მათ შორის — რუსეთის სამხედრო ბაზის შვეულ-მფრენებიც, მაგრამ დღემდე მათ კვალს ვერ მიაგნეს.

უნდა ითქვას, რომ ეს თვდამსხმელების მალღ პროფესიონალებზე მეტყველებს. ამ დროს კი აფხაზური ტელეკომპანიის მიერ თვდასხმის ადგილდნ გარეცელებულ ვიდეოფორში კარგად ჩანს ახლომდებარე ხეებს მოხვედრილი ყუმბარებისა და სხვა ასაფეთქებელი მწყობილობების ნამსხვერუები.

22 თებერვალს, თვდასხმედნ რამდენიმე საათის შემდეგ, რუსეთის საინფორმაციო-სატელეგრაფო სააგენტომ გათავქვენა ანქვებზე თვდასხმის სქემა, სადაც კარგად ჩანდა, რომ თვდამსხმელებს მოულოდნელობის ვეექტის გარეა, ხელსაყრელი განლაგების (მადლობი და არგვლე ხეები) უპირატესობაც კქონდათ.

ამ, ძალებ საინტერესო სქემის მიხედვით თვდამსხმელებმა გაატარეს ავტომობილის

ინსექციის ავტომობილი და ფუგასური ნაღმი დაცვის პირველი მანქანის წინ ააფეთქეს, რის გამოც ის სერიოზულად დაზიანდა, გაჩერდა და შემდეგ დაწვა.

სქემის მიხედვით ანქვები შუა „ტოიოტა ლენდ კრუზერში“ იჯდა, მას დაცვის უკან მოპოვული „ჯიპი“ ჩამოეფურცა და ძირითად დარტყმაც მან მიიღო.

ანქვების ავტომობილი ბლოკირებული აღმოჩნდა, რაც თვდასხმის ობიექტის ლიკვიდაციის ყველაზე ხელსაყრელი მიზეზნაა! თუ გავითვალისწინებთ

იმასაც, რომ იმ დღეს ანქვების კონტრევი მანქიმუმ 10-12 მეტრიღოსგან შედგებოდა, ხოლო ორმხრივ სროლისას მწყობრიდნ გამოვიდა დაცვის სამი წვერი (ერთი დაღუპა, ორი კი მძიმედ დაღუპა — მოგვიანებით ერთ-ერთი გარდაიცვალა), თვდამსხმელებს არ უნდა შეეჩრებინათ შეტყვა! მათ კი უკან დაიხიეს და ანქვებს გადარჩენის შანსი მისცეს, რატომ?

ორი კვირის შემდეგ, 7 მარტს, აფხაზეთის ე. წ. „ინფორმაციის სამმართველომ“ განაცხადა, რომ ეს სქემა რეალურ ფაქტებს არ შეესაბამება და თვდასხმის სურათს ამახინჯებს.

რატომ არ მოქონით აფხაზებს რუსი „მეგობრების“ სქემა? ან რატომ დასჭირდით ამდენი დრო? ქვემოთ მოყვანთ ამ განცხადებედნ ერთ საინტერესო ამონარიდს:

„ძირითადი დარტყმა — თვინაკითი ასაფეთქებელი მწყობილობის აფეთქება — პრეზიდენტის დაჯგუნდილ ავტომობილს მიაღდა, რის გამოც ის მნიშვნელოვნად დაზიანდა.

პრეზიდენტის დაცვის უფროსმა აზრე გვიამ შეძლო ინერციით მოძრავი ავტომობილით წინ გაჩერებული დაცვის ავტომობილისთვის გვერდის აქცევა და აფეთქების ადგილიდნ 100 მეტრის გულა. კოლონაში შესამე დაცვის ავტომობილმა აფეთქების შედეგად დაზიანება მიიღო და გაჩერდა. შვინით მყოფმა პრეზიდენტის დაცვამ ცეცხლი გასხნა. თვდამსხმელები მათ ყუმბარსტორცნსა და ტყვიამფრევეს ესროდნენ“.

ეს განცხადება სერიოზულად ცვლის რუსულ ვერსიას და შთაბეჭდილება იქმნება, რომ ანქვების დაცვის უფროსმა გვრია თვდა მართავდა „პრეზიდენტის“ „ტოიოტას“.

ამ ორი მოსაზრებედნ, რომელა სიმართლე დრო გვიჩვენებს. ახლა კი უშუალოდ „მარად აუფეთქებელ“ ანქვებს დაუბრუნდეთ.

„ლეგია“
სამსოპონალო გავრთიანება

სამსოპათოლოგია

- ერეკციის ხარისხის გაუმჯობესება
- სექსობრივი აქტის გახანგრძლივება
- ყველა სახის სექსუალური დარღვევის მეკრნალობა
- სექსუალური წარუმატებლობის მოდიდინის შიშის მოხსნა

ხელმძღვანელი პროფესორი არჩილ ბაქრაძე

მის: თაბუკაშვილის №19ა ☎ 890 32-21-21; 32-21-21, 72-59-39

www.league.ge

აფეთქების შედეგად საექსპლუატაციო მაგისტრალსა და რკინიგზას შორის დიდი წარმოშვა

63360 ღოსიმი:

ალექსანდრე ანკები დაიბადა სოხუმში 1952 წლის 26 დეკემბერს. 1974 წელს დაამთავრა როსტოვის იურიდიული ინსტიტუტი.

1975-81 წლებში მუშაობდა აფხაზეთის ასსრ ოუსტიციის სამინისტროში, კომკავშირის საოლქო კომიტეტში, შსს-ს გუდაუთის რაიონული განყოფილების უფროსად.

1981-83 წლებში იყო საქართველოს სსრ კომპარტიის ცკ-ის ადმინისტრაციული ორგანოების განყოფილების ჯერ ინსტრუქტორი, შემდეგ კი განყოფილების გამგის მოადგილე.

1984-90 წლებში იყო საქართველოს სსრ შინაგან საქმეთა სამინისტროს პოლიტიკური სამმართველოს უფროსი (მინისტრის მოადგილის რანგით), არის მილეციის გენერალ-მაიორი.

1991 წელს აირჩიეს აფხაზეთის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად. 1992-93 წლებში ანკები იყო შინაგან საქმეთა მინისტრი ვლადისლავ არძინაზს ე.წ. „მაირობაში“. თუმცა შემდეგ მისი და არძინაზს ურთიერთობა დაიძაბა

და 1994-20 წლებში ანკები მოსკოვში ცხოვრობდა. სოხუმში დაბრუნების შემდეგ, მან საზოგადოებრივ-პოლიტიკური მოძრაობა „აითიარა“ („აღორძინება“) დააფუძნა და 2004 წელს სამარეზიდენტო არჩევნებში მონაწილეობას აპირებდა, მაგრამ ვერ მოახერხა საკუთარი კანდიდატურის წამოყენება, — უკანასკნელი ზეთი წელი აფხაზეთში არ ცხოვრობდა. მაშინ უპირატესობა სერგეი ბალაფშის კანდიდატურამ მიიღო.

2005 წლის თებერვალში ანკები დაინიშნა სეპარატისტული მოაგრობის პრემიერ-მინისტრად, ხოლო 2010 წელს კი ვიცე-პრეზიდენტად. 2011 წლის მაისში, სერგეი ბალაფშის გარდაცვალების შემდეგ, ის ე.წ. „პრეზიდენტის“ მოვალეობის შემსრულებელი იყო. 2011 წლის 26 აგვისტოს მან გაიმართვა აფხაზეთის ე.წ. „სამრეზიდენტო არჩევნებში“. იმავე წლის 26 სექტემბერს კი მისი ე.წ. „აინაუგურაცია“ შედგა.

პირველად ანკებს თავს 2005 წლის 28 თებერვალს დაესხნენ. სულ რაღაც ორი კვირის შემდეგ, რაც ის აფხაზეთის ე.წ. „პრემიერ-მინისტრად“ დაინიშნა.

მისი ავტომობილი სოხუმთან საზღვარსა და ცხრილეს, მაშინ ის არ დაშავებულა. მეორე თავდასხმა ერთი თვის შემდეგ — 1-ელ აპრილს მოხდა. ამჯერად ანკების მანქანა სოხუმის რაიონში, აჭან-დარასთან დაცხრილეს. ვიპს 17 ტყვეა მოხვდა, მაგრამ ანკები იმჯერადაც არ დაშავებულა, მძღოლი კი ფეხში დაიჭრა.

2007 წლის 21 თინის ახალ ათონთან, ავტომაგისტრალზე აფეთქდა დისტანციური მოქმედების ფუგასი. სამართალდამცემა ორგანოებმა ეს ინციდენტიც ანკებზე თავდასხმის მცდელობას მიაკუთვნეს.

2007 წლის 9 ივლისს ფსოვ-სოხუმის ავტომაგისტრალზე გულაუთიდან სოხუმისკენ მიმავალ ანკების ავტომობლს ფუმბარსატყორცით ცეცხლი გაუსხნეს. მაშინ ანკები და მისი მძღოლი მსუბუქად დაშავდნენ.

2010 წლის 23 სექტემბერს ანკების ნათესავის სახლი ისევ ფუმბარსატყორცებით დაცხრილეს გულაუთის რაიონის სოფელ ლინში, სადაც ანკებიც ცხოვრობს. ფუმბარა მოხვდა იმ ოთახს, სადაც მას ღამით ეძინა. ზოგიერთი ინფორმაციით, ანკებიც მსუბუქად დაიჭრა.

მეექვსე თავდასხმის შესახებ კი ზემოთ უკვე ვისაუბრეთ აფხაზეთის განცხადებით ეს თავდასხმა სხვა თავდასხმებისგან იმით განსხვავდებოდა, რომ ამჯერად თავდასხმელებმა ერთდროულად ფუგასი ან ცეცხლსასროლი იარაღი გამოიყენეს.

შეხვეტი

მეექვსე თავდასხმის ვერსია, ძირითადად, ორია: შიდაპოლიტიკური და-ბრუსიპირება და კრიმინალური კარჩევა. რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს წარმომადგენლის ალექსანდრე ლუკაშევიჩის განცხადებით ეს იყო სიტუაციის დესტაბილიზაციის მცდელობა აფხაზეთის ე.წ. საპარლამენტო არჩევნების წინ. ლუკაშევიჩმა აგრეთვე განაცხადა, რომ რუსეთი მზარს უჭერს ანკების კურსს და მისთვის ხელშეშლის ყველა მცდელობას მარცხიანი და-სასრულად უწინასწარმეტყველბა.

იმჯერადვე ათვალანბნის სხვა მიზეზებსაც განიხილავენ. მაგალითად, ოპოზიციური პარტიის „აფხაზეთის სახალხო ერთიანობის ფრონტის“ ლიდერმა რაულ ხაჯიმაძემ აღნიშნა, რომ თავდასხმა შეიძლება ანკების კორუფციასთან ბრძოლის სურვილმა გამოიწვია. ანკებმა ამ ბოლო დროს სულ უფრო აქტიურად ებრძვიეს ამ ბრძოლებას

ნუმი ჩარჭობილი ვუმპარსატორცინის ტურფო

და საბასუხოდ შუიარაღებული თაღასხმა მიიღო.

საინფორმაციო სააგენტოების ცნობით, დაუბრუნებული შიდასაკრედიტო თანხის რაოდენობა აფხაზეთში თითქმის მლრდ რუბლს აღწევს, რაც აფხაზეთისთვის საკმაოდ დიდი თანხაა. საერაულოდ, ანქეაბმა მოგაღკებიხენ სახელმწიფო ხაზინისთვის ფულის დაბრუნება მოითხოვა და ამან გამოიწვია კოდეც თაღასხმა. აფხაზი პოლიტიკოსის ოლეგ დამეჩინას აზრით, ანქეაბს კორუფციასა და კრიმინალიზაციას სერიოზული ბრძოლა ჯერ არც დაუწვია, თუმცა ისინი უკვე შეტყვევებ გადავიდნენ. მისი აზრით, თუ ეს თაღასხმაც არ გაიხსნა, გამოდის, „აფხაზეთის სამართალდამცევი სტრუქტურები“ თაღა არ არიან დაინტერესებული სიძარათლის დიდებით.

საინტერესო შეფასება გააკეთა აფხაზეთის ე.წ. „პარლამენტის ვიცე-საიკრმა“ ირინა აგბამ. მისი აზრით, კორუფცია და კრიმინალი არაფერ შუაშია და ამ თაღასხმას მხოლოდ პოლიტიკური მოტივი აქვს. ის თვლის, რომ ზეინსუფიციანს ანტიკორუფციული პოლიტიკა არც კი დაუწვია, მაშინ, როცა ანქეაბს უკვე შვიდი წელია სისტემატურად ეხსმინა თვის. აგრბას აზრით, ეს შიდა და გარე ძალების პოლიტიკური დაკვეთაა. საინტერესოა, რომ „პარლამენტის ვიცე-საიკრმა“ საქართველოს არ ახსენებს, მაგრამ ფიქრობს, რომ თაღასხმის უკან სხვა ქვეყნების სპეცსამსახურები დგანან და თაღასხმები ანქეაბზე კვლავაც გაგრძელდება.

ბევრი ქართველი ექსპერტიც მიიჩნევს, რომ ანქეაბზე ეს თაღასხმა დაკავშირებულია აფხაზეთში წესრიგის დამყარების სტრატეგიასთან ანდა აფხაზეთის სეპარატისტულ მთავრობაში არსებულ დაპირისპირებებთან.

ვერსია, რომელიც არ განიხილება

ბუნებრივია, ბოლო თაღასხმის შიდაპოლიტიკურ და კორუფციულ ვერსიებს ძალზე სერიოზული საფუძველი აქვს. იმავე დროს ჩვენი პოლიტიკოსები და ექსპერტები არ განიხილავენ იმ ვერსიას, რომელიც ჩვენ სარწმუნოდ მიგვაჩნია.

ქვეყნის პირველი პირების სიცოცხლე ყველთვის და ყველგან მუდმივ საფრთხეშია. პრეზიდენტზე თუ პრემიერ-მინისტრზე თაღასხმა შეიძლება მოაწვიონ პოლიტიკურმა მონინადამდეგებმა და რელიგიურმა ფანტატიკოსებმა, ადგილობრივმა ნაციონალ-ორთოდოქსებმა თუ სხვა ქვეყნის სპეცსამსახურებმა, კრიმინალურმა სამყარომ და ა.შ.

საშუქაროდ, მსოფლიოს უახლეს ისტორიას ზემოქანობივლით ყველა სახის თაღასხმა ახსოვს. უძრავლესობა ლეტალური შედეგით დასრულდა. უკანასკნელი ოცდაათი წლის განმავლობაში ტერაქტების ემსხვერპლა ბევრი კარგად დადგული პრეზიდენტი და პოლიტიკოსი.

1981 წლის 6 ოქტომბერს დილის 11 საათზე ეგვიპტის პრეზიდენტი ანვარ სადათი სამხედრო ალუმოს იბარებდა. სამხედროების საზეიმო სვლა დასასრულს უახლოვდება, როდესაც სამთავრობო ტრიბუნის წინ მოულოდნელად სატვირთო ავტომობილი შეჩერდა, საიდანაც რამდენიმე შუიარაღებული სამხედრო პირი გადმოხტა და ტრიბუნისკენ გაიქცა. ერთ-ერთმა მათგანმა „ბალაშჩიკოვის“ ავტომობილ ტრიბუნას ცეცხლი გაუხსნა, სხვებმა კი ხელყუმბარები ისროლეს. სადათი, რომელსაც დაჭიმულიყვითლ არ ეცეა, სასიკვდილოდ დაეჭრა და რამდენიმე სათიშო გარდაიცვალა.

ინდოეთის პრემიერ-მინისტრი ინდირა განდი 1984 წლის 31 ოქტომბერს საკუთარი დაცვის წყვერება მოკლეს. ინდოეთის ახალი პრემიერ-მინისტრი რაჯივ განდი გახდა, რომელმაც უსაფრთხოების მხნით პირადი დაცვის ყველა წვრი შეტყვლა და ერთგული სახლი სადესანტო-პოლიციე შეჯარიხის ნაწილებიდან შუარჩია. თუმცა ვერც ამან უშველა — დედის მსგავსად რაჯივ განდიც ტერიორიხმის მსხვერპლი გახდა. ის 1991 წლის 21 მაისს მოკლეს, ერთ-ერთი საჯარო შეტყვდრის დროს რაჯივ განდის ყვევადემათ ზღადამშენებელი ახალგაზრდა ქალი მიუახლოვდა. პრემიერ-მინისტრის პირადმა

დაცვამ მიუტყვებელი შეტყვდრმა/დაშუყვა და ქალს დასაცევი ობიექტთან ახლოს მისვლის საშუალება მისცა. ამ ქალს კი თურმე „შაიხდის ქანმარი“ კეთია. „კამიკაძემ“ თაღც აიფიქთა და რაჯივ განდიც იმსხვერპლა.

არანაკლები დანაშაულებრივი დაუდევრობა გამოიჩინეს საქვეწვდი ცნობილმა ისრაელის სპეცსამსახურებმა, კრძოდ კი „მინბიკამა“ (კონტრდაზვერვა) 1995 წლის 4 ნოემბერს. იმ დღეს ისრაელის პრემიერ მინისტრი იცხვა რაბინი თელ-ავივში გამართული მიტინგის დამთავრების შემდეგ ავტომობილისკენ წვიოდა, დაცვამ კარი გაუღო, რაბინის ირვლევი 7-8 მცველი იფა და მაინც ფანტატიკოსმა ორიოდიქსმა ებრაელმა იფაღ ამბობმა მოახურხა და პრემიერ-მინისტრს ზურვში ორჯერ ესროლა.

2003 წელს ბელგრადში სნაიპერული შაშხანით მოკლეს სერბთა პრემიერ-მინისტრი ზორან დივიჩივი.

2004 წელს გროზნოში სტადიონზე ასაფიქტებელი მრეწობილობის ამოქმედების შედეგად მოკლეს ჩეჩნების პირული პრეზიდენტი აჰმად კაიბიოვი.

საქისტანის ყოფილი პრემიერ-მინისტრი, შემდგომ კი ოპოზიციის ლიდერი მუნაზირ ბჰუტოც ტერიორისტები მსხვერპლი გახდა. მას 2007 წლის 27 დეკემბერს დაესხნენ თავს. ტერიორისტმა ჯერ რამდენჯერმე ესროლა და მძიმედ დაჭრა ბჰუტო, შემდეგ კი თაღე აიფიქოქა.

ამგვარი ტერაქტების კოდეც თანვე მეტი ფაქტის მოყვანა შეგვიძლია, თუმცა ამ მცირე მაგალითებითაც შეიძლება დავასკენათ პროფესიონალების მიერ დაგვემდიო და მწყნობილი ტერაქტები უმრავლეს შემთხვევაში მსხვერპლის დივიკადივით ან მძიმედ დამაუბებით მოყვრდება.

ამვე დროს ცნობილია სულ სხვა სახის ტერაქტები და თაღასხმები,

სროლის დროს დაღუპული დაცვის თანამშრომელი რეზიკი ცუგბა

რომელთა მიზანი მსხვერპლის დაშნატაა. შორს რომ არ წყვიდეთ, საქართველოს ექსპრეზიდენტ ვლადიმერ შვეარდნაძის დაშნატაქებისთვის 1995 წლის 29 აგვისტოს და 1998 წლის 9 თებერვალს რუსეთის ხელისუფლებამ ორი საჩვენებელ-გამაფრთხილებელი ტერაქტი მოაწყო.

შეორე ტერაქტიდან რამდენიმე დღის შემდეგ რუსეთის ერთ-ერთ სამხედრო ნაწილში სტუმრად მყოფმა ქვეყნის პრემიერ-მინისტრმა ვვკენი პრამაკოვმა რუსული წარმოების ვუმარსაფორცნების დათვალეირებისას ირინიულად ჰკითხა ერთ-ერთი თანმხლებ ოფიცერს: — „დავუშნული „პერსექუტის“ აფეთქებას ხომ შეძლებს“?

რა თქმა უნდა, უკასუნა ოფიცერმა. თბილისში, პლენარეზე გაზრდილმა პრამაკოვმა კი კმაყოფილება ჩაიცინა.

ამით, ალბათ, მიანიშნა, რომ შვეარდნაძის ლიკვიდაცა ვინმეს რომ ნდომოდა, არ გაუჭირდებოდაო. ეს „ითთის დაქნევა“ მხოლოდ შვეარდნაძის კი არა, დსი-ის სხვა პრეზიდენტების (ალიფვის, რახმინივის, ნიაზოვის, ნახარბაფვის და ა.შ.) შესაშინებლადც კეთდებოდა. ვისაც ვროატლანტიკური ორგანიზაციებისკენ არ თუნდაც ვროაპა-ამერიკისკენ გაექცეოდა თვალნი და თანამშრომლობას დაიწყებდა, ჯერ ტერაქტი-გაფრთხილება, შემდეგ კი სახელმწიფო გადტრალება არ ასცდებოდა.

გატრონო ანჰჰჰა, დამოუკიდებლობა ისჯება!

2012 წლის 20 თებერვალს სოხუმს საქართველოში დიდი ბრიტანეთისა და ჩრდილოეთ ირლანდიის გაერთიანებული სამეოფოს საგანგებო და სრულყოფლებიანი ელჩი ჯულით გოფო ქწია.

გაერცლებული ინფორმაციით, ის ანქებასა და ვიანესლუე ჩირიკას (დე

ტერორისტები ზემოწვენი ეშადებოდნენ და ხის ტოტები, რომელიც სროლაში ხელს შეუშლიდა — წინასწარ მოჭრეს

ფაქტო აფხაზეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი) შეხვდა და აფხაზეთისთვის ბვერ პრობლემურ საკითხზე ესაუბრა. მათ შორის აფხაზეთისა და ვეროპის ქვეყნების ურთიერთობის პერსპექტივებზე.

ზუსტად ორი დღის შემდეგ კი ანქებას მექქესელ დაესხნენ თავს. ჩვენი აზრით, ეს ორი ფაქტი ერთმანეთთანა დაკავშირებული. რუსეთის ხელისუფლებას არ მოსწონს ანქების სურვილი შედარებით დამოუკიდებლად იარეზიდენტოს და საკუთარი შეხედულებისამებრ გადამწყვიტოს საგარეო და სამშინო საკითხები. შეიძლება სექტეკოსებმა იკითხონ, ორ დღეში როგორ დაგვეკვიდნენ თავდასხმასო. თუმცა ანქების გადაადგილების მარშრუტი და დაცვის რაიონფობა-შეიარალება დიდ საიდუმლოებას არ წარმოადგენს, მით უფრო — პროფესიონალებისთვის.

ჩვენი აზრით, თავდასხმის დროც იმაზე მეთითეთებს, რომ ორგანიზატორები და შემსრულებლები რუსეთის სექცისამსახურებიდან იყვნენ. მათ კარგად იცოდნენ, რომ დღისით-შისითი ჩატარებული სექციპერაციის შემდეგ როგორ უნდა გაუწინარებულეყვნენ ისე,

რომ კვლისთვის ვერ მივეწიო. ეს მათ გარანტირებულად ჰქონდათ!

ჩვეულებრივი კრიმინალები ან საშუალო დონის შემსრულებლები ამ სექციპერაციას დამით დაგვემედნენ, რათა უსაფრთხოად უკან დასვების მებრ შანსი ჰქონილიათ.

დასამალი არაა, რომ ანქებას თუ ცალი თვალნი ვეროპისკენ ან ჩვენკენ გამოაპარა, რუსეთის რეაგირებაც არ დააყოფნებს. ჩვენი აზრით, სწორედ ამგვარი ტერაქტი-გაფრთხილება კვლავ მოუწვევს 22 თებერვალს ანქებას.

დარწმუნებული ვართ, რომ თვალნი ანქებასმც იცის ეს, თუმცა საგარეოდ ანქებას, რომ ტერაქტი კორუფციასთან ბრძოლას უკავშირდება. ის ჰკვიანი ცაკია და ვველაფერს ხვდება, მაგრამ იძლეულებოდა, თვი მითქმეფოს და რუსეთის ბანქო გახსნილი კარტებით ითამაშოს. როდის გატყდება კოკა წყალზე?

P.S. დიმილის მომგვრელია რუსეთის ხელისუფლების სურვილი ჩანერთის ამ საქმის გამოძიებაში. აფხაზეთში სიტუაციას თვიდან ბოლომდე თავად აკონტროლებენ და რეალურად რომ სურდეთ საქმის გახსნა, სწრაფად დადავებდნენ „კრიმინალ-თვალმსხმელების“ ვინაიობას. ახლა კი გვეწერს სექტარზმს ხომ არ აიყენენ? რაც მებრ დრო გავა და სეპარატისტული რეჟიმის პირველ პირველ თავდასხმის საქმე გაუხსნელი დარჩება, მით უფრო გამყარდება ჩვენი ვერსია. თუმცა არაა გამორიცხებული, რომ სულ მალე აფხაზეთი ან აფხაზეთ-ქართული კრიმინალური დაჯგუფების რამდენიმე წევრი დააკაფონ და „აღიარებუთი ჩვენებაც“ მიიღონ.

ბასიკ ალდაფაშვილი
ექსპერტი ეროვნული უსაფრთხოების საკითხებში, უმშრობის გადამდგარი პოლიკენიკი

დაცვის წვერის, მძიმედ დაჭრილი ოფიცერი პანდარაის გადაჩრენა არ მოხერხდა და ის გარდაიცვალა

რუსული „აღიგაბორი“ „სანალიროდ“ ღამით გაჟღერდეს

ჩრდილო კავკასიაში Ka-52 Аллигатор-ების გადმოსროლის შემდეგ ქართულ ცაში ღამით მოულოდნელი საშაერო რეიდების ჩატარების საშიშროება გაიზარდა.

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრომ ოფიციალური საპროტესტო განცხადება გააკეთა რუსეთის შუიზღვისპირა ქალაქ ნოვოროსიისკში ახალი საშველმფერეო პოლკის განთავსების გადაწყვეტილების გამო, რომელიც ოფიციალური თბილისის აზრით, საქართველოს საფრთხეს შეუქმნის.

ამ განცხადებამდე ცოტა ხნით ადრე, რუსეთის საპაერო-სადესანტო ჯარების სარდალმა, გენერალ-ლეიტენანტმა ვლადიმერ შამანოვმა, საგაზეთო ინტერვიუში ხაზი გაუსვა, რომ მის დაქუდმდებარებაში მყოფ ჯარებში იქმნება ცალკეული საშველმფერეო პოლკები. მათგან ერთ-ერთი ნოვოროსიისკში მე-7 სადესანტო-მოიერიშე დივიზიის გვერდით განთავსდება. გენერალმა შამანოვმა დასძინა, რომ ნოვოროსიისკიდან რუსი მედესანტების გადასროლა როგორც ჩრდილო კავკასიაში, ისე საქართველოსკენ უფრო გაადვილდება. საგარეოდ, რუსი გენერლის სწორედ ეს სიტყვები გახდა საქართველოს საგარეო უწყების საპროტესტო განცხადების საფუძველი.

დების საფუძველი. თუმცა, თუკი რუსეთი ვიხლომდგენელებთ, აღმოჩნდება, რომ ნოვოროსიისკიდან რუსეთ-საქართველოს საზღვრამდე — ფსოლამდე პირდაპირი ხაზით არანაკლებ 230 კმ-ია, ხოლო, ვთქვათ, ზუგდიდამდე კიდევ მეტი — 410 კმ.

რუსი მედესანტები, როგორც წესი, Ми-8МТ ტიპის სხვადასხვა მოდიფიკაციის სამხედრო-სატრანსპორტო შველმფერეებს იყენებენ, რომელთა ფრენის სიძირე სრული დატვირთვის შემთხვევაში (24 სრულად ეკიპირებული მედესანტე) და დამატებითი ავების გარეშე მხოლოდ 550 კმ-ია.

გამოადის, ნოვოროსიისკიდან ზუგდიდამდე ან მით უმეტეს, სენაკის სამხედრო ბაზამდე მისაღწევად და უკან დასაბრუნებლად ამ რუსულ შველმფერეებს საწვავი არ უცოფათ, ხოლო დამატებითი ავების დაწყების შემთხვევაში კი მკვეთრად შემცირდება გადასაყვანი მედესანტების რიცხვი.

უფრო ლეგიკურია, რომ რუსი მედესანტები დატვირთული შველმფერეები ჩრდილო კავკასიის ან ოკუპირებული აფხაზეთისა და ცხინვლის

რეგიონის აეროდრომებიდან გამოფრინდნენ. ასეთ შემთხვევაშიც ნოვოროსიისკში ახალი რუსული საშველმფერეო პოლკის შექმნა-არშექმნა ნაკლებად აქტუალური ხდება.

სხვა საქმე იქნებოდა საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროსა და, რათქმა უნდა, თვდაცვის სამინისტროს მეტე კურადლება ამ ინფორმაციისთვის რომ მიეყერო, — რუსეთის სამხრეთ სამხედრო ოლქის კრანსოდარის მხარეში განთავსებულ საპაერო ბაზაზე 2012 წლის ბოლომდე ჩაიტანეს Ka-52 Аллигатор-ის ტიპის საბრძოლო შველმფერეების პარტიას. ამ ახალ შველმფერეებზე გადასაშვალად 1-ელ მარტს აფიანბიდან ტორუსკის სასწავლო ცენტრში უკვე გაიგზავნა პილოტების პირველი ჯგუფი.

კრანსოდარის მხარეში მოქმედა რუსულმა საპაერო ბაზამ ვასულ 2011 წელს უკვე მიიღო Ми-28Н Ночной охотник-ის ტიპის საბრძოლო და Ми-8МТШ Терминатор-ის ტიპის სატრანსპორტო-მოიერიშე შველმფერეების რამდენიმე პარტია.

„ტერმინატორები“ ძველი მოდიფიკაციის შველმფერეებისგან იმით განსხვავდებიან, რომ შუეღლიათ როგორც დარტყმების მიყენება, ისე დესანტის გადმოსხმა ღამით, მთაგორიან რელი-

ეფზეც, რადგან აღჭურვილი არიან თანამგზავრული ნავიგაციისა და ღამის ხედვის მოწყობილობებით.

ეს ველაფერი ნიშნავს, რომ ღამით დამრტყმელი Ми-28Н-ებისა და საღესანტო Ми-8АМТШ ტიპის შვეულმფრენების ჯგუფს, რომელიც ოკუპირებული გაღის რაიონიდან აფრინდება, შეუძლია მოულოდნელი დარტყმა მიაყენოს და სადაზვერუო-დევრისიული ჯგუფები გადასხას სენაკისა თუ ქუთაისის სამხედრო ბაზებში.

ჯავის ან მით უმეტეს, ახალგაზრდის რაიონიდან აფრინულ ასეთვე საშვეულმფრენო ჯგუფს კი ანალოგიური საბრძოლო დავალებების შესრულება არა მარტო თბილისის (მაგალითად, საერთაშორისო აეროპორტის რაიონში) და ვაზიანის მიდამოებში, არამედ მარნეულის საჰაერო ბაზის წინააღმდეგაც შეეძლება.

თუკი საქართველოს ჩრდილო საზღვარიან უკვე გადასროლილია შედარებით თანამედროვე რუსული დამრტყმელი „ღამის მონადირეები“ და „ტერმინატორები“, რაღა საჭიროა Ka-52 Аллигатор-ებით ჩვენი დამინება?

საქმე ის არის, რომ რუსულ „ალიგატორს“ გარდა წმინდა დამრტყმელი შვეულმფრენის ფუნქციისა, შეუძლია კორდინირება გაუწიოს შვეულმფრენთა ჯგუფს და მათთვის სამიზნეები მონიშნოს.

რეალურად ეს შეიძლება შემდეგნაირად გამოიყურებოდეს: ჩრდილო კავკასიიდან ჯავის საიზოლევ ხდება შვეულმფრენთა ჯგუფის გადმოსროლა, რომელიც საწვავის მარაგის შექსების შემდეგ მიფრინავს ღამის საბრძოლო ამოცანის შესასრულებლად, მაგალითად, ერთი Ka-52 „ალიგატორის“,

ჩვენი ღმინი: ორადგილიანი Ka-52 Аллигатор-ი ერთადგილიან Ka-52 Черная акула-ს მოდიფიცირებული ვარიანტია. მაქსიმალური ასაფრენი მასა 11 ტ-ს აღემატება, საიდანაც 2,8 ტონა შეიარაღებაზე (ერთი 30 მმ-იანი ავტომატური ქვემეტი 460 ჭურჭი და 12-მდე Атака-ს ტიპის მართვადი ტანკსანიან-აღმდეგო რაკეტა) მოდის. „ალიგატორის“ ფრენის მაქსიმალური სიჩქარე 310 კმ/სთ-ს, ხოლო ფრენის სიშორე კი 520 კმ-ს აღწევს

ორი Ми-28Н „ღამის მონადირის“ და 3-4 Ми-8АМТШ „ტერმინატორის“ შემადგენლობით. „ტერმინატორებს“ შედეგანტეები გადაჰყვით „ღამის მონადირეები“ „ტერმინატორებს“ იცავენ „ალიგატორის“ ორკაციანი ეკიპაჟის ამოცანაში კი ამ საჰაერო ჯგუფის კორდინაცია და მიზანზე გაყვანა შედის.

სამე ტიპის ამ რუსულ შვეულმფრენებს შეუძლიათ ძალიან დაბალ სიმაღლეზე და ხეობების მივლიებით

ფრენა როგორც ღმისით, ისე ღამით, რაც ძალზე გაურთულებს მათ დროულ აღმოჩენას ქართულ რადიოლოკატორებს. ამ შვეულმფრენების საბრძოლო მოქმედების რადიუსი (250-270 კმ-ა) რუსეთის გენშტაბს საშუალებას აძლევს დაეკავოს ღამის სადაზვერუო-დევრისიული საბრძოლო ოპერაციები როგორც თბილისის, ისე ვაზიანისა და მარნეულის სამხედრო ბაზების მიმართულებით.

ირაკლი ალადაშვილი

რუსეთის გენშტაბი ხვეწს აერომობილური ოპერაციების ტაქტიკას, რომელშიც გადამწყვეტ როლს შეივლით საშვეულმფრენო ჯგუფები შეასრულებენ

ბრიტანელი ორმაგი ახენტი

გადაუტარებლად შეიძლება ითქვას, რომ ყოფილი საბჭოთა კავშირი 70 წელსაც ვერ გაძლებდა და მსოფლიო პოლიტიკური რუკიდან ადრევე გაქრებოდა, რომ არა მისი საიდუმლო პოლიტიკური პოლიცია: უკ-გუ-ო-გ-პუ-ნკვლ-მგ-მედ-კვბ — სახელწოდებები იცვლებოდა, პოლიტიკური ტერორი კი გრძელდებოდა.

საბჭოთა იმპერია მიუთით, სიმბოლოებით, კერპებითა და ბელადებით ატყუვდა და იტყუებდა თავს. ეს ყველა ტოტალიტარული რეჟიმის აუცილებელი მოთხოვნაა, მაგრამ საბჭოთა იმპერიაში ტყუილი სახელწოდებები იდეოლოგიის რანგში იყო აყვანილი.

პოლიტიკა, ხელოვნება, მწერლობა, სპორტი, ქვანახშირის მოპოვება თუ სოფლის მეურნეობა, — ყველა მიმართულებით იქმნებოდა მიუთხები და ლეგენდები. პარალელურად, როგორც სათბურში, ისე „გამოჰყვადით“ ხელოვნური „ახალი დროის გმირები“ — ჟრუბები. რეალობაში კი: ტყუილი, ტყუილი და კვლავ ტყუილი. პიობი სოფეტკუსი ათწლეულების განმავლობაში ამ ვირტუალურ სამყაროში, საყოველთაო კოორდინაციისა და „კომუნისმის“ მთლილინით ცხოვრობდა. ამეუ დროს მამულეუქში კარგა ხნის გარდაცვლილი „დიდი ბელადი“ განისვენებდა და წლიდან წლამდე პატარა-ღვებოდა, მისი პოლიტიკური მემკვიდრეები კი მის უკვლავებს ქადაგებდნენ. მოსახლეობა სურსათის შესაქმნად რიგებში ათენ-ადამებდა, კომუნისტური პროპაგანდა კი ხალხს კომუნისმის მოახლოებისა და საყოველთაო კეთილდღეობით ატყუებდა.

სსრკ-ის არსებობის ისტორიაში „წითელი ტერორი“ მძინარეობდა, — მილიონობით ადამიანს ზურტდნენ და ბანაკებში ალბობდნენ, საბჭოთა „ბე-

ლადები“ კი პუშკინის ქადაგებდნენ.

ბუნებრივია, მიუთხებისა და კერპების გარეშე ვერც საბჭოთა იმპერიის რეპრესიების მთავარი იარაღი — სპეცსამსახურები იარსებებდნენ.

ფელიქს ძერჟინსკი, იური ანდროპოვი, რიპარდ ზორგე, რუდოლფ აბელი (იგოვე უელიამ ფიშერი), კიმ ფილბი — აი, იმ ხელმეუხედილი ჩეკისტები კერპების ძალზე მოკლე ხაი, რომელთა „უნიკალურ“ ოპერატიულ-აგენტურულ მუშაობასა და „დიდ ადამიანურ თვისებებზე“ ლეგენდებს თხზუებდნენ და მოპაჟალ ჩეკისტებს მათ მაკალით-ზე ზრდიდნენ.

მრავალი წელი გვიდა ამ პირების გარდაცვალებიდან და მაინაშა შეიძლება ითქვას, რა გაუტყრეს მაგ ხალხს საქმე, დააყენონ საფლავში. სამწუხაროდ, არც ასე მარტეად არის საქმე, რადგანაც ამ ლეგენდებით საზრდიობენ დღევანდელი რუსეთის სპეცსამსახურები, რომლებიც საქართველოს წინააღმდეგ სწორედ ძველ ჩეკისტურ მეთოდებს იყენებენ.

ამიტომ საბჭოთა სპეცსამსახურების მიუთხები და ხელოვნურად შეკრებილი კერპები აუცილებლად უნდა დამსხვრეს, რათა რუსეთის (იგვე საბჭოთა) იმპერიის აღდგენასა და ძველი კავებას გაცოცხლებას მონატრებულ რუსეთის ხელისუფლებას ერთ-ერთი მძლავრი დასაყრდენი გამოეცალოს ხელიდან.

დღეს მკითხველს გვსურს საბჭოთა დაზვერვის ერთ-ერთ ასეთ „ხელმეუხე-ბელ კრწაზე“, კიმ (პარილდ) ფილბიმ (1912-88) მოუთხრობო, რომელსაც ამა წლის იანვარში დაბადებიდან 100 წელი შეუსრულდა, რაც დიდი ზარ-ხემით აღნიშნა რუსეთის მასმედიაში. **ამ დროს კი საბჭოთა აგენტი კიმ ფილბის სინდისზეა არაერთი ქართველი პატრიოტი ემიგრანტის სიკვდილი, რო-**

მელთაც ბრიტანეთის დაზვერვა ვითომ ფარულად თურქეთის ტერიტორიიდან საკართველოში გაზენიდა. ამ ოპერაციებს კი 1947-49 წლებში სწორედ ორმაგი აგენტი კიმ ფილბი ხელმძღვანელობდა. მას არა მარტო ქართველი, არამედ ბალტიისპირეთი პატრიოტების სისხლშიც აქვს ხელები გასერილი.

სამწუხაროდ, დღეს რუსეთში გვირად და კერპად სწორედ ასეთი ხალხი ჰკვით შერაცხილი.

გაღაბირების ნაცარი მითობა

კიმ ფილბი ინფორმა დაბადა, სადაც მამამისი, სენტ-ჯონ ფილბი, ინდოეთის ინგლისურ კოლონიურ ადმინისტრაციამო მსახურობდა. კიმის მამა დიდი ექსტრავაგანტურობით გამოირჩეოდა: ერთხელაც უზრუნველი ცხურება და ოჯახი მიატოვა, მამამადაინაბა მიილი და ცოლად შეიღისტილდა. დარწმუნებით შეიძლება ითქვას, რომ კიმ ფილბის ანტრუისტიული ბუნება გენეტიკურად მოსდგამდა.

17 წლის კიმ ფილბი კემბრიჯის უნივერსიტეტის ტრინიტი-კოლეჯის სტუდენტ გახდა. 30-იანი წლების დასაწყისში ლონდონის კემბრიჯის უნივერსიტეტი და ტრინიტი-კოლეჯი, ისევე როგორც ოქსფორდის უნივერსიტეტი (მთუდრეად იმისა, რომ ინგლისის კონტრდაზვერვა MI5, აქტიურად მუშაობდა განათლების სისტემაში სხვა ქვეყნების დაზვერვის მუღვევის თაიდან ასაცილებლად) საბჭოთა აგენტების „სამჭედილო“ გახდა. ეს უპაძლებს სასწავლებლები შემთხვევით არ შერჩეოდა, იქ განათლებას იღებდა დიდი ბრიტანეთის მოპაჟალი პოლიტელტა,

დიპლომატიური კორპუსი და სპეცსამსახურების „ჯეიმს ბონდები“.

ინგლისში არსებული საკადრო პოლიტიკის დრამა ანალიზის შედეგად საბჭოთა დაზვერვის ხელმძღვანელები იმ დასკვნაზე მდებარეობენ, რომ მომავალი აგენტურის მოსაძებნად, კომპრაჯისა და ოქსფორდის უნივერსიტეტები საუკეთესო ვარიანტი იყო.

კიმ ფილიპს ოცი წლისაც არ იყო, რომ სოციალისტური იდეებით „მოინაშლა“ და აქტიურად ჩაება ანტიფაშისტურ მოძრაობაში, აქედან კი ერთი ნაბიჯი იყო კომინტერნამდე და საბჭოთა დაზვერვამდე.

ოფიციალური ცნობებით, ის 1934 წლის ივნისის დამდეგს გადაიბირა ინგლისში არალეგალურად მოქმედმა საბჭოთა შპეკრებმა არჩულდ დეიქსმა, რომელთანაც ბევრი საინტერესო ფაქტია დაკავშირებული და ვფიქრობთ, ღირს მისი ბიოგრაფია მოყუთხროთ მკითხველს.

1934 წლის თებერვალში საბჭოთა დაზვერვის გამოცდილი თანამშრომელი 30 წლის არჩულდ დეიქსი (კა-გუ-ბეს კადრების სამშარიაველოში აღრიცხული იყო როგორც სტეფან ლანგი, ავსტრიელი კენტრალი, ოპერატიული ფესედონიმი „ოტო“, „სტეფანი“) საიდუმლო სადაზვერუო დეალებით ლონდონში ჩავიდა.

მის წინაშე მტკაღ რთული ოპერატიული ამოცანა იდგა, დიდი ბრიტანეთის ანტილეგაციის ფინქსში უნდა შეეჩინა კანდიდატები და გადმოებრებინა „კომინტერნი ინტერნაციონალის“ საფარქვეშ აგენტურული მუშაობისთვის. ერთი შტეხდით არისტოკრატიულ და კონსერვატიულ ინგლისში ამ ამოცანის შესრულება აბსურდულად ჩანდა, მაგრამ ღვიჩმა ინგლისის ინტელიგენციასთან შუშაობის დიდი ნიჭი და ალიო გამოავლინა და წარმატებასაც შაიდწია.

სამეცნიერო და სტუდენტური სფეროს უკეთ შესწავლის მიზნით პირველ ეტაპზე საბჭოთა აგენტი ლონდონის უნივერსიტეტის ფსიქოლოგიის ფაკულტეტზე მსმენელად ჩაირიცხა, ხილი 1936 წელს უკვე ფსიქოლოგიის დოქტორის სამეცნიერო ხარისხი დაიცვა, რის შემდეგ კი თაუად კითხულობდა ლექციებს.

სულ ორ-სამ წელიწადში დეიქსმა გადმოიბირა 20-ზე მეტი აგენტი (მათ შორის საბჭოთა დაზვერვის „მარგალიტები“, კუმბრიჯის „შესანიშნავი ხუთეული“; ბერჯესი, მაკინლი, ბლანტი, ფილიპ და კრენქროსი). გარდა ამისა,

მან ინგლისში საბჭოთა დაზვერვის არალეგალურ რეზიდენტ თეოდორ მაილისთან ერთად „ნაყოფიერად იმუშავა“ დიდი ბრიტანეთის უმაღლესი განათლების მინისტრის ოქსფორდში, სადაც მათ ლექტორებისა და სტუდენტებისაგან შექმნეს საბჭოთა აგენტების („თხუნულელები“) იმდენად ღრმა კონსპირაციული ქსელი, რომ მათი ვინაობა დღესაც უცნობია.

უმაღლესი განათლების წრეში მუდმივ ტრიალი საბჭოთა აგენტებს საშუალებას აძლევდა ახლოს გაეცნობთ სტუდენტები, ლექტორები, შტეწწვლათ მათი სისუსტეები და მკერე წვევები (აღკაპონიზმი, ნარკომანია, კომიუნისტულიზმი და ა.შ.), რაც ძალზე ძლიერი იარაღი იყო მათი შნტატიერებისა და გადმოიბრებისათვის. საბჭოთა დაზვერვის ინტერესს უპირველესად უნიჭურესი და გამბრერული სტუდენტები და ლექტორები იწვედნენ, რომლებიც მომავალში შესაძლებელია ქვეყნის ხელისუფლებაში მისულენიყნენ.

„კუმბრიჯის ხუთეული“ „რომელიც სწორედ არატრადიციული სექსუალური ორიენტაციით გამოირჩეოდნენ, 4-5 წელიწადში უმნიშვნელოვანესი საკანონო მოსტები დაიკაუა იდიდი ბრიტანეთის ხელისუფლებაში, საგარეო საქმეთა და ფინანსთა სამინისტროებში, დაზვერვისა და კონტრდაზვერვის სამსახურებში. მათ კარიერულ წინსვლას გვემეუდა და მაქსიმალურად ხელს უწყობდა საბჭოთა დაზვერვა. ამიტომაც ამ აგენტებმა

შეძლეს რეკორდული დროში 20-30 წელი აქტიურად ემუშაუთ და კერძო ცხოვრების მიუხედავად 25 ათასზე მეტი უმნიშვნელოვანესი დოკუმენტი.

„კუმბრიჯის ხუთეულიდან“ ვველდაზე წარმატებულ კარიერას კიმ ფილიპში შაიდწია. 30-იან წლებში საბჭოთა დაზვერვის რეჟით მან ყურნალისტობას მიაკუ ხელი და პარალელურად ფაშისტური იდილოგიის პროპაგანდა დაიწყო. 1937-39 წლებში ინგლისური ყურნალის კორესპონდენტი იყო ესპანეთში და გენერალ ფრანკოს გარემოცვაში წრობით სარგებლობდა. საბჭოთა ხელისუფლება იმ პერიოდში ფრანკოს ლიკვიდაციას გვემეუდა, თუმცა მიხეზნა გამო ეს სპეცოპერაცია ჩაიშალა.

ლონდონში დაბრუნებული კიმ ფილიპ მკერე საბჭოთა აგენტის, გაი ბერჯესის დახმარებით 1940 წელს დიდი ბრიტანეთის დაზვერვაში იწვევის სამსახურს, ხილი 1944 წელს უკვე დაზვერვის მე-9 განყოფილებას ხელმძღვანელობს, რომელსაც დიდ ბრიტანეთში საბჭოთა სპეცსამსახურების მოქმედება უნდა გაეკონტროლებინა. მხოლოდ ომის პერიოდში კიმ ფილიპ საბჭოთა დაზვერვას ათასამდე საიდუმლო დოკუმენტი გადასტა.

ბენიამინ ალდადაშვილი
ექსპერტი ეროვნული უსაფრთხოების საკითხებში, უმნიშრობის გადამდგარი პოლკოვნიკი

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

კიმ ფილიპ „კუმბრიჯის ხუთეული“ გამორჩეული იყო (ფოტოზე ხელმარჯვენე)

"EL PUEBLO DE USHUAIA A QUIENES... CON SU SANGRE REGARON LAS RAICES DE NUESTRA SOBERANIA SOBRE MALVINAS... VOLVEREMOS III"

ფოლკლენდის კრიზისი ბრიტანულ-არგენტინული თავსატეხი

ატლანტის ოკეანის სამხრეთ ნაწილში მდებარე ფოლკლენდის არქიპელაგი ორი მთხრდილი და 776 მცირე კუნძულისგან შედგება. მისი ფართობი 12 173 კვ კმ-ია და მცირედ დასახლებული — კუნძულებზე სულ 4 ათასამდე კაცი სახლობს, რომელთა დიდი ნაწილი ირლანდიურ-შოტლანდიური წარმომავლობისაა; მცირე რაოდენობით არიან ასევე პატაგონიდან გადმოსახლებული ინდიელებისა და გაუჩიოების შთამომავლები.

მოსახლეობის უმეტესობა ინგლისურად ლაპარაკობს და დიდი ბრიტანიის ქვეშევრდომია. ამის მიუხედავად, ფოლკლენდის არქიპელაგი უკვე კარგა ხანია, არგენტინასა და ბრიტანიის შორის საღვთო ტერიტორიაა და დღემდე მისი სტატუსი საერთაშორისო დონეზე დადგენილი არცაა, თუმცა კუნძულებს 1982 წლიდან ბრიტანიის სამხედრო-სახლგაო ძალები აკონტროლებენ.

არგენტინაში მიიჩნევენ, რომ ძაღვივანს კუნძულები (ასე უწოდებენ იქ ფოლკლენდის არქიპელაგს) მათ ეკუთვინი და ბრიტანიის ოკუპაცია უკანონოა. ბრიტანიისა და არგენტინა კუნძულების გამო ზუსტად ოცდაათი წლის წინ ითქმ. არგენტინაში ამ ომს დღემდე „სამამულოს“ უწოდებენ, ბრიტანიის კი — „რკინის ლედის აფერას“.

ფოლკლენდის კუნძულები სამხრეთ ამერიკის რუკაზე

კრიზისის საფუძვლები: არგენტინელი „ინდეპენდისტები“ და მათი ბრიტანელი მოკავშირეები

ფოლკლენდის, ანუ მალვინის კუნძულების აღმოჩენის საკითხი ჯერ კიდევ XVIII საუკუნიდან ესპანეთს, დიდ ბრიტანეთსა და საფრანგეთს შორის დეაჟა იწყებდა.

მადრიდში ამტკიცებდნენ (და დღეს ამ ვერსიას არგენტინაში იზიარებენ), რომ ეს არქიპელაგი 1520 წელს აღმოჩნდა და ესპანეთის მეფეს დაუქვემდებარა ფერნანდო მაგელანის (მაგელანისის) ექსპედიციის ერთ-ერთმა კაპიტანმა ესტებან გომესმა.

ლონდონში თვლიან, რომ ფოლკლენდი ბრიტანელმა მეკობრე ჯონ დევიდსმა 1591 წელს აღმოაჩინა, ხოლო საფრანგეთში კი სულ სხვაგვარად ფიქრობენ და მიანიათ, რომ კუნძულები ფრანგი ზღვაოსნისა და მეცნიერის ლუი ანტუან დე ბუენიეის სახელთან არის დაკავშირებული. 1761 წელს ბუენიეილმა პირველად შევდა ფუბი კუნძულზე და მასვე უწოდა „მალვინას კუნძულები“ — მშობლიური ქალაქის, სან-მალუს პატესაცემად. ერთი სიტყვით, ფოლკლენდის ანუ მალვინის კუნძულები თავიდანვე დიდი თავსატეხი იყო მთოვლიანობის.

XVIII საუკუნემდე კუნძულები დაუსახლებელი იყო და არც არავის აინტერესებდა, მაგრამ მას შემდეგ, რაც იქ ინგლისელმა მეკობრეებმა დაიდეს ბინა და ახალი სახეიც — „ფოლკლენდი“, ანუ „სახალხო მისა“ დაანათესეს, ესპანეთმა, რომელიც თავს ამერიკის ბატონ-პატრონად თვლიდა, არქიპელაგზე პრეტენზია წამოიყენა და რამდენჯერმე მისი დაპყრობა მოინდომა. მეკობრეებმა სხვათა დაუხმარებლად კუნძულების დაცვა შეძლეს. ამასობაში ეს ესპანეთს პრობლემები შეექმნა თავის ამერიკულ კოლონიებში და ფოლკლენდებს თავი მიაჩნა.

1774 წელს, როცა ესპანური ამერიკის მსჯელად დამოუკიდებლობა ბრიტანული ამერიკის ცამეტმა კოლონიამაც მოითხოვა, შუამთხოველმა ლონდონელმა ლეონდემმა მეფეს მოსთხოვეს, რომ ყველა ზღვისიქითა სამფლობელოში ჯარი ჩაიყენებინა და ამ გზით ბრიტანული კანონმდებლობის დაცვა ყველამ უზრუნველყო.

რატომღაც სხვა ბრიტანული კუნძულების მსგავსად, ლორდების ხუმტური ფოლკლენდებზეც გავრცელდა, — იქ, მეკობრეთა დასახლება პორტ-

არგენტინელი ტყვე ჯარისკაცები ბრიტანულ ბაზაზე

არგენტინელი ფურნალი „ხუნტე“: „ჩვენ გავიმარჯვებთ“. არგენტინელებს ეს წინასწარმეტყველება არ აუხდაო

კუმონტში, რომელიც ერთადერთი სოფელი იყო მთელ არქიპელაგზე, ბრიტანული გარნიზონი ჩადგა.

ადგილობრივმა მოსახლეებმა ეს სხვადასხვაგვარად აღიქვეს, მაგრამ კათოლიკე ესპანელებს ისევ ბრიტანელები ეჩივნათ. სხვათა შორის, ბრიტანელმა ჯარისკაცებმა ფოლკლენდზე ბოჯიკლადმებული კრიმინალებიც ჩამოიყვანეს და პორტ-გვინტისგან ჩამოიშორებინათ დაასახლეს. ასე წარმოიშ-

და მთელი დასახლება არქიპელაგზე — ნიუ-ედინბურგი.

ფოლკლენდზე ბრიტანელების გამორჩენას მასწავლა მოკვდა ესპანური პასუხი — ლა-პლატის საგენერალ-გუბერნატორიდან (ასე ერქვა მაშინ არგენტინას და ურუგვაის ერთად) მრავალაისიანი არმია დაამარცხა და 1776 წლის 7 მარტს არქიპელაგის ორფე კუნძული აიღო.

ბრიტანულმა ბრიტანულმა გარნიზონმა მთლიანად განადგურდა. ინგლისელი ისტორიკოსების მტკიცებით, ესპანელებს გამარჯვებაში ხელი სწორედ იმ გადასახლებულებმა შეუწყვეს, რომლებიც სოფელ ნიუ-ედინბურგში სახლობდნენ. ასე იყო თუ ისე, ფოლკლენდის არქიპელაგი ლა-პლატის შეუერთდა და ახლა ესპანელებმა ჩაასახლეს იქ დაშვებული ინდიელები და გაუჩნებინა, რომელთაც მატერიკზე აღარ დაეგდომებოდათ.

1810-იანი წლების დასასრულს, როცა ესპანურ ამერიკაში ახალი ძალი იფეთქა განმათავისუფლებელმა ომმა, ლონდონმა „ინდეპენდისტების“, ანუ იმ ხალხის პოზიციას დაუჭირა მხარი, ვისაც ესპანეთისგან დამოუკიდებლობა სურდა. ბრიტანეთის სამეფო კარი ამ გზით ფარულად ხელს მითობას გვემეფა, რადგან რიგი ესპანური კოლონიების ხელში ჩაგდება

ბრიტანული სამეფო ავიაცია ფოლკლენდის კუნძულებზე

თავად უნდოდა. ბრიტანელები მალევე დაუკაემარდნენ გენერალ ხოვს და სან-მარტინის, რომელიც ლა-პლატაში ესპანეთის წინააღმდეგ გამოსვლეს ედგა სათავეში.

ლონდონელი ემისრებისა და სან-მარტინის საიდუმლო შეთანხმების მიხედვით, 1811 წელს ლა-პლატიდან გადასულმა მოხალისე „ინდეპენდისტებმა“ და ბრიტანელმა მეზღვაურებმა ფოლკლენდის კუნძულებზე მყოფი ესპანელი სამხედროები იძუტარად აძაწვეთეს, როგორც თავის დროზე ესპანელებმა ბრიტანელები.

საინტერესოა ისიც, რომ მთელი არქიპელაგი „სამხრეთ ამერიკის შერეოთბული პროვინციების“ (ხოვს) დე სან-მარტინმა და მისმა მომხრეებმა ამ სახელით გამოაცხადეს ლა-პლატის ყოფილი საგენერალგუბერნატორის დამოუკიდებლობა 1810 წელს) ნაწილად გამოცხადდა თვით ბრიტანელთა სურვილისამებრ.

ლა-პლატამ, ანუ არგენტინამ სრული დამოუკიდებლობა 1820 წელს მოიპოვა და იმავე დროს ფოლკლენდიც მის ტერიტორიად დამტკიცდა, — ბრიტანელმა კაპიტანმა დევიდ ჯუეთმა 1820 წლის 6 ნოემბერს პორტ-ფორმოსტის მერიის შენობაზე თავისივე ხელით აღმართა დამოუკიდებელი არგენტინის აღამბი.

სულ რაღაც 8 წლის შემდეგ, ფოლკლენდზე ინგლისურენოვანმა პროტესტანტებმა ამბოხება მოაწვეეს და თავი ბრიტანეთის ქვეშევრდომებად გამოაცხადეს. ბუნენო-აირესმა ამაში სავსებით მართებულად დაადანაშაულა ლონდონი და საპასუხოდ, ურჩ კუნძულელთა დასჯის მიზნით, ფოლკლენდზე სამხედრო ექსპედიცია გაგზავნა.

ამგვარად, 1828-1832 წლებში ფოლკლენდის არქიპელაგზე ხანგაომიშევით და მეტ-ნაკლები სისასტიკით მეკობრეთა შთაბომბვლებსა და არგენტინის სამთავრობო ძალებს შორის შეიარაღებული დაპირისპირება მიმდინარეობდა.

უკვე 1833 წელს კი არგენტინის პირისპირ უკვე დიდი ბრიტანეთი დაედა — მისმა სამხედრო-საზღვაო ძალებმა არქიპელაგის ოკუპაცია და მერე კი ანიქსია ოფიციალურად მოახდინა და არგენტინის პრეტენზიები ფუქქვეშ გათულა.

პირველი ბრიტანელი გუბერნატორი ფოლკლენდზე 1842 წელს ჩავიდა და „იუნინი ჯეკიც“ თან ჩაიტანა. საინტერესოა, რომ არგენტინელები მხოლოდ პროტესტის გამოხატვით შემოიფარგლნენ, რადგანაც დიდ ბრიტანეთთან აშკარა დაპირისპირება ვეღარ გაბედეს და მერე მიწუმდნენ.

პირველი მსოფლიო ომის დროს, ფოლკლენდზე ბრიტანული სამხედრო ბაზები იყო მოწყობილი და ამიტომაც მის საბლოკებს ხშირად ჩნდებოდნენ გერმანული ხომალდები და წყალქვეშა ნავები.

არგენტინა იმ ომში ნეიტრალიტეტს კი იცავდა, მაგრამ წართმეული კუნძულები არ ჯიწყდებოდა; შესაბამისად, ბერლინთან ჰქონდა ფარული ფლირტი და ბრიტანეთის წინააღმდეგ ასევე ფურულად ინტრიგების ხლართვასაც ცდილობდა, მაგრამ აშაოდა.

II მსოფლიო ომის დროსაც არსებითად მსგავსი ვითარება შენარჩუნდა და არგენტინის ხელისუფლებამ ფოლკლენდის თაობაზე მხოლოდ და მხოლოდ საპროტესტო ნოტებით კმაყოფილდებოდა, თუმცა 1945 წელს, როცა გაერო შეიქმნა, არგენტინამ ოკუპირებული არქიპელაგის საკითხი მაშინვე წამოჭრა.

არგენტინელი დამოღობატების ურთიერთჭიდილი საერთაშორისო ასპარეზზე გასული საუკუნის 70-იანი წლების ბოლომდე უშედეგოდ გრძელდებოდა; გაეროც დიდად არ იწყუებდა ამაზე თავს, მაგრამ პერიოდულად, როცა დიდი ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრად შემდგომში „რეინის ლედი“, მარგარეთ თეტჩერი

talizi
 ომის გაღანარავნის სანგარი

ბანკის 27, ნაღ: 2141515
 www.talizi.ge

აირჩიეს, ფოლკლენდის საკითხი გა-
მსჯელდა, — ახალმა პრემიერ-მინისტრმა ერთმნიშვნელოვნად განაცხადა,
რომ დიდი ბრიტანეთი არგენტინასთან
დამომბაზე წასვლას არ აპირებდა:
„ჩვენ არ ვიცით, რა პრეტენზია აქვს
არგენტინას... მხოლოდ ის ვიცით, რომ
ფოლკლენდელებს დიდ ბრიტანეთში
სურთ ცხოვრება და მათ მამა-პაპასაც
ასე სურდა!“ — ამ გამონათქვამმა არ-
გენტინაში ნამდვილი შოკი გამოიწვია.

მარაგეთი თეტჩერის განცხადებე-
ბმა ვითარება იმდენად დაძაბა, რომ
1982 წლის აპრილში არგენტინის
სამხედრო-საზღვაო ძალებმა კუნძუ-
ლები დაიკავეს და ბრიტანული გარნი-
ზონი დაატყვევეს.

ასე რომ, თეტჩერმა და მისმა გარე-
მოცემ ბუენოს-აირესი „წამოიკიდა“,
— სწორედ ასე იხუმრა იმხანად აშშ-
ის წარმომადგენელმა გაეროს კულუა-
რებში.

ბუენოს-აირესი, არგენტინის თავდასხ-
მამ დიდ ბრიტანეთს ომის საბაბი მის-
ცა. ომიც ზუსტად ისე წარიმართა,
როგორც ექსპერტები ვარაუდობდნენ,
— საუკეთესოდ აღჭურვილ ინგლისე-
ლებთან ბრძოლაში არგენტინელები
დამარცხდნენ და იძულებული გახდ-
ნენ, ბოლშა გულში ჩაეკლათ, ხოლო
თეტჩერმა კი თავის კაბირულ კიბეზე
ერთბაშად ათი საფეხური დაიწია.

**ფოლკლენდის
პრობლემა თუ არა
პრობლემა უსისხლოდ**

დღეს ფოლკლენდის კუნძულებს
ბრიტანეთი აკონტროლებს, თუმცა არ-
გენტინას მათზე საბოლოოდ უარი არ
უთქვამს, ბუენოს-აირესში ამჟამად
მიიჩნევენ, რომ ბრიტანეთი არეპუ-
ლაკს უკანონოდ ფლობს.

მიუხედავად ამისა, ფოლკლენდის
კრიზისი ადრინდელით აქტუალური
აღარ არის, — უპირველეს ყოვლისა,
იმიტომ, რომ კუნძულებზე ესპანურ-
ნიგები მოსახლენი, რომელთაც საჭი-
როების შემთხვევაში დაეყრდნობოდა
არგენტინა, ძლიერ ცოცრა შემორჩა და
ისინიც არგენტინასთან შეერთებაზე არ
ფიქრობენ, რადგან ბრიტანეთის მოქა-
ლაქებია უფრო ხიბლავთ „მაღლების
კუნძულების ესპანურნიგები მოსახლე-
ობა იმდენად შემცირებულია, რომ მათ
ამ ტერიტორიის ბედ-იბლის გადაწყვე-
ტა აღარც შეუძლიათ და სიმართლე
რომ ვთქვათ, — აღარც სურთ, რადგან
დიდი ბრიტანეთის მოქალაქეობა აქეთ
და შეუძლიათ ევროპაში გადასახლდნენ.

**ბრიტანეთის
ნაალაფარი იარაღი.
პორტ-სტენლის ნაგავდგური,
1982 წელი**

უმრავლესობა ასეც იქცევა და სუ-
ლაც არ ანადლებს, რომ ამით არგენ-
ტინის ინტერესები ზარალდება. სხვათა
შორის, არგენტინაში არაფერს აკეთე-
ბენ, რომ ძალიანიულები რითიშე მანაც
დაინტერესონ და აქეთ გამოაზღვონ“,
— წერდა რამდენიმე თვის წინ არგენტინე-
ნული გაზეთი „კლარინი“. მოკლედ რომ
ვთქვათ, არგენტინისთვის დღეს ფო-
ლკლენდი შეღახული ეროვნული საიამე-
ვის სიმბოლოა, მაგრამ მისი დაბრუნება
იქაურებს უკვე უტოპიად ეჩვენებათ.

დიდი ბრიტანეთის ფოლკლენდის კუნ-
ძულებზე უწინდებურად სამხედრო
ბაზები აქვს განლაგებული, რომელ-
თა შორისაც ყველაზე დიდია მაუსონ-
ფლენგენითა. ეს ბაზა მიუღ ატლანტის
ოკეანეში უმსხვილესი და უმნიშვნე-
ლოვანესია და ღონღონშიც, ცხადია,
მის დამომბას არაფერს აპირებს.

გარდა ამისა, როგორც ითქვა, ფო-
ლკლენდის მოსახლეობაც ბრიტანეთის
შემადგეკლობაში ყოფნას არეებს, —
ჯერ ერთი, ისინიც ეროვნებით ინგლე-
სელები არიან და მეორეც, ბრიტან-
ელი პასპორტის წყალობით ევროპაში
გადასვლის შვეკვიერი შესაძლებლო-
ბა აქვთ. ასე რომ, ღონღონს ამ მხრეც
პრობლემები არ ექმნება.

ამჟღეროვლად, არგენტინაში ამ
ბოლო დროს გააქტიურდნენ ისეთი
ძალები, რომლებიც მიიჩნევენ, რომ
ფოლკლენდის კრიზისი უსისხლოდ,
ე-წ. „არავისი მიწის“ მეთოდით უნდა
გადაწყდეს, — არგენტინაც და დიდი
ბრიტანეთიც უნდა შეიანხმდნენ, რომ
კუნძულები აბსოლუტურ დამოუკიდებ-
ლობას მოიპოვებენ და ექნებათ 2 სახელ-
მწიფო ენა: ესპანური და ინგლისური.

ჯერჯერობით ოფიციალურ ბუენ-
ოს-აირესს ასეთი რამის გაგონებაც
არ უნდა, მაგრამ საქმეს ისეთი პირი
უჩანს, რომ საბოლოოდ მანაც, თუკი
არეპულავს დიდი ბრიტანეთის ტერი-
ტორიად არ ცნობენ, არგენტინელებს
კრიზისის „არავისი სასარგებლოდ“ გა-
დაწყვეტა მოუწევთ.

იხიილ ლაბაძე

**კუნძულების დედაქალაქი
პორტ-სტენლი ამჟამად**

ავიაციონი

Hong Jian-9

WZ550

ბრიტანული ჯავანობა

პირველი ჯავანობა და გენკე

1916 წლის 15 სექტემბერს 32-მა ინგლისურმა ტანკმა გერმანულ-ბის ზოხივებს მდინარე სომის მახლობლად, სოფელ ფურერისთან შეუტია. სატანკო შეტევამ მონინაულმდეგეში პანიკა გამოიწვია, ხოლო ტანკებს მრავალი ქვეყნის არმიისკენ გზა გაუხსნა.

შემთხვევით არ არის, რომ ტანკი ბრიტანეთში შეიქმნა. უზარმაზარი იმპერია მუდმივად იბრძოდა და ომები ახალ-ახალ იდეებს ბადებდა, ხოლო ნიჭიერი გამომგონებლების ხელში იდეები სწრაფად ისამადა ხორცს.

ევროპაში დაწყებული ავტომობილიზაციის ერთ მაღელ ბრიტანეთსაც გადასწვდა და 1895 წელს ინჟინერ-მექანიკოსმა ფრედრიკ სიმსმა თავის მეგობარ ვეჟენ ელისთან ერთად კუნძულზე ერთ-ერთი პირველი ბენზინის-ძრავიანი ავტომობილი საფრანკეთიდან ჩამოიტანა.

სიმსს გამომგონებლობის ნიჭი ჰქონდა და 1899 წლის ივლისში წარმოადგინა საბრძოლო მანქანა — 1,5-ცხ. ძალიანი De Dion-ის კარდოციკლი, რომელზეც ჯავანობის დაცული Maxim-ის ტყვიამფრეკვეი იყო დაყენებული.

ერთი ადამიანისთვის მანქანის ტარება და „მაქსიმის“ სწრაფად იძლია არ იყო და ეკიპაჟს მოითხოვდა, სადაც

თითოეულ წევრს თავისი საქმე ექნებოდა.

1902 წელს ლონდონში საზოგადოება გამომგონებლის მომდევნო ქმნილებას — Motor War Car-ს გაეცნო.

ამჯერად სიმსმა Vickers-ის შასის მოქონებით შეკრული თავიდა კორპუსი გაუკეთა და 2 ტყვიამფრეკვეი დაუყენა.

პრიმიტიული ფორმის მანქანას საზოგადოება ინტერესით გაეცნო, მაგრამ სამხედროები გულგრილი დატოვა — დაჯავშნულ მანქანებზე ბრიტანელი თუ ევროპის სხვა ნებისმიერი ქვეყნის სამხედროთა შტებულელები ერთმანეთისგან დიდად არ განსხვავდებოდა.

სიმსის გამოგონება დაიწყებას მი-

ეცა და პირველ მსოფლიო ომში ინგლისის არმია დაუჯავშნა ტყვენიკით ჩართო, თუ მხედველობაში არ მოვიღებთ ენერგოული კომანდორის, ჩარლზ სემსონის მონღომეტის ტყვიამფრეკვეთის შუიარაღებულ რამდენიმე ავტომობილს.

სემსონი ამ ტყვენიკას საფრანკეთის პორტ დუნკერკის რაიონში გერმანულ თეთიფრინავებთან საბრძოლველად იყენებდა.

ძალიან მაღელ ინგლისელი სამხედროების ყურადღება ბელგიის არმიის Minerva-ს ტიპის ჯავანობაში იღვებდა მიიპერო. „მინერვის“ უზარანამა გამოყენებამ დიდი ინტერესი გამოიწვია და 1914 წლის სექტემბერში საადმირალოს დაქვემდებარებაში შეიყვანა სამეფო საზღვაო-საპაელო სამსახურის (RNAS) ანალოგიური ტყვენიკის შექმნის დაუღება მილი.

მასმდელო შტებულელებით ჯავანობაში იღვებდა დანიშნულება აეროლორების დაცვა და ჩამოგდებული თეთიფრინავების მფრინავთა გადარჩენა იყო.

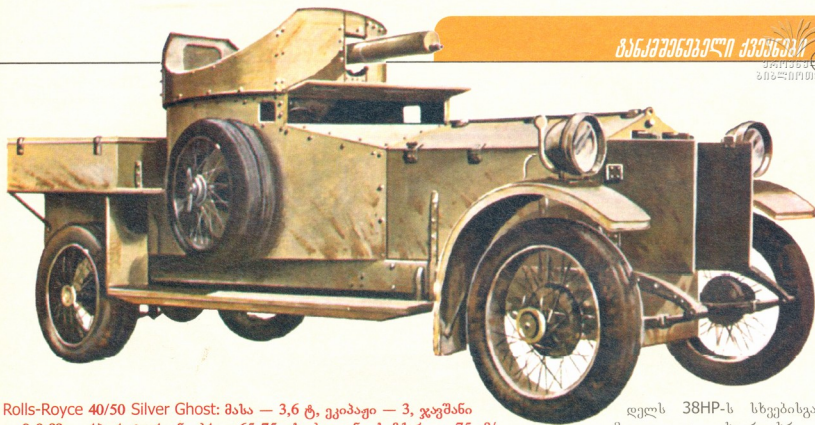
„მინერვებმა“ ჩარლზ სემსონს აქტიური ქმედებებზე გადასვლისა და გერმანელთა სატრანსპორტო კოლონაზე თავდასხმის იდეა უკარანახა.

ამ დეკლებების შესრულებისას ბრიტანულ მანქანებს ქალაქ ლილში გავლა მოუხდათ. აღლუგებული მოსახლეობა ვითარებაში ვერ გაერკევა და პროტესტის ნიშნად ერთ-ერთის ნასროლმა ლუდის ბოთლმა სემსონის ავტომობილის საქაეე მინა დაუქსნარია, ხოლო თავად მას ეს ყნა დაუზიანა. ბრიტანელი ოფიცერი მიხვდა, რომ ავტომობილების დაჯავშნა იყო საჭირო.

იხეე სემსონის მონღომეტით ავტომობილები 6 მმ-იანი საქაეე რკინის ფურცლებით შეიმოსა, მაგრამ არმიისთვის ეს საქმარისი აღარ იყო. სამეფო საზღვაო-საპაელო სამსახურის შეკვეთაე სამუშაოს სათაეეში ჩარლზის ძმა, ფელიქს სემსონი ჩაუღდა და 1914 წლის ბოლოს სტანდარტული ჯავანობაე-

დაჯავშნული კარდოციკლი Simms Motor Scout-ი

Rolls-Royce 40/50 Silver Ghost: მასა — 3,6 ტ, ეკიპაჟი — 3, ჯავშანი — 8-9 მმ, კარბურატორიანი ძრავა 65-75-ცხ. ძალიანი, სიჩქარე — 75 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 290 კმ, შეიარაღება — 7,7 მმ-იანი ტყვიამფრქვევი

სისა და კომპიუტრის პროექტი მოაშხადა, რომლის დადგმა მცირე ცვლილებებით სხვადასხვა ფორმის საავტომობილო შასისზე იყო შესაძლებელი.

სანტერესოა, რომ ჯავშანკორპუსების დამზადების შეკვეთას დაუქვრკში ერთ-ერთი ფრანგული ფირმა ასრულებდა.

საქმის პირველად კომპანია Rolls-Royce-სი შეუდგა და ამისთვის იმ დროის ერთ-ერთი პოპულარული მოდელის — 40/50 Silver Ghost-ის შასი შეიწინა.

„როლს-როისის“ ჯავშანკორპუსზე წრიულად მბრუნავი ცილინდრული

კომპიურა ქონდა დაყენებული, რომელიც 7,7 მმ-იანი ტყვიამფრქვევით იყო აღჭურვილი.

მანქანაზე შენარჩუნდა „როლს-როისისთვის“ დამახასიათებელი მსხვილი ფარები და მარჯვენა მხარეს დამაგრებული 2 სათადარიგო ბორბალი, ხოლო კაბინაში დატოვებული ღია პლატფორმა დამატებითი სამხედრო ნივთებისა და დატყვევებული გერმანელი მფრინავების გადაყვანაზე იყო გათვლილი.

1914 წლის მიწურულს ავტომობილების დაჯავშნას კომპანია Lanchester-ი შეუდგა.

„ლანჩესტერის“ დაჯავშნულ მო-

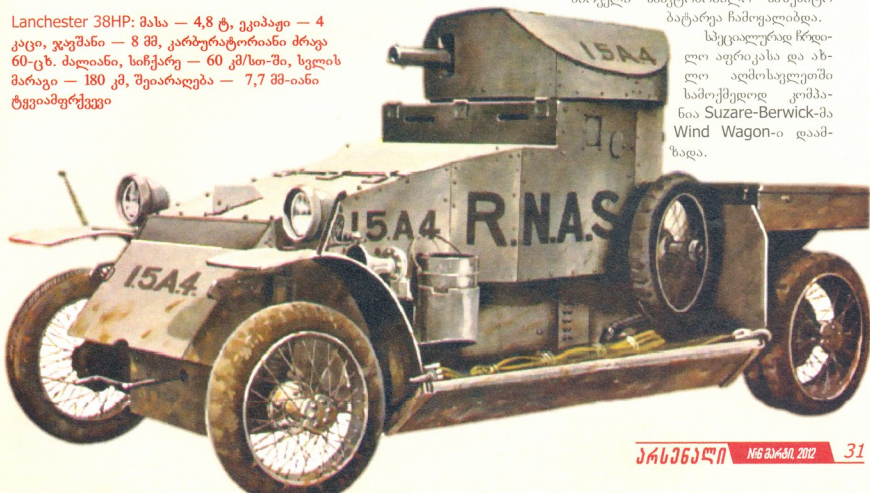
დელს 38HP-ს სხვებისგან მოკლე და ცხვირდახრილი კაბოტი გამოარჩევა. მანქანის საცეცხლე საშუალება „როლს-როისის“ მსგეისი წრიულად მბრუნავი კომპიურა იყო, ხოლო ჯავშანკორპუსის კინოს ღია პლატფორმა დამატებით შეიარაღლებასა და გამავლობის გასაუმჯობესებლად საშუალებებს ქონდა დაკავებული.

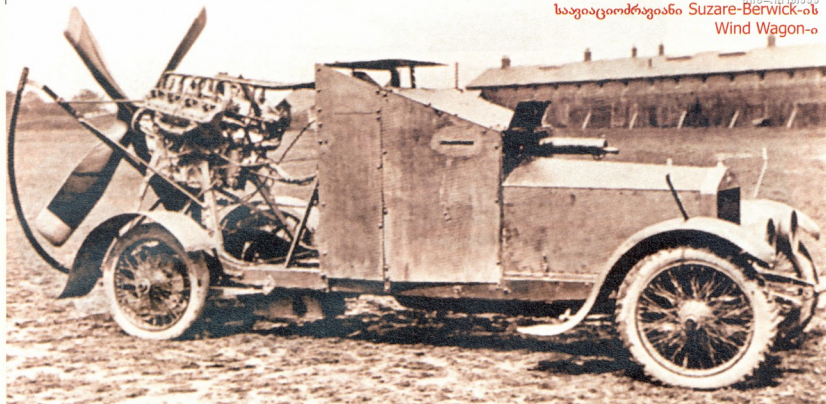
„ლანჩესტერები“ ექსპლუატაციაში არასამძღოლ გამოვდა და სულ 50 მანქანა გამოიშვეს.

კომპანია Leyland-ი სატვიტო ავტომობილების შასინზე ტყვიამფრქვევით ან 75 მმ-იანი საზენიტო ქვემქებით აღჭურვილ კომპიურა ჯავშანავტომობილებს ამზადებდა. 1915 წელს „ლეილანდებით“ ინგლისის არმიაში პირველი საავტომობილო საზენიტო ბატარეა ჩამოყალიბდა.

საეცალურად ჩრდილო აფრიკასა და ახლო აღმოსავლეთში სამოქმედოდ კომპანია Suzare-Berwick-მა Wind Wagon-ი დაამზადა.

Lanchester 38HP: მასა — 4,8 ტ, ეკიპაჟი — 4 კაცი, ჯავშანი — 8 მმ, კარბურატორიანი ძრავა 60-ცხ. ძალიანი, სიჩქარე — 60 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 180 კმ, შეიარაღება — 7,7 მმ-იანი ტყვიამფრქვევი

მამის თვლიდნენ, რომ ჯავშანავტომობილის რბილ გრუნტში ან ქვიშაში ჩაფლობის საფრთხე დაემუქვებოდა და ამის თავიდან აცილების საშუალებად საპაერო პროექტური გამოდგებოდა.

მანქანის დაჯავშნული კაპოტი-კაბინის უკან 110-ცხ.ძალიანი საავიაციო ძრავა ღიად იდგა და პრძობის დროს ადვილი დასახინაბელიც იყო, ამიტომაც ხანმოკლე გამოცდის შემდეგ ამ იდეაზე უარი ითქვა.

ომის დასრულებამდე ბრიტანულმა კომპანიებმა ჯავშანავტომობილის კიდევ რამდენიმე საინტერესო კონსტრუქცია შექმნეს და გამოიშვეს, მაგრამ ყველაზე დიდი წარმატება და სახელი ქვეყანას მუხლუხა ჯავშანტექნიკამ მოუტანა.

1914 წლის დეკემბერში დასავლეთის ფრონტზე მანქარული ომი პოზიციურმა შეცვალა. ეკლანი მეთულეზღართებითა და ტყვიამურქვევების საცეცხლე წერტილებით დაცულ-გამაგრებული სანგრების უწყვეტ ხაზებს არტილერიის გამანადგურებელი ცეცხლი კიდევ უფრო მიუღვამოებს ხდოდა.

ასეთ პოზიციებზე შეტევა, როგორც წესი, ყოველთვის დიდი დანაკარგითა და მეტ შემთხვევაში მარცხით მთავრდებოდა.

გამაგრებული პოზიციების გასარღვევად გამოგონებლები სამხედრო უწყებებს სხვადასხვა პროექტს სთავაზობდნენ, მაგრამ მოწინება ვერც ერთმა ვერ დაიმსახურა.

სამუშაოთა საკოორდინაციოდ 1915 წლის 20 თებერვალს სადმირალისთან „სახმელეთო ხომალდების კომიტეტი“ ჩამოყალიბდა და ამის შემდეგ ყველა შემოსულ წინადადებას კომიტეტი განიხილავდა.

კომიტეტმა სამხედროებთან თანამშრომლობით მოამზადა სამხედრო მანქანის ტექნიკური მოთხოვნები, რომელიც ასეთი იყო: საკლი ნაწილი — მუხლუხებიანი შასი, ჯავშანი — ტყვიამედეგი, ეკოპაჟი — 6 კაცი, სიჩქარე — 4 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 6 სთ ანუ 24 კმ-ი, დასაძლვეი დაბრკოლებები — 3,7 მ-მდე დაიმეტრის ორმოები და 1,2 მ სივანის თხრილები და სხვ.

1916 წლის 30 ივნისს ლინდონის დასავლეთით ციხე Wormwood Scrubs-ის ეზოში ამერიკული ტრაქტორის Killen-Strait-ის შასიზე Delaune-Belleville-სა და Austin-ის ჯავშანავტომობილების კორპუსები და Lancheater-ის კოშკურა გამოცადეს, რამაც ცხადყო, რომ დაბრკოლებათა დასაძლვეად საბრძოლო საშუალებას აუცილებლად მუხლუხა შასი უნდა ჰქონიდა. იქვე გადამყვდა საცდელი ნიმუშის დამზადება და შეკეთა მუხლუხა ტექნიკის წარმოებაში საკმაოდ გამოცდილ კომპანია William Foster-ს გადაეცა. კომპანიაში პროექტს ინჟინერი უილიამ ტრიტონი ხელმძღვანელობდა, ხოლო სამხედროების მხრიდან მას ლეიტენანტი უოლტერ ვილსონი ემხმარებოდა.

40 დღეში საიდუმლო ვითარებაში დაპროექტდა და აისწო საცდელი მანქანა Lincoln Machine No.1, ანუ „აა-

ტრა ვილი“ (ასე შეარქვეს უოლტერ ვილსონთან მსგავსების გამო).

1915 წლის 9 სექტემბერს ქალაქ ვილსონში, კომპანიის ქარხნის ეზოში, „პატარა ვილიმ“ გაიარა და ისტორიაში ტანკის პირველ ნიმუშად შევიდა.

მანქანამ სამხედროებზე კარგი შთაბეჭდილება მოახდინა, მაგრამ გამკვლეობა დაუწუნეს. კერძოდ, 0,5 მ-ზე მეტი დაიმეტრის ორმოებისა და 0,6 მ-ზე მაღალი კედლის დაძლევას „პატარა ვილი“ ვერ ახერხებდა.

გამოსავლი რომისესებურ მუხლუხებში მოინახა, რომელიც კორპუსის ორთვე ბორცის მთელ პერიმეტრზე ვალებობდა და ამის ხარჯზე ჩაჭიდების სიმაღლე მატულობდა. ასეთ სქემაში კორპუსის კოშკურის დადგმა მანქანის სიმაღლესა და სიძიმის ცენტრს ამაღლებს, რაც არასასურველია. ამის გამო შეიარაღებისთვის ადგილი ბორცების სონსონებში მოიძებნა.

რომისესებური მუხლუხები 1,5 მ სიმაღლის კედლებსა თუ განიერ თხრილებს ადვილად სძლევდნენ და რბილიადავგზე გადაადგილებაზე აღარ უჭირდათ, თუმცა მოწინააღმდეგისგან მუხლუხების დაზიანების ალბათობამ მოიმატა და მძლელ-მექანიკოს ზღვის არეც გაუპარეს.

გაიზარდა მუხლუხების სიგრძე-მასა, რასაც თავად მუხლუხების პატარა რესურსი და შემადგენელი რგოლების ლითონის დაბალი სიმეფე ემატებოდა.

ეს რთული ტექნიკური პრობლემა მართვად „დაიძლია“, — შეტყვეობს

წინ მძლავრ-მექანიკოსებს აფრთხილებდნენ, რომ ქვესა და ღორღსა და რკინიგზაზე გადასულას შირიდებოდნენ.

ორიგინალური გადწყვეტა მოექმდნა კუმირის საშუალებას და ეს მოვალეობა საფოსტო მტრეფებს დაეკისრა.

მოდერნიზებული მანქანის „დიდი ეილის“ გამოცდა 1916 წლის 12 თებერვალს შედგა და მალე სერიაში MKI აღნიშვნით წვიდა. მისი პირველი სერიული ნიმუშები იმავე წლის ზაფხულის ბოლოს მზად იყო.

სულ 75 „დედალი“ (შეიარაღება: თთხი 7,7 მმ-იანი და ერთი-ორი 8 მმ-იანი ტყვიამფრექვეი) და ამდენივე „მამალი“ (შეიარაღება: ორი 57 მმ-იანი ქვემეხი და ტყვიამფრექვეი) MKI დამზადდა.

„დედლების“ დანიშნულება ტყვიამფრექვეების ცეცხლით სანგრებში ქვეითთა განადგურება და შეტევაზე გადასული „მამლების“ დაცვა იყო.

გერმანიის დაზვერვის შეცდომაში შესაკეანად პროექტში ტერმინი „ტანიკი“ 1915 წლის 24 დეკემბრიდან შემოვიდა და თან გურცელდა ინფორმაცია, რომ ინგლისელები რუსეთის არმიისთვის წყლის საყელე ცისტერნებს ამზადებდნენ. ფრონაში გაგზავნილი ბრუნენით დაფარული ტანკების პირველ პარტიას კი რუსულად წარწერა „ფრთხილად. პეტროგრადი“ გაუკეთდა.

სოფელ ფლერისთან შეტევაში გერმანულ ჯარისკაცებში ძლიერი უფექტი მოახდინა. ერთ-ერთმა მთავანამ ში-

შისგან ტანკში „ეშმაკი“ დანახა, ეს სიტყვა სანგრებში სწრაფად გურცელდა და ტანკის სინონიმად გადაიქცა. ამ ბრძოლაში ინგლისელებმა წინ წაიწიეს, მაგრამ ამ და სხვა ბრძოლებში ტანკის მრავალი სუსტი წერტილი გამოვლინდა.

დიდი რყევის გამო კორპუსში ვეულა დამუშავებული საგანი აქეთ-იქით „დაფრინავდა“, რასაც ხმაური ემატებოდა. მართალია, ხმაური გერმანელებზე ფსიქოლოგიურად მოქმედებდა, მაგრამ შეტევას დაწყებასაც აგუბინებდა.

მომრაობისას ტანკის შიგნით ტემპერატურა 320-ზე დაბლა იშვიადად ჩამოდიოდა, ზოგჯერ კი 700-ს აღწევდა და კეიპაყებს თერმულ დარტყმებს აყენებდა.

ბენზინის ორთქლით გამოწვლილი თუ დენის აირებით მოწამვლა ჩვეული მოვლენა იყო, რომელიც თავის ტკივილითა და გულისრევით იწყებოდა და ბოდეებით ან გულის შეღონებით მთავრდებოდა. იყო სიკვდილის შემთხვევებიც.

ამიტომ ბრძოლის დროსაც კი ტანკისტები ჰაერის ჩასასუნთქად გარეთ გამოდიოდნენ.

ომის ბოლომდე ბრიტანეთის არმიის შეიარაღებაში „დიდი ეილის“ რამდენიმე მოდელი შევიდა:

MKII-ს ბორლებიანი კული არ ჰქონდა. როგორც გაირკვა, ერთ-ერთი ბრძოლის დროს ჭურვმა MKI-ს კული მოსწყვიტა და ეს დანაკარგი ტანკის მანერირებაზე არ აისახა;

MKIII — გაუმჯობესდა კორპუსის ზოგიერთი ადგილის დაჯავშნა, დაემატა თეოთამომყვანი ხის შირი და სხვ.;

MKIV — შუბლის მხარეს დაჯავშნა 16 მმ-მდე, ბორტებზე — 12 მმ-მდე და სახურავზე კი 8 მმ-მდე გაიზარდა, დამოკვდა ქვემეხების ლულები და სხვ.;

MKV — ჰქონდა ახალი ძრავა-გადაცემათა კოლოფი, გამარტოვდა მართვის სისტემა, მუხლუხები გაფართოვდა და სხვ.;

MKVI-MKVII — საცდელი მოდელები იყო;

MKVIII — ძრავა კიროში გადავიდა, დაკვირვებისთვის სახურავზე პატარა კომპურა დაემატა, გაუმჯობესდა სპონსორების საბრძოლო მდგომარეობაში მოყვანის მექანიზმი, აირებისგან დასაცავად კორპუსის შიგნით მაღალი წნევის შემქმნელი ვენტოლატორები დაიდგა და სხვ.;

MKIX — მცურავი სატრანსპორტო საშუალება იყო და 10 ტ ტვირთის ან 50 კაციც გადაეყენა შექმლო;

„დიდი ეილის“ შექმნიდან ცოტა ხანში უფლიამ ტრიტონი სწრაფი ტანკის შექმნის იდეამ გაიტაცა და 1917 წლის გაზაფხულზე პირველი საშუალო ტანიკი, MKA მეტსახელად Whippet-ი ააწყო.

გამომგონებლის აზრით, ასეთი ტანკი კავალერიას მოწინააღმდეგის დევნასა და მისი პოზიციების დიდ სიღრმეზე გარდევებაში დაეხმარებოდა.

ტანკის მოკლე დროში მინიმალური დანახარჯით შექმნისთვის ტრიტონმა ჯავშნატომობილის კომპონირების

MKI „მამალი“: მასა — 28,45 ტ, კეიპაყი — 8 კაცი, ჯავშანი — 5-12 მმ, კარბურატორიანი ძრავა 105-ცხ. მალინაი, სიჩქარე — 6,4 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 58 კმ, შეიარაღება — ორი 57 მმ-იანი ქვემეხი და ოთხი 8 მმ-იანი ტყვიამფრექვეი

MKV „მამალი“: მასა — 29,47 ტ, ეკიპაჟი — 8 კაცი, ჯვრშიანი — 6-14 მმ, კარბურატორიანი ძრავა 150-ცხ. ძალიანი, სიჩქარე — 7,5 კმ/სთ-ში, სელის მარაგი — 72 კმ, შეიარაღება — ორი 57 მმ-იანი ქვემეტი და ოთხი 7,7 მმ-იანი ტყვიამურქვევი

სქემით ისარგებლა და ძრავა-ტრანსმისა კორპუსის წინ ნაწილში გადაიტანა, ხოლო კიხიში ტყვიამურქვევიანი წრიულად მბრუნავი კოშკურა მოათავსა.

გამოცდამ წარმატებით ჩაიარა და შეკვთა 350 MKA-ზე გაიცა, მაგრამ საწარმოო დანახარჯის ზრდის გამო რაოდენობა 200-მდე შემცირდა.

როდელი აღმოჩნდა მბრუნავი კოშკურის დამზადება, ამიტომ მასზე საერთოდ უარი ითქვა და მისი ადგილი 3

ტყვიამურქვევით აღჭურვილმა ჯიხურმა დაიკავა. ძვირმა „უიპეტმა“ ექსპლუატაციაში თანამომე „დიდ ვოლანტე“ მეტი საიმელობო გამოკვლინა და ტანკისტები ტრაბახობდნენ, ყოველ შემთხვევაში ბრილიის ველიდან საკუთარი სვლით გამოსვლა მაინც შეეკიდლიათ.

MKA-ების სამსახური დიდხანს არ გაგრძელებულა და ომის ბოლოს ის MKB-სა და MkC-ს ტიპის საშუალო ტანკებმა შეცვალა.

1918 წლის დეკემბერში შაშხარმა ვილსონმა მუხლუხების რომისებური სქემით „უიპეტისთვის“ სიჩქარის 9,3 კმ/სთ-მდე და სელის მარაგის კი 100 კმ-მდე მომატება შეძლო. თუმცა მთელი სერია 45 MKB-ით შემოიფარგლა.

უილიამ ტრიტონმა ოდნავ პატარა MKC-ზე სიჩქარის 12 კმ/სთ-მდე გაზრდა მოახერხა, მაგრამ ომი დასრულებული იყო და არმია 36 სწრაფი ტანკით დაკმაყოფილდა.

1920 წლის გაზაფხულზე ორი ტანკი MkV ქართული არმიის განკარგულებაში აღმოჩნდა, როცა ბრიტანელები ყირიმში ვრანგელის არმიას ბათუმის გავლით იარაღითა და სამხედრო ტექნიკით ამარაგებდნენ.

მამინ რუსეთის არმიის ოფიცრის მოქრთამვით ტანკები ბათუმში დარჩა, მაგრამ გამოუცდელიობის, ტექნიკის გაუმართაობისა თუ სხვა მიზეზთა გამო ტანკების მწვებრში შეყვანა არ მოხერხდა და ორივე მე-11 წითელ არმიას აღიარდა შერჩა.

თავის მხრივ, წითლებმა საქართველოში 1921 წლის თებერვლის აგრესიაში სამი MkV გამოიყენეს და თბილისზე შეტტვისას ერთ-ერთი ნავთილუდთან ოცმეტრიან ზეგმი ჩაიჩნა.

თმშურ ჩახახიძე

**ყველა თაობის
საყვარელი გავითი
1934 წლიდან**

„ბრიკოლა თოვლის საყოფელი“

ჩინეთ-ზიგაზის 1950 წლის რეაქცია

„ტიბეტს დიდი სივრცე უჭირავს, ის არც ისე მჭიდროდ არის დასახლებული. ამიტომ მისი მოსახლეობა უნდა გაზარდოს“.

მაო ძედუნ

ჰიმალაი — „თოვლის ქვეყანა“, „თოვლის სამეფო“ ასე ითარგმნება სანსკრიტიდან ამ უდიდესი მთიანი სისტემის სახელწოდება. მის ჩრდილო-აღმოსავლეთის პლატოზე მსოფლიოს ყველაზე მაღალი რეგიონი — ტიბეტი (ზღვის დონიდან საშუალო სიმაღლე 4900 მეტრია) მდებარეობს.

რეგიონი დასახლებულია ტიბეტელებით, რომლებიც მონპას, ქიანგის, ლობზას, ხამპას და სხვა ეთნოგრაფიული ჯგუფებისგან შედგებიან.

მიუხედავად ამისა, რომ უკვე მე-7 საუკუნიდან ტიბეტი ერთიან სამეფოდ ჩამოყალიბდა, ის მალევე დაიყო რამდენიმე ტერიტორიად.

1950 წლის ჩინეთ-ტიბეტის ომის შემდგომ ტიბეტი ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის შემადგენლობაში ავტონომიური რეგიონის სტატუსით შევიდა. ომის მოკლე ისტორიული წინა პირობა ასეთი იყო: 1913 წელს, ჩინეთის სამეფო დინასტიის დაშლისთანავე, ტიბეტმა ჩინეთისგან დე ფაქტო დამოუკიდებლობა მოიპოვა. თუმცა, მისი რამდენიმე სასაზღვრო რაიონი გომინდანისა და ავტონომიურ სახმელრო ბულადთა კონტროლქვეშ მდებარეობდა.

ტიბეტის მთავრობას დაქვემდებარე-

თანამედროვე ტიბეტი ავტონომიის უფლებებით ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის შემადგენლობაში შედის

ბულ ტერიტორიას „პოლიტიკურ ტიბეტად“, ხოლო მუტწილად ტიბეტელებით დასახლებულ რაიონებს „ეთნიკურ ტიბეტად“ მოიხსენიებდნენ.

იმ პერიოდში ტიბეტის ხელისუფლებას უცხო ქვეყნებთან მჭირი ურთიერთობა ჰქონდა, რის გამოც პოლიტიკურ ობოლაციაში შექანკურად მოექცა. ჩინელი ნაციონალისტები თუ კომუნისტები ტიბეტს მუდამ ჩინეთის ნაწილად განიხილავდნენ და მისი შემოერთების გეგმას სახავდნენ.

ეს განზრახვა თავის დროზე მაო ძედუნმა გააცნო სტალინს, რომელმაც 1949 წელს მთიანის პირით შეუთვალა: „ნაციონალურ უმცირესობებს უნდა მიეცეთ ავტონომია დამოუკიდებ-

ლობის ნაცვლად“. ფაქტობრივად, ეს გაზღადა ნების დართვა, რაც ჩინელი კომუნისტების გეგმებს შეესაბამებოდა. ამასთან არ უნდა დაგვიწყვდეს, რომ სსრკ-ის დახმარებით მთელი მსოფლიო ომის შემდგომ ჩინეთმა შემოიერთა მანჯურია, შიდა მონღოლეთი, სინძიანი და ჯერი ტიბეტზე მიდგა.

ტიბეტის დედაქალაქ ლჰასაში შეფეთობით აკვირდებოდნენ კომუნისტური ჩინეთის ექსპანსიას, ამიტომ 1949 წლის ივლისში ჩინელი ეროვნების ყველა მოქალაქე გააძევეს, დახურეს ჩინური სკოლები და რადიოსადგური. ამის შედეგად ტიბეტში ჩინური გავლენა თითქმის ნულამდე დავიდა.

1950 წლის ომში ჩინეთის სახალხო-განმათავისუფლებელ არმიას სრული უპარატუსობა ჰქონდა

1949 წელს გომინდანის ნაციონალისტურმა ძალებმა ჩინეთის ტერიტორიაზე საბოლოო მარცხი განიცადეს, ხოლო იმავე წლის 2 სექტემბერს, ჯერ კიდევ ჩინეთის სახალხო დემოკრატიული რესპუბლიკის გამოცხადებამდე, გერცხვად განცხადება, რომ ჩინეთის სახალხო-განმათავისუფლებელი არმია გაათავისუფლებდა ჩინეთის მთელ ტერიტორიას და მათ შორის — ტიბეტს, სიკანს, კუნძულ ზაინანსა და ტაივანს.

ტიბეტზე პრეტენზიები დაკავშირებული იყო არა მხოლოდ ცინის მანჯურების იმპერიის მემკვიდრეობის ხელში ჩაგდებას სურვილითან, არამედ ახალი კომუნისტური ძალის ძლევაპოხილების საერთაშორისო დემონსტრირებასთანაც. ამასთან, ტიბეტის სტრატეგიულ მდებარეობასა და ბუნებრივ რესურსებს არანაკლები მნიშვნელობა ჰქონდა.

1949 წლის 2 ნოემბერს ტიბეტის საგარეო საქმეთა სამინისტრომ ჩინეთს გაგზავნა ნოტა, სადაც ნათქვამი იყო, რომ უქველგოსი დროიდან ტიბეტს და მოუკიდებელი სახელმწიფო იყო და ტიბეტის ანექსირებულ მიწებს დასაბრუნებლად მოლაპარაკების დაწყებისკენ მოუწოდებდა. ქვეყნის შორის აღმოკიდებულმა „აღმსრდელ-მფარველის“ პრინციპზე უნდა ყოფილიყო დაფუძნებული.

მათი ძედუნმა ნოტა არად ჩააკვდა და 1949 წლის 4 ნოემბერს რეგენტმა ტაქტრამ მსოფლიოს დახმარებისთვის მიმართა, მაგრამ უშედეგო.

1949 წლის 23 ნოემბერს მათი ძედუნ-

მა მარშალ პენ დეკუეის ტიბეტის ოკუპირების გეგმის მოწადა უპოხანა. ამ მიმოწერაში „ტიბეტად“ მოიხსენიებოდა მხოლოდ ლასას კონტროლირებადი ტერიტორია, ენაიდან იმ დროისთვის ტიბეტის პროვინციები კამი და აძლი უკვე ჩინეთის შემადგენლობაში შედიოდა.

მათი სიუაზობა მარშალს სიკანიდა ტიბეტში გზის გაყვანას, ერთი საარმიო კორპუსის ან ოთხი დვიზიის (სულ 40 ათასი კაცი) გაგზავნასა და ტიბეტელ მოხალისეთა გამოყენებას. 1950 წლის იანვარში ჩინეთის კომპარტის ცენტრალურ კომიტეტში ტიბეტზე გალაშქრება გადაწყდა. ეს დაგეგმვა მიიღო მე-2 საეველ არმიამ, რომლის ბირთვსაც მე-18 საარმიო კორპუსი შეადგენდა.

მათი ოთხენი სტალინიმა ვასცა განკარგულემა, რის საფუძველზედაც ჩინეთში დისლოცირებულმა საბჭოთა საეაიკო პოლკმა მოვლების დახმარება დაიწყო. პოლკი საბჭოთა წარმოების თეთიმფრინავები იყო და კომპლექტებულა და მასზე მხოლოდ საბჭოთა მფრინავები დაფრინავდნენ. პოლკის მძიმე თეთიმფრინავებს მნიშვნელოვანი როლი უნდა ეთამაშათ ტიბეტის მაღალმთიან რეგიონში ჩინეთის ჯარებისა და ტვირთების გადაზიდვაში. სსრკ-ის დახმარება მხოლოდ ამით არ შემოიფარგულემა, — ჩინეთს გადაეცა პორტ-არტურის სამხედრო ბაზა მთელი ინფრასტრუქტურითა და დიკურ-ვილითარ, M11-15 ტიპის უახლესი ავიაცამანადაგურებლები და სხვადასხვა დიდძალი შეიარაღება.

ტიბეტს კი მარტო იყო. მას ზურვი შეაქციეს როგორც ინდოეთმა, ასევე ომით გადაღობმა დიდმა ბრიტანეთმა და აშშ-მა, რომლებმაც არ მოისურვეს სსრკ-სა და შზარდ ჩინეთთან დაპირისპირება. ტიბეტს უარი უთხრეს გაეროში შესვლაზეც.

შემდეგ, როგორც ყოველთვის, ანუ აპრობირებული სცენარით, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის „ნაციონალურმა უცენტრულობამ“ „ტიბეტის რაიონში იმპერიალისტების პროუკაციების“ — დემონსტრაციების მოწინაა დაიწყო.

ჩინხაის პროვინციის ლამებმა პეკინში „ოთონა“ გაგზავნეს ტიბეტის გათავისუფლების, რეაქციული ელემენტების განადგურებისა და იმპერიალისტების განდევნის შესახებ.

მსგავსი მოთხოვნა პეკინში ჩავიდა ტიბეტში მცხოვრები სიკანის ეთნიკურ წარმომადგენელთა დელეგაცია, რომლის წევრმა ვან ცზიმ ტიბეტელი ხალხის თხოვნით ჩინეთის სახალხო არმია „გასათავისუფლებლად“ მოიწვია.

1950 წლის 18 მარტს მე-18 კორპუსის შენაერთები კამის ოლქისკენ დაიძრნენ და ქალაქი დარო (კანდინი) დაიკავეს.

28 მარტს 30-ათასიანი მოწინავე ნაწილები დასახლებულ პუნქტ კარქსს მიაღწერნენ, ხოლო 10 მაისს ჩინელთა რაზმმა სტრატეგიული მნიშვნელოვანი პუნქტი, სოფელი დენგო დაიკავა. თუმცა გენერალ-გუბერნატორმა ცუენგა დორჯემ ტიბეტელთა ძალებით მისი უკუშეცვა მათც მოახერხა.

ჩინელების ჯარების გადასაყვანი საგზაო კომუნიკაციების მშენებლობა ტიბეტის ხელისუფლებას დრო მოაგებინა ჯარების მოსაშაღებლად.

ტიბეტელ მებრძოლებს ინდოეთში მომზადებული ინსტრუქტორები წერიანდნენ. დაიწყო შეიარაღების შესყიდვაც, რომელზე პირველი მსოფლიო ომისდროინდელი იყო.

იმ დროისთვის ტიბეტის არმია 8 ათას 500 კაცს ითვლებდა და მათი საბრძოლო მომზადება გაცილებით დაბალი იყო, ვიდრე სამოქალაქო, რომ არაფერი ვთქვათ აპრობირებულ ბრძოლებში გამობრძმდელი ჩინელი ეკვტრანებისა და კოლოსალურ რიცხობრუ და საბრძოლო-ტექნიკურ უპარატუსობაზე.

ცენტრალურ ტიბეტზე მასირებული შტუტე კორის ომში ჩინეთის ჩართვამდე (25 ოქტომბერი) რანდინიმ დღით ადრე დაიწყო. 7 ოქტომბერს ჩინელებმა მდ. დონაუ (ინანის ზემოქალი) ჩრდ-

ლოთო, ცენტრალურ და სამხრეთ ნაწილებში გადაკვეთს.

54-ე პოლიკა დასახლებულ პუნქტ ჯუკონდოსკენ გაემართა, რათა სამხრეთი მანქნით ტიბეტელთა არმია ალყაში მოექცია და ლპასისკენ დახვეის საშუალება არ მიეცა.

157-ე პოლიკა დრიონს გადალახვის შემდგომ შეტკვა მარკჰამის პროვინციისკენ განაიხარა, რათა ტიბეტელთა ბიძისთვის ჩრდილოეთით დახვეის შესაძლებლობა მოეცემა. სულ ჩინელების შეტეგითი მოქმედებები 6 მიმართულებით განხორციელდა და ცეკალოდან დენგომდე რაიონი მოცეკა.

მოთავარი ბრძოლა ქალაქ ჩანდოს ჩრდილოეთით მოხდა. ტიბეტელები გაგაცურად იბრძოდნენ, მაგრამ არაპროფესიონალურად. მათი ბრძოლის თავისებურებასა და სულისკეთებას კარგად გადმოსცემს ერთ-ერთი მონაწილის მოგონებები: „ცანგო დორა წინ გაუძღვა ტიბეტელთა მცირერიცხოვან რანშს ჩინელების უკუსაგდებად, მაგრამ მალე მის გარშემო ყველა მებრძოლი მოკლეს ან დაჭრეს. მხოლოდ გრძელი ხმლით აღჭურვილმა ხელნართულ ბრძოლაში გარს შემოხვეული ჩინელები დახოცა და დასასვენებლად ზიდის ქვეშ ჩამოვარდა. ბოძებიდან ჩამოწვეთებული სისხლის წვეთები მის ავგაროზს დაეცა და ძალა დაუკარგა, რის გამოც ცანგო დორა ახლოს აფეთქებული ჭურვისგან დაიღუპა“.

დენგოს გარნიზონმა ჩინელთა შეტევებს გაუძლო. გენერალ მუჯეის

მეთაურობით ტიბეტელებმა ჩინელთა მდინარის შორ ნაპირზე გადადევნაც მოახერხეს, მაგრამ ჩრდილოეთიდან აღემაშორტყმული იძულებული შექმნენ დასახლებული პუნქტ რიოჩეს დასაცავად უკან დახვიათ.

ტიბეტელებმა დაკარგეს დასახლებული პუნქტები რანგსუმი, მარკჰამი, დენგო, ჯუკუნდო, რიოჩი, გარტოკი და სხვ. ამის შემდეგ ქალაქი ჩანდო ფაქტობრივად დაუცველი დარჩა, თუ არ ჩავთვლით დახლოებით 3 ათას ცუვად შეიარაღებულ-გაუწვრინელ მებრძოლს.

1950 წლის 17 ოქტომბერს ჩანდოს გენერალ-გუბერნატორმა ნგაო ნგავენგ ჯიგუმ გენერალ მუჯეის დანებება უბრძანა.

18 ოქტომბერს ჩინელთა დანაყოფმა ენდა დაიკავა და ტიბეტელები დასვლეთიდანაც დაბლოკა.

19 ოქტომბერს ჩინელებმა ჩანდო დაიკავეს და ნგაომ კაპიტულაციაზე მოაწერა ხელი, რასაც მას ტიბეტელები დღემდე არ პატიობენ და ლაჩრად მოიხსენიებენ.

დანებებულ ტიბეტელებს ჩინელებმა მისცეს საკვები, ცოტაოდენი ვერცხლის ფული, წაუკითხეს ლექცია სოციალიზმის უძლველობაზე და გაუშვეს.

22 ოქტომბერს ჩინელებმა დასახლებული პუნქტი ღპო-ძინგი, ხოლო 27-ში კი შოპანდო დაიკავეს. ამით ფაქტობრივად ტიბეტის ოკუპაცია დასრულდა.

ეს ომი არ ჰგუდა XX საუკუნის სამხედრო ოპერაციებს. ის უფრო კო-

ერთიანი ჩინეთის სამშოლო ტიბეტის თავზე ფრიალებს

ლონიური ეპოქის კამპანიების ტიპური სახესხვაობა იყო, სადაც გადადგომუხებასა და გზების მშენებლობას უფრო მნიშვნელოვანი ადგილი ეკავა, ვიდრე უშუალოდ სამხედრო მოქმედებებს.

ომის პირველ ეტაპზე უაღრესად გართობებულ იყო ჯარების მომარაგება და ზოგიერთ შემთხვევაში ტვირთის თვითმფრინავებიდან პარაშუტებით ყრიდნენ.

შემდგომ ეტაპზე კარძემი აეროდრომი გაკეთდა. ჩინელები აქტიურად იყვნენდენ ადგილობრივ მუშახელსაც, ტიბეტელები თანხმდებოდნენ საგზაო სამუშაოების შესრულებასა და ტვირთების ვადაზიდვას, ვინაიდან ჩინელებისგან ამისთვის გომინდანის მოვრობის დანატორ ვერცხლის მონეტებს იღებდნენ. ამ საქმეში 150 ათასი ტიბეტელი და 100 ათასი იაკი მონაწილობდა.

ჩინური მონაცემებით ტიბეტელებმა დაჭრილთა და ტყვეთა სახით 5738 კაცი დაკარგეს, მათ შორის — 180 მოკლულია. ჩინელთა დანაკარგმა 114 მოკლული და დაჭრილი შეჲადგინა.

ჩინეთ-ტიბეტის ომი სამხედრო ხელოვნების თვალსაზრისით გამორჩეული არ ყოფილა, თუმცა აზიის პოლიტიკური რუკა შეცვალა.

ჩინური ავიაცამანადგურებელი MiG-15 დალაი ლამას სასახლის ფონზე

მასტანგ მასანამამ ბრეიადის გენერალი გენერალური შტაბის ყოფილი უფროსი

მოგავლის არზილერია

ტრადიციულ ქვეშეშებზე, ალბათ, მალე სარტიკულირო ელექტრომაგნიტური სისტემები შეცვლის. ზოგ ეს შეიძლება ფანტასტიკად მოეჩვენოს, მაგრამ სპეციალისტები ამას დღევანდელიობის რეალობად მიიხევენ.

გამოგონებისთანავე სამხედროებმა ქვეშეშების შესაძლებლობები სათანადოდ შეაფასეს და მრავალი ქვეყნის არმიამ არტილერიამ მოწინავე პოზიცია დაიკავა. რამდენიმე ათეულიწლით შემდეგ რიდან მოწინააღმდეგისთვის მასიური

ციცხლის გახსნა ძლიერ ფსიქოლოგიურ ზემოქმედებასაც ახდენს.

ქვეშეშებმა ევოლუციის დიდი გზა გაიარა. დღეს ზოგიერთი მათგანიდან ჭურვის გასროლა სრულიად განსხვავებული პრინციპებით ხდება. აქამდე ქვეშეშების ლულიდან ჭურვის გასროლას დენით ან სხვა ფეთქებადი მასალის წვისას წარმოქმნილი წნევა უზრუნველყოფდა, მაგრამ სულ მალე მას ელექტრომაგნიტური პრინციპებზე დამყარებული სისტემები შეცვლიან.

ერთი შუქდვით გასაკვირია, რა საერთო უნდა ჰქონდეს ელექტრომაგნიტურ ძალებსა და არტილერიას, მაგრამ სპეციალისტთა უმეტესობა არტილერიის მომავალს სწორედ ამ მიმართულებაში ხედავს. მსგავს სისტემებზე მუშაობა გასული საუკუნის 80-იან წლებში დაიწყო.

ქვეშეშების კონსტრუქციის სრულყოფას მიზნად ყოველთვის სროლის სიშორის გაზრდა ჰქონდა და ამის საღწევად ჭურვის ფრენის სიჩქარისა და ლულაში არსებული წნევის გაზრდა იყო საჭირო, რასაც ლულის კედლების სისქისა და შესაბამისად, ქვეშეშის წონის მომატება მოჰყვებოდა.

სხვათა შორის, ქვეშეშით ჭურვის გასასროლად ელექტროენერჯის გამოყენების იდეა XIX საუკუნეში იღებს სათავეს, მაგრამ მასშინდელი მიღწევები პროექტის ზორცშესხმის საშუალებას არ იძლეოდა.

ამ ტიპის იარაღის ევოლუზი გერკველებული ვარიანტი რუსული ქვეშეშებია. ის ორი პარალელური რელისგა და ჭურვი მათ შორის მოძრაობს. ორივე რელზე დენის წყაროა მიერთებული, რომელიც ჭურვის შემუვლებით ერთი რელსიდან მეორეს გადაეცემა და პირიქით გადაეცემა მაგნიტურ ველს წარმოქმნის და ფიზიკის კანონების შესაბამისად ჭურვს აჩქარებს. ელექტრომაგნიტურ ველს ჭურვის აჩქარება 4-5 ბეგრის სიჩქარემდე შეუძლია.

„რელსტონის“
ლაბორატორიული
პროტოტიპი

რელსური ქვეშეშე 1920 წელს ფრანგმა ფოშონ ვიეპლემ გამოიგონა და სამი პატენტით კი მიიღო, მაგრამ პარიზში მის გამოგონებას ყურადღება არ მიაქცია და მისი ქმნილება სათანადოდ არ გამოცადა. უკვე შემდგომ ამ გამოგონებით ამერიკელები დაინტერესდნენ და დღესაც ელექტრომაგნიტური ქვეშეშეების წარმოებაში ლიდერები არიან.

90-იანი წლების დასაწყისიდან ამ ტიპის იარაღით პენტაგონის მოწინავე თავდაცვითი პროექტების კვლევითი სააგენტო DARPA დაინტერესდა. გადაწყვიტა, რომ 2020 წელს მოქმედ არმიას პირველ პროტოტიპებს გადასცემენ.

2007 წელს პირველი ექსპერიმენტები, 2008-ში კი პირველი გასროლაც შესრულდა და ჭურვის ფრენის საწყისმა სიჩქარემ წაშშ-ში 2520 მეტრი შეადგინა, რაც ბგერის სიჩქარეს რვაჯერ აღემატება.

რამდენიმე დღის წინ ცნობილი გახდა, რომ ამერიკელებმა გამოცდისთვის ელექტრომაგნიტური ქვეშეშის პროტოტიპი მოაზრადეს. საჟაშუაშის აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ფლოტის სამეცნიერო კვლევითი ლაბორატორია კურიერებს. აქამდე მხოლოდ ლაბორატორიულ ნიმუშებს ცდიდნენ და ათასზე მეტი საცდელი გასროლა შესრულდა.

ელექტრომაგნიტური ქვეშეშის ლაბორატორიული პროტოტიპი ბრიტანული კომპანია BAE Systems-ის ამერიკულმა ფაქციამ შექმნა.

აქამდე გამოცდილი სისტემები საკმაოდ გაბარტული იყო და არც ისე მკვირე ენერჯიას საჭიროებდა, არსებული მონაცემებით ერთი გასროლა 25 მეგაჯოტს მოიხმარდა.

ქვეშეშს არც მაღალი სიზუსტე ჰქონდა და მისი რესურსი მხოლოდ რამდენიმე გასროლაზე იყო გათვლილი, რის შემდეგაც ლულა გამოცვლას საჭიროებდა.

გარდა ამისა, პირველი საცდელი ვერსიებში ტენიანობისგან დაუცველი იყო, რაც აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ძალების უკმაყოფილებას იწვევდა. ელექტრომაგნიტური ქვეშეშების, ანუ „რელსტონების“ გამოყენება ახალი თაობის Zumwalt-ის ტიპის საესკადრო ნადმოსნებზე იკვებება.

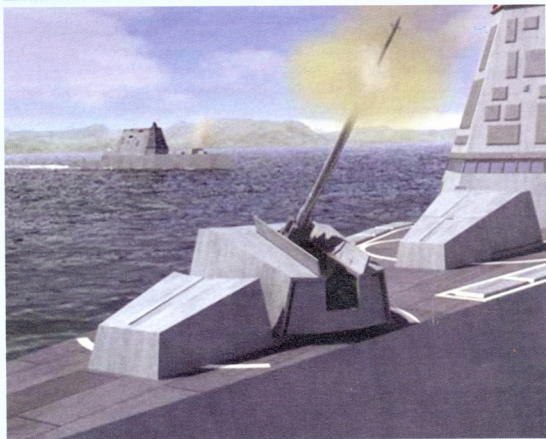
პროგრამაზე მუშაობა 90-იანი წლების ბოლოს დაიწყო და 2005 წელს სახელით DDG-1000 დაამტკიცა.

ხომალდი ფორმით, შეიარაღებით თუ ელექტრონული შიგთავსით წინაპროტოტიპებისგან განსხვავებულია.

Zumwalt-ის საკმაოდ უცნაური ფორმა მასში სტელთ-ტექნოლოგიუ-

Zumwalt-ებზე „რელსტონებს“, დისტანციურად მართვად კომპიუტერში (ქვედა ფოტო) განათესებენ

ბის გამოყენებით არის განპირობებული.

სამხედრო-საზღვაო ძალები 32 ახალი საესკადრო ნადმოსნის მიღებას აპირებდა, მაგრამ გეგმა შეიცვალა და ასაკები ხომალდების რიცხვი ჯერ 24-მდე, შემდეგ კი 7-მდე შემცირდა.

მიზენი ხომალდის შექმნისთვის საჭირო ექსპერიმენტული ტექნოლოგიების შეტისმეტად დიდი დივერსიულება იყო. ბოლოს გადაწყვიტა, რომ პროექტი

მხოლოდ ერთი საესკადრო ნადმოსნის აგებით შემოიფარგლებოდა, რომელიც ტექნოლოგიების დემონსტრირებისთვის იქნებოდა განკუთვნილი.

კონგრესის წინააღმდეგობის მიუხედავად, მწარმოებლებმა გაიტანეს პროექტი და 2007 წელს აშშ-ის მთავრობამ ორი „ზუმივალტის“ — DDG-1000 და DDG-1001-ის ასაკებად 2.6 მილიარდი დოლარი გამოყო.

„რელსტონის“ პროტოტიპის ჭურვი მხოლოდ რამდენიმე კოლოგრამს იწონის, მაგრამ პიპერბგერითი სიჩქარის წყალობით სამიზნეს კინეტიკური ენერჯით ანადგურებს

აშშ-ის სამხედრო-სახლავო ძალების წარმომადგენლების თქმით, ლაბორატორიული პროტოტიპისგან განსხვავებით ახალი „რელსტონი“ ზომით შედარებით კომპაქტურია (მიუხედავად ამისა, ის მაინც რამდენიმე ტონას იწონის) და ლულის რეზურსიც გაზრდილი აქვს.

ტრადიციული საარტილერიო სისტემებისგან განსხვავებით „რელსტონების“ უპირატესობა ის არის, რომ ელექტრომაგნიტური ძალე ჭურვს პიპერბგერითი სიჩქარეზე აჩქარებენ, სამიზნის განადგურება მხოლოდ კინეტიკური ენერჯის ხარჯვაც შეიძლება. მარტყად რომ უთქვათ, სამიზნეში მოხვედრისას ჭურვის დეტონაცია მასში ფეთქებადი მასალის არარსებობის გამო არ მოხდება. ფაქტობრივად, „რელსტონი“ აეროდინამიკური ფორმის მქონე ფოლადის ლუკვებს იხერის.

მიუხედავად იმისა, რომ მართვად რაკეტებთან შედარებით „რელსტონები“ გაცილებით ძვირი საიმუფნებია, ჭურვები, რომლებსაც ის იყენებს, უფრო იაფი ღირს. თანაც რაკეტისგან განსხვავებით პიპერბგერითი სიჩქარით მფრენი ჭურვისთვის გზის გადაჭრა პრაქტიკულად შეუძლებელია.

თავდაპირველად ხომალდზე VGAS-ის ტიპის ელექტრომაგნიტური ქვეშეობის გამოყენება იგეგმებოდა. მისი სროლის მაქსიმალური მანძილი 180 კმ იყო და წუთში 12 ჭურვს ისროდა. ლულა ვერტიკალურად იყო დამაგრებული და გასროლის შემდეგ მართვად ჭურვი სამიზნისკენ თვითონ მიფრენავდა. შემდგომ მოთხოვნები შეიცვალა და XXI საუკუნის საეცადრო ნაღმოსნისთვის ახალი, 155 მმ-იანი ელექტრომაგნიტური ქვეშეობი შეარჩიეს. ხომალდზე ქვეშეობი ავტომატურ

მართვად კომპიუტერში განთავსდება და ჭურვების დატენას სპეციალური მექანიზმი უზრუნველყოფს. შესაბამისად, ადამიანს მხოლოდ დილაქზე თითის დაჭრა დასჭირდება. ყოველი გასროლის შემდეგ ლულა წყლით გაგროლებას საჭიროებს.

დაგეგმილია „რელსტონის“ სროლის ტემპის წუთში 6-დან 10 გასროლამდე გაზრდა და ამასთან თითოეული გასროლისთვის 16 მეგაჯატი იქნება საჭირო. ასეთ დიდ ელექტროენერჯიას კი „ზუბალტრეზზე“ 78 მეგაჯატი სიმძლავრის აირტურბინიანი ძალური დანადგარი გამოიმუშავებს.

კომპანიები Raytheon-ი, BAE Systems-ი და General Atomics-ი „რელსტონებისთვის“ დატენის ავტომატის შექმნაზე მუშაობენ. გარდა ამისა, Raytheon-თან „რელსტონებისთვის“ კომპაქტური ენერჯოფეროს შესაქმნელად 10 მლნ დოლარის კონტრაქტი გაფორმდა.

თუცა ბევრი ტექნიკური საკითხი ისევ გაურკვეველია, უცნობია, ვინ შექმნის ქვეშეობის სტაბილიზაციის სისტემას, ან როგორ გადაწყდება პიპერბგერითი სიჩქარით მფრენი კინეტიკური ჭურვის მართვის საკითხი.

როლირც ჩანს, სერიული „რელივების“ შექმნამდე, სამხედროებსა და ამერიკულ კომანდებს სხვადასხვა სიროთლის ფართი სპექტრის ამოცანების გადაჭრა მოუწევთ.

არის კიდევ ერთი გარემოება, მიმდინარე წლის ბიუჯეტი აშშ-ის თავდაცვის უწყებისთვის საკმაოდ პრობლემურია. დაფინანსების შემცირების გამო პენტაგონმა უკვე წლის დასაწყისში დააკონსერვა ან საერთოდ დახურა რამდენიმე პერსპექტიული პროექტი. ახალი ტექნიკის შექვლის ნაცვლად, შემცირებული დაფინანსების გამო, აქცენტი უკვე არსებულის მოდერნიზაციაზე გადავიდა.

თოვცალურად „რელსტონებზე“ მიმდინარე სამუშაოების შეჩერებას არაფერ აპირებს, მაგრამ იმის გარანტიას, რომ პროექტის დაფინანსება 2013-14 წლებში გაგრძელდება, არაფერი იძლევა.

ამჟამად ამ ტიპის საარტილერიო საშუალება ინტენსიურ გამოცდას გადის. სპეციალისტები ცდიან სხვადასხვა კონფიგურაციის ლულებს, ლიანდაგების კონსტრუქციებს, ცვლიან ლიონის შენადნობებს, რომლებისგანაც ქვეშეობის სხვადასხვა ელემენტია დამზადებული.

უახლოეს მომავალში ელექტრომაგნიტური ტექნოლოგიები, ტრადიციულ წარმოდგენას არტილერიისზე ბირფესვიანად შეცვლიან

ირანი: ფლოტი ერთჯერადი გაეოყენებოს

ირანის სამხედრო-საზღვაო ძალების სარდალი კონტრადმირალი საიარი შაბიბოლა: „ირანს ძალიან ადვილად შეუძლია ნავთობის უდიდესი სატრანზიტო გზის — ორმუხის სრუტის გადაკეტვა“

რამდენიმე წელია, რაც ირანის ბირთვული პროგრამა მსოფლიო საზოგადოების ყურადღების ცენტრშია და საერთაშორისო ორგანიზაციები ქვეყნის ხელისუფლებაზე ზემოქმედებისთვის ჯერჯერობით მზვიდობიან საშუალებებს მიმართავენ.

თუ პრობლემის დარეგულირება ამ გზით არ მოხერხდა, მაშინ გამოირიცხები ან არის, რომ მოუტენები სხვაგვარად განვითარდეს და ამისთვის ისლამური რესპუბლიკის არმია, ავიაცია და სამხედრო-საზღვაო ძალები მომზადებულია.

მრავალი ომი (1980-88 წწ.) და მისი შედეგები

ომის წინ ირანის საბრძოლო ფლოტის შემაჯგნლობაში შედიოდა: 3 სარაკეტო საესკადრო ნაღმოსანი, 4 სარაკეტო ფრეგატი, 4 კორვეტი, 12 სარაკეტო კატარა, 4 სადესანტო ხომალდი, 9 მტრალაუი ხომალდი და დაახლოებით 100 სატორპედო, საპატრულო თუ სხვა კატარა.

ერაყის საბრძოლო ფლოტს ჰქვია: 5 სარაკეტო ფრეგატი, 6 კორვეტი, 12 სარაკეტო კატარა, 3 სადესანტო ხომალდი, 6 მტრალაუი ხომალდი და დაახლოებით 60 სხვადასხვა სახის კატარა.

რუსულიანი ომი ზღვაზე უმნიშვნელო ბრძოლებით აღინიშნა და ირანის ფლოტს I სარაკეტო კატარა (1981 წლის აგვისტოში P224 Peykan-ი ერაყელთა შეუღლოფრენმა რაკეტებით ჩაიბრა) და I საპატრულო კატარა, ხოლო ერაყისას კი 5 სარაკეტო და II სხვადასხვა კატარა გამოაკლდა.

ორვეე მხარე აქცენტს ნავთობის ტრანსპორტირების მომლაზე აკეთებ-

და და ომის ეს მხარე ისტორიაში „სატანკრო ომის“ სახელით შევიდა.

მისი მასშტაბი გაიზარდა 1984 წლის აპრილიდან 1987 წლის დეკემბრამდე, როცა ყოველ სამ დღეში სპარსეთის ყურეიდან გამოძავალი ან იქით მიძავალი სატვირთო გემები თავდასხმის მსხვერპლნი ხდებოდნენ.

„სატანკრო ომი“ იქამდე მივიდა, რომ ზოგჯერ დაპირისპირებული მხარეები საკუთარ სატვირთო გემებსაც არ ინდობდნენ.

თავდასხმებისთვის ირანი ავიაციას, სარაკეტო, სატორპედო და საარტილერიო კატარებს და იშვიათად საესკადრო ნაღმოსნებს, ფრეგატებსა თუ კორვეტებს იყენებდა.

მთავარი დამრტყმელი ძალა — კატარაღები ორმუხის სრუტეში ბენდერაბაისის, სპარსეთის ყურის აღმოსავლეთ ნაწილში — ბენდერ-ჰამინის, ბუშირისა და ბენდერ-ლანგეს სამხედრო-საზღვაო ბაზებში იყო თავმოყრილი.

ბაზირების დროებითი პუნქტების დანიშნულებას ნავთობმომწოდებელი პლატფორმები და ომანის ყურეში მშე-

ნებარე ჩაპაპარის სამხედრო-საზღვაო ბაზა ასრულებდა.

ამგვარი დისლოკაცია სპარსეთის ყურეში ნავთობის სატრანსპორტო მარშრუტების მთელ სოგრძეზე გაკონტრილებას უზრუნველყოფდა.

კატარაღები ცალ-ცალკე ან მცირე ტაქტიკურ ჯგუფებად დაცურავდნენ

„სატანკრო ომის“ ერთ-ერთი მსხვერპლი

ირანის ფლოტის კატარღების შეტევა

და „ჩასაფრების“ ან „თავისუფალი ნადირობის“ ხერხით მოქმედებდნენ. დიდი გემები ვისუაღურად ადვილი აღმოსაჩენი იყო, ხოლო სხვა შემთხვევებში სამიზნეობზე გაყვანაში სანაპირო ან ნაუთომომოპოვებელი პლატფორმების რადიოლოკაციური სადგურები მონაწილეობდნენ.

ირანელები სამხედრო ხომალდების დაცვის ქვეშ მყოფ ტანკერებზე თავდასხმებს კრედიტობდნენ და მტრწილად დაუცველ გემებს უტყვდნენ.

თავდასხმისთვის ხელსაყრელ დროდ იღობა, დაბინდების ეპიზოდ ან იშვიათად ღამე ითვლებოდა.

გაეროს მონაცემებით 1980 წლის სექტემბრიდან 1988 წლის აგვისტომდე სპარსეთის ყურეში სამოქალაქო გემებზე 451 თავდასხმა მოხდა, საიდანაც 168 ირანზე, დანარჩენი კი ერაყზე მოდიხ.

თავდასხმების შედეგად 400-მდე გემი დაზიანდა და მათგან 11 ჩაიძირა. მცირე დანაკარგი ტანკერების ცურვადობის მაღალი ხარისხით იყო გამოჩევეული, რასაც დიდი მოცულობის ტანკები უზრუნველყოფდნენ.

ოპერაციის PRAYING MANTIS-ი

„სატანკერო ომის“ მსხვერპლთა შორის ამერიკის დროშით მცურავი გემებიც აღმოჩნდნენ. ამერიკელებს მოთმინების ფაღლა ავესით და ირანის აქტიურობის შესაჩერებლად 1988

წლის 18 აპრილს ოპერაცია **Praying Mantis-ი** ჩატარეს.

ოპერაციის მიზანი ნაუთომომოპოვებელი პლატფორმების **Sassan-ისა** და **Siri-ს** მწყობრიდან გამოყვანა იყო. ისინი ტანკერების მიმოსვლას აკვირდებოდნენ და თავდასხმებს კოორდინაციას უწყდნენ.

ოპერაციაში აშშ-ის ავიამზიდი **CVN-65 Enterprise**, ამფიბიური ტრანსპორტი-დოკი **LPD-14 Trenton-ი**, 1 სარაკეტო კრესიერი, 4 სარაკეტო საეკადრო ნაღმოსანი და 3 სარაკეტო ფრეგატი მონაწილეობდა.

ამერიკელმა საზღვაო ქვეითებმა პლატფორმები მწყობრიდან სწრაფად გამოეყვანეს. ირანელები კი წინააღმდეგობის გაწყვეს ავიაციით, 2 სარაკეტო ფრეგატით, 1 სარაკეტო და სწრაფსელისი 6 კატარღით შეეცადნენ. გამოიყენეს **Harpoon-ისა** და **Standard-ის** ტიპის რაკეტები, მაგრამ უშედეგოდ.

სასაუსო მოქმედებებით ამერიკელებმა ირანელთა ფრეგატი **Sahand-ი** ჩაიძირეს, ხოლო მძიმედ დაზიანებული **Sabalan-ის** ჩაიძირესაგან კი თავი შეიკავეს.

სარაკეტო კატარღა **P225 Joshan-მა** ამერიკულ სარაკეტო კრესერ **DLG-28 Wainwright-ს** ფროსსანი რაკეტა **C-801-ით** შეუტია. ამ უკანასკნელმა ცრუსამიზნეობითა და მანევრირებით რაკეტა აიციინა, ხოლო **Standard SM-1-ებით** კი კატარღას ბოლო სწრაფად მოუღო.

ოპერაციის ბოლოს ამერიკელებმა

საზღვაო მოიერიშე **A-6 Intruder-მა** **Boghammar-ის** ტიპის სწრაფსელიანი კატარღები **Rockeye-ს** ტიპის კასეტური ბომბებით „დაამუშავა“, — ერთი კატარღა ჩაიძირა, ხოლო დანარჩენი სამის ეკიპაჟმა თავს ნაპირზე გარიყვით უშველა.

ირანის ფლოტის ახლანდელი მდგომარეობა

80-იანი წლების ბოლოდან თიერანი ფლოტის განახლებას აქტიურად შეუდგა და პირველი მნიშვნელოვანი კონტრაქტი წყალქვეშა ნავების შექმნაზე საბჭოთა კავშირთან დაიდო.

სანქტ-პეტერბურგში აგებული **877 OKM** პროექტის სუბმარინები რუსულმა ეკიპაჟებმა ირანში ჩაიყვანეს და იქაურ სამხედროებს 1992 წ. ნოემბერში — **Tareq-ი**, 1993 წ. აგვისტოში — **Nooh-ი** და 1996 წ. ნოემბერში — **Yunes-ი** გადასცეს. იმ დროისთვის თანამედროვე და დაბალხმაურანი სამივე ხომალდის შემდგომი რემონტი-მოღონისზაცია რუსეთში აღარ მოხერხდა და ამჟამინდელ ტექნიკურ მდგომარეობაზე ურიტორგამომრიცხავი ინფორმაცია არცულდება.

2007 წელს ირანმა წარმოადგინა **Ghadir-ის** ტიპის პატარა წყალქვეშა ნავი, რომელსაც ტორპედოებით ერთად წყალქვეშა დიფერანსტების გადაყვანაც შეუძლია.

Ghadir-ი ჩრდილოკორეული **Sang-O-ს** საფუძველზეა შექმნილი და არსებულ მონაცემებით ისლამური რეჟიმის დამცველთა კორპუსის საზღვაო ძალებში ამ პროექტის ორ ათეულამდე პატარა წყალქვეშა ნავი ირიცხება.

2006 წლის მარტში ფლოტმა **Nahang-ის** (წყალქვეშა 500 ტ) ტიპის პატარა წყალქვეშა ნავი მიიღო.

„ნაონგი“, ალბათ, უფრო საცდელ დანიშნულებას ასრულებს და მასზე აპრობირებული მექანიზმებითა თუ აგრეგატებით უფრო სრულყოფილი **Fateh-ისა** (წყალქვეშა 600 ტ) და **Besat-ის** (წყალქვეშა 1250 ტ) ტიპის წყალქვეშა ნავების შექმნაგლობა მიმდინარეობს.

წყალზედა ძალები ამერიკული **Damavand-ისა** (დაცურავს 1946 წ.) და **Babr-ის** (1944-45 წწ.) ტიპის 2 სარაკეტო საეკადრო ნაღმოსნის, 40 წლის პრიტანული **Alvand-ის** ტიპის 3 სარაკეტო ფრეგატისა და 1964 წელს ამერიკაში აგებული **Bayandor-ის** ტიპის 2 კორვეტისგან შედგება.

2010 წელს ფლოტს ეროსულ გემ-

თსაშენში აგებული Mowg-ის ტიპის პირველი ფრეგატა Jamaran-ი დამატა. მიმდინარე წლისთვის მომდევნო ხომალდის Velayat-ის დასრულება დაგეგმილი.

ერთი ძველი კორვეტი Hamzeh-ი კასპიის ზღვაში 1936 წლიდან დაცურავს და სამშობლო ხომალდის დანიშნულებას ასრულებს. ირანის ფლოტში ყველაზე მრავალრიცხოვანი კატარალების კლასია, რომელიც რამდენიმე ასულ სარაკეტო, სატორპედო, საარტილერიო თუ საპატრულო კატარადას ითვლის და ეს რაოდენობა ყოველწლიურად მატულობს.

მთავარ დამრტყმელ ძალად Kaman-ის (ფრანგული პროექტი Combattante II) სერიისა და Thondor-ის (ჩინური პროექტი Houdong-ი Type 021) ტიპის ათ-ათი სარაკეტო კატარადა ითვლება. თითოეული ჩინური C-802-ის ან ირანული Hoor-ის ტიპის ხომალდსაწინააღმდეგო 2-4 რაკეტით არის აღჭურვილი.

ირანელებმა ფრანგული Combattante-ს მსგავსი Sina-ს ტიპის 4 სარაკეტო კატარადას (Paykan-ი, Joshan-ი, Derafsh-ი და Kalat-ი) აგებაც შეძლეს. მრავალფეროვნებით გამოირჩევა საარტილერიო-საპატრულო კატარალების კლასი, სადაც 2-დან 100 ტონამდე წყალწვევის მცურავი საშუალებებია გაერთიანებული.

ასეთი კატარალების შეიარაღებაში შედის: 23 მმ-იანი საზენიტო დანადგარები 3V-23-2, შეწყვილებული 12,7 მმ-იანი ტყვიამფრეველები, 20 მმ-იანი და 40 მმ-იანი ავტომატური ქვეშეშები, 106 მმ-იანი უკუგორბო ქვეშეშები, 107 მმ-იანი და 122 მმ-იანი უმართავი რაკეტების გამშვები დანადგარები, 324 მმ-იანი და 533 მმ-იანი სატორპედო აა-

IPS-16 ტიპის კატარალების შეიარაღებაში ორი 324 მმ-იანი ტორპედო, ორი ხომალდსაწინააღმდეგო რაკეტა და ორი 12,7 მმ-იანი ტყვიამფრეველი სხვადასხვა ვარიაციაშია გამოყენებული

რაკეტი, ყუმბარსატორპედოები PPIF-7 და სხვა.

მძლერი ძრავების ხარჯზე კატარალები 30-დან 50-მდე კვანძის სიჩქარით დაცურავენ და კარგი მანევრულობა ახასიათებთ.

ამფიბიური ძალები ისლამური რეჟიმის დამცველთა კორპუსის დაქვემდებარებაშია და რამდენიმე ათეულ სადესანტო საშუალებას ითვლის.

ყველაზე დიდია Hengam-ის ტიპის (წყალწვევა 2500 ტ) 4 დიდი სატანკოსადესანტო ხომალდი.

ერაყთან ომის დროს თიერანმა სამხრეთ კორუაში 3 (Iran Hormuz 24) და პოლანდიაში 2-3 (Iran Hormuz 21) სატიერთო გემი იყიდა. ამ გემების ერთი ნაწილი ახლა საბორნე მიმოსვლით

არის დაკავებული, მაგრამ ომის შემთხვევაში სატანკო-სადესანტო ან ნაღმგადამღობი ხომალდების მოვალეობას შეასრულებენ.

გარდა ამისა, ამფიბიური ძალები ორ ათეულამდე პატარა და საშუალო წყალწვევის მცურავ საშუალებას ფლობენ.

1970-75 წლებში ირანმა ბრიტანეთიდან საპაერო ბაღიშზე მოცურავე Wellington BH.7 (წყალწვევა 55 ტ) ტიპის 6 კატარადა მიიღო. მოგვიანებით საკუთარი ძალებით იმავე პრინციპით მოცურავე პატარა, 6-ადგილიანი Younes-6 ტიპის კატარალებს პროექტი მოხსნადა.

თუორიულად ყველა სადესანტო საშუალებას ათასამდე საზღვაო ქვეითისა და ჯავშანტექნიკის 30-40 ერ-

Boghammar-ის ტიპის კატარადა

თულის ტრანსპორტირება შეუძლია, მაგრამ ასეთი მასშტაბის სწავლებები თერანს არასდროს ჩატარებია.

2008 წელს შედგა Bavar-2 ტიპის ორავტორიანი გერანოპლანის დემონსტრირება. ახლა ეს აპარატები სერიულად შენდება და კასიის ზღვაში გამოიყენება.

მტრალე ძალებს ამერიკული მოძველებული, 52 წლის 3 საბაზო და 48 წლის 2 სარეიდო ხომალდი ჰყავს.

საზღვაო ავიაცია ძველი საფრენი აპარატებისგან შედგება და მის შემადგენლობაში შედის: 3 საპატრულო, 3 მრავალმრთავი და 13 სატრანსპორტო თვითმფრინავი და დაახლოებით 30 შეუქმდენი.

ისლამური რევოლუციის დამცველთა კორპუსის დაქვემდებარებაში მყოფი საზღვაო ქვეითთა კორპუსი 2500-დან 5 ათასამდე კაცს ითვლის.

დიდი ყურადღება ექცევა სხვადასხვა საზღვაო ძალების განვითარებას, რომელიც ჯერჯერ წყალქვეშა ნავებსა (2-ავტორიანი Al Sabehat 15 და Ghavas) და წყალქვეშა მებრძოლთა სპეცკვადანაყოფებს აერთიანებს.

ფლოტის უსასალო სამომავლო ტაძარი

ორმუხის სრუტის ჩასაკეტად თერანს ავიაციას, სანაპირო სარაკეტო დანადგარებს, სწრაფსივლიან კატარლებს, წყალქვეშა ნავებს, ნადამებს, თვითმკვლელთა რაზმებსა და ხელთარსებულ სხვა საშუალებებს გამოიყენებს.

ირანელი სამხედროები იმუქრებიან, რომ ქვეყანაზე ნებისმიერ თავდასხმას ტექნიკის ბოლო სიტყვით აღჭურვილი თვითმკვლელთა ათასამდე სწრაფსივლიანი კატარლის შეტევით უპასუხებენ.

თუ მუქარა პრაქტიკულ ქმედებაში გადავიდა, მაშინ საზღვაო ბატალიონებში მართავდი რაკეტებით აღჭურვილი კატარლები საბრძოლო ხომალდებს შეუტევენ, ხოლო ტანკრების წინააღმდეგ კი სარატელეო და თვითმკვლელი „კამიკაძეების“ კატარლები იმოქმედებენ.

ამ უკანასკნელების სამოქმედო ტაქტიკას კი შეიძლება ასეთი ფორმა ჰქონდეს: 6-10 კატარლა მოწინააღმდეგეს პირდაპირ უტყვებს და ცეცხლს თავის თავზე იღებს, ხოლო მთორე ჯგუფი 4-6 კატარლა უშუალოდ სამიზნეს უტყვებს და ანადგურებს.

პრაქტიკულად ეს ერთჯერადი ფლოტია, რომლის თითოეული შეტევა კატარლებისა და ეკიპაჟების მრავალრიცხოვანი დანაკარგით დასრულდება.

რამდენად ეფექტური იქნება ასეთი თავდასხმები?

სპარსეთის ყურეში ყველა მცურავი საშუალების და მათ შორის მცირე ზომის კატარლების გადაადგილება შეძლებისდაგვარად საავიაციო, საზღვაო, სახმელეთო თუ კოსმოსური დაკვირვების სისტემებით კონტროლდება. საფრთხის შემთხვევაში ირანელითა კატარლებს პირველ დარტყმას საზღვაო მოიერიშეები და შემტევი შეუქმდენები მიაყენებენ. შედეგში მოქმედებებში კი მართავდი სარაკეტო სისტემებით აღჭურვილი საბრძოლო ხომალდები ჩართვებიან.

თანამედროვე საბრძოლო ხომალდის უმართავი რაკეტული ჭურვებით ან წერილკაღბირიანი ავტომატებით, ან ტყვიამფრქვევით მწყობრიდან გამოყვანა რთული ამოცანაა. თუმცა სატვირთო ვეპტოთან ეფექტური მოქმედება სავსებით დასაშვებია.

ბევრად მეტი საფრთხის შემცველია ნადამები და სანაპირო სარაკეტო კომპლექსები.

90-იან წლებში ირანმა რუსეთსგან წყალქვეშა ნავებთან ერთად 1800 საზღვაო ნადამი შეიძინა ორმუხის სრუტის დასანადმად. ამ საშუალებებით ამერიკის ფლოტის დამარცხებასა და სექტორ ანტიურად გამოიყურება, თუმცა ორმუხის სრუტის დროებითი ბლოკირება შესაძლებელია.

პროვზული გემოსაზმენავი

ერაყთან ომმა სახმედრო კატარლების მსწენებლობას დიდი ზიძეი მისცა. მაშინ ირანი შეედღური კომპანია Boghammar Marin AB-ს პატარა კატარლებს აგებდა და უკუკოლონ ქვეშეებით ტყვიამფრქვევებითა თუ ნალმსატვირცვებით აიარაღებდა.

ამჟამად სახმედრო ვეპტომწენებლობის ორი ცენტრია ჩამოყალიბებული — ბენდერ-აბასიში კომპანია Shahid Darvishi Industries-ი (წყალქვეშა ნავებს, სადესანტო ხომალდებს, ბუქსირები და სხვ.) და ბენდერ-უნსლში კომპანია Shahid Tamjidi Industries-ი (კორეცტები, სარაკეტო კატარლები და სხვ.).

ეროვნულ ვერფებზე შენდება: Mowg-ის (წყალწევა 1420 ტ) ტიპის სარაკეტო ფრეგატები, Sina-ს ტიპის (წყალწევა 265 ტ) სარაკეტო კატარლები, Ghadir-ის ტიპის წყალქვეშა ნავები (წყალწევა 120 ტ) და სხვ.

ბევრად დიდა კატარლების მწენებლობის მასშტაბი. ირანი 20-ზე მეტი ტიპის კატარლას აშენებს და მეტი წილი სარაკეტო შეიარაღებით არის აღჭურვილი. მაგალითად, ყველაზე პატარა 2 ტ წყალწევის Ashoora-ს ტიპის კატარლები (შეიარაღება — 12,7 მმ-იანი ტყვიამფრქვევი ДАК, ან ნადმი და ДАК-ა, ან 107 მმ-იანი უმართავი რაკეტების გამშვები 12 ლულა) შეიძლება ათეულობით დაშადადეს.

საზღვაო შეიარაღების ბევრი ნიმუში ჩინური, ჩრდილოკორეული ან საბჭოთა ანალოგების საფუძველზეა აწეობილი და მათ შესაძლებლობებზე გადაჭარბებული მონაცემები არცელდება.

თხშურ ჩანანშიძე

ირანელთა ბოლო მიღწევა — გერანოპლანი

Singapore Airshow 2012

2008 წელს დებიუტირებული ავიასალონი, ოთხი წლის თავზე, აზიის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში, ვეელაზე მსხვილ გამოფენად იქცა

ვეელაზე მსხვილი კონტრაქტი ამერიკულ Boeing-სა და საუდის არაბეთის შორის დაიდო. გარიგება დამკვეთისთვის 36 ერთეული AH-6-ის ტიპის მსუბუქი დამრტყმელი შვეულმფრენის გადაცემას ითვალისწინებს

სინგაპურის ავიასალონი მსოფლიოში პრაქტიკულად ერთადერთი ადგილია, სადაც გამანადგურებლისა და დამრტყმელი შვეულმფრენის ერთობლივი პილოტაჟის ხილვა შეიძლება

რუსეთი MC-21-ის ტიპის მაგისტრალურ ლაინერს დიდ რეკლამას უკეთებს

წლგანდელ გამოფენაზე, რომლის ორგანიზებაც მასპინძელ ქვეყანას 24 მლნ დოლარი დაუჯდა, თავისი პროდუქცია მსოფლიოს 57-მა მსხვილმა კომპანიამ წარმოადგინა. მონაწილეების რიცხვმა კი 80-ს გადააჭარბა

სიღ კამეჯორი

1043-1099

ეს სიღი, რაც ესპანური არაბულით „ას-სიდს“, ანუ „მზრძანებელს“ ნიშნავს, ესპანურად ელ კამეჯორად – „მეომრად“ იყო ცნობილი. ის ქასტილიელი მხედართმთავარი იყო, რომელიც შუა საუკუნეების ესპანეთში მაჰმადიანებსა და ქრისტიანებს შორის ბრძოლებში მონაწილეობდა. დღეს ის ესპანეთის ეროვნული გმირია, რომელსაც არც ერთი ბრძოლა არ ნაუგია და რაინდობისა და ტიროსების განსახიერება იყო.

როდრიგო დიას დე ბივარი ესპანეთის ქასტილიის სამეფოში, ბურგოსთან ახლოს, ბივარში დაიბადა და უფლისწულ სანჩოს კარზე გაიზარდა. სანჩო მეფე ფერდინანდ I-ის უფროსი ვაჟი იყო. ფერდინანდის სიკვდილის შემდგომ სამეფო მის ხუთ შვილს გაუნაწილდა. სანჩო II-ს ქასტილია ერგო, მის ძმა ალფონსო VI-ს კი – ტეონი.

მეფის დროშისმტკირთველი

1065 წელს, თავისი აღზევებისას, სანჩომ ელ სიდს უმაღლესი თანამდებობა უბოძა — ის დროშისმტკირთველი, ანუ სამეფო ჯარის მხედართმთავარი გახდა. სანჩოსთან ერთად სარაგოსის მკერების სამეფოზე მიიტანა იერიში და მკერთა მეფე ალ-მუქა-დარი დახარკა. მაგრამ სანჩოს უფრო დიდი ამბიციები ჰქონდა. მას სწამდა, რომ ფერდინანდის სამეფო უნდა აღდგენილიყო და ელ სიდმაც ალფონსოს წინააღმდეგ ილაშქრა. 1072 წელს სანჩო მოკლეს, სამეფო ტახტი კი ისევ

ალფონსოს დარჩა და ქასტილიისა და ლეონის გაერთიანებული სამეფოს გვირგვინისანი გახდა.

ელ სიდმა ალფონსოს დააფიცა, რომ მძის მკვლელობაში ხელი არ ერია და მხოლოდ ამის მერე განაგრძო სამეფო ჯარში სამსახური. 1074 წელს მან ალფონსოს მძისწული ხიმენა დაიას შერთო ცოლად.

ელ სიდი ეჭვის თვალთ უყურებდა ქასტილიელებს, რაკი ეს უკანასკნელები ალფონსოს მმართველობას ვერ შერეგებოდნენ. მან დროშისმტკირთველის თანამდებობა დაკარგა. ეს პოსტი გრაფ გარსია ორდინიესს გადაულოცეს, ელ

ქრონოლოგია

- * 1043 — დაიბადა ბივარში, ბურგოსთან ახლოს, ქასტილიაში.
- * 1065 — დაიწინა ქასტილიის მეფე სანჩოს დროშისმტკირთველად.
- * 1066 — სანჩოსთან ერთად სარაგოსში მკერების წინააღმდეგ ილაშქრა.
- * 1067 — შეეერთდა სანჩოს ძმის, ალფონსოსთვის ლეონის წარიმეფის სამხედრო კამპანიაში.
- * 1072 — სანჩო მოკლეს. ალფონსომ ძმის ავდიო დაიკავა.
- * 1074 — დაქორწინდა სამეფო დინასტიის წარმომადგენელზე.
- * 1079 — სევილიასთან გრანადელითა ვგარი დაამარცხა.
- * 1081 — მონარქის უნებართვოდ ტოლელიში მკერებზე ვაილაშქრა.
- * 1082 — იბრძოდა ლეონის მკერი მეფისთვის.
- * 1084 — დაამარცხა არაგონის ქრისტიანი მეფე.
- * 1090 — დაამარცხა ბარსელონის გრაფი ტეპართან.
- * 1092 — ეკლესია ავიდაში მოაქცია.
- * 1094 — დაიპყრო ვალენსია.
- * 1099 — გრადიაცელა 10 ილიოსს, ვალენსიაში.

სიღ კამეჯორის ხმლის ეფეხი

სიდი კი სვევილის მკერდზე მუხისა და გულისა ღრმად უკან დაბრუნებულს, ბრალი დასდეს მეფე ალფონსოს კუთვნილი ფულითა და ძვირფასეულობის გადაძალკაჲსი.

სიდი სვევილის დასაცუად გრანადისაჲსაჲ შეებრძოლა, დაამარცხა გრანადის მონიხეჲ ძალა კაბრასთან, რომელსაჲ ორდინიისი სარდლობდა და თვით ორდინიისი დაატყვევა. 1081 წელს კი ილაშქრა მავრიტანულ ტოლდოში, რომელიც ალფონსოს პროტექტორატში შედიოდა და ამით მეფესთან საბოლოოდ დაეფუჭა ურთიერთობა.

მემკვიდრეობაწამორთმეული და გაძევებული, დაქირავებული მებრძოლი გახდა და სარაგოსის ახალ მეფესთან, ალ-მუთამანთან დაიწყო სამსახური, რომელსაც ეძახებოდა, რომ მის სამეფოს ასე განთქმული ქრისტიანი მებრძოლი იცუდა. 1082 წელს მან ლერიდის მკერდზე მუხისა და მისი მოკავშირეების ჯარები დაამარცხა, 1084 წელს კი არაგონის მეფე სანჩო რამირესის ჯარს სძლია. ამ გამარჯვებებისთვის ის გულუხვად დააჯილდოეს.

1086 წელს აღმორავიდეად წოდებული ბერბერ ტომთა გაერთიანება ჩრდილოეთ აფრიკიდან ესპანეთში შეიჭრა. ბერბერებმა ალფონსო საგრანასთან 1086 წლის 23 ოქტომბერს დაამარცხეს, ამიტომ ელ სიდი გადასახლებიდან დააბრუნა. მათი შერიგება ხანმოკლე აღმოჩნდა, მაგრამ ელ სიდმა ვალენსიის მმართველის ადგილი მიიღო.

ვალენსიაში

კონტროლის დაწესება

თავდაპირველად ბარსელონის ძალები დაამარცხა, რადგან 1090 წლის მისი ტყვეების მიდამოების ესპანელნი იყვნენ. შემდეგ, 1092 წლის ნოემბერში, ვალენსიას შემოარტყა აღლა, ორი წლის თავზე აიღო და ალფონსოს საშვილეს გადასცა იმ პირობითი, რომ თვითონ ვალენსიის მმართველი დარჩებოდა. ელ სიდი იბრძოდა ქრისტიანთა დასამკვიდრებლად მამამდიანებით ჭარბად დასახლებულ ქალაქში, ბოლის კი, 1096 წელს, ქალაქის მოსაზრი მჭეით ქრისტიანულ ტაძრად გადააკეთა.

1099 წელს ქალაქს აღმორავიდეების მრავალრიცხოვანმა ძალებმა შეუტეეს. ელ სიდმა თავისი ჯარი დაარწმუნა, რომ უკანდაუხეულად გასულიყვნენ ბრძოლის ველზე. ბრძოლა მათი ელმარჯვებით დასრულდა, მაგრამ ელ სიდის ჯაი დიეგო როდრიგესი ტოლდოსთან ბრძოლაში დაიღუპა.

შერანი „ისპორიანი“ წარმოგიდგინოს!

ლევან გოთუას მიერ გადასახლებაზე დაწერილი მართვალაზის გვირგვინი აქოვაა.

8 ნიგნად!

„ისპორიანის“ ყოველ ნომერთან ერთად, თვეში ერთხელ შეძლებთ შეიძინოთ „გვირგვინი ვარამის“ თითო ნიგნი (ნიგნის ფასი 3 ლარი)

ამის მერე ელ სიდს მუსლიმი ტყვეები აღარ შეუწყნარებია.

სიდი სიკვდილამდე, 1099 წლის 10 ივლისამდე, მართვალა ვალენსიაში აღესრულა 56 წლისა. ვალენსიის მართვა მისმა ქვეშემა ხიმენამ განაგრძო, მაგრამ 1102 წელს, აღმორავიდეების შემოსევის გამო, ქალაქი დატოვა, რადგან ალფონსო VI-მაც არ მიაშველა დახმარება. ქალაქი გადაბრუნეს. ელ სიდის ცხედარი ამითხარეს და კასტილიაში წაიღეს ხელახლა დასაკრძალავად. სიდი საბოლოოდ სან პედრო დე კარდენიას მონასტრის მისას მთავარად, ბურგოსთან ახლოს. ვალენსია კი მუსლიმთა ხელში 1238 წლამდე დარჩა.

სიგნა ელ სილვა

● 1092 წლისთვის ელ სიდს მართვალადარი ქალაქის, ვალენსიის მისდ-

გომები ჰქონდა აღებული, ხოლო მისი მმართველი ალ-ფადრი დახარკული ჰყვოდა. იმავე წლის ოქტომბერში ალ-ფადრი აღმორავიდეების შემოსევისას მოკვდა. ელ-სიდმა ქალაქს 7000-კაციანი აღლა შემოარტყა. 1093 წლის დეკემბრის თვეში აღმორავიდეებმა ალვის გარდევვა სცადეს. ელ სიდი 1094 წლის მაისში ქალაქში ისევ შევიდა, როგორც დამპყრობი.

● ელ სიდი მოხსენიებულია XII საუკუნის წყაროებში და უძველეს ესპანურ ეპიკურ ნოველაში „სიმონერა ელ სილვაზე“. გადარწმუნდა 3700 სტრიქონი. ეს პოემა არაერთი ლიტერატურული ნაწარმოების შექმნის შთაგონების წყარო გახდა.

მოამზადა

ლევან ინასარაძემ

რუსული „აგვისტოს რვა“ ქართული „აგვისტოს 5 დღის“ წინააღმდეგ

რუსული ფილმი აგვისტოს ომზე საინფორმაციო ბრძოლაში კონტრაპროპაგანდა გადმოქცევა

გასულ წელს „არსენალიში“ ვიწროდით ქართულ-ამერიკული მხატვრული ფილმის „აგვისტოს 5 დღე“ შესახებ, რომელიც 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომს ეძღვნებოდა.

კინოკრიტიკოსობაზე თავს არ დავლებთ, თუმცა იმ სამხედრო ლაფუსსზე, რაც „აგვისტოს 5 დღეში“ გაიპარა, მკითხველს ინფორმაცია მივაწოდებთ.

ამ სტატიაში კი რუსული მხატვრული ფილმის „აგვისტოს რვა“ სამხედ-

რო ნიუანსებზე ვისაუბრებთ ის რუსული სახელმწიფო პროპაგანდის ტიპურ, თუმცა თანამედროვე და სპეციფიკურად გააჯერებული ნიმუშია, რომელშიც ქართველი სამხედროები (ერთი მომენტის გარდა) ისეთივე აგრესორებად არიან გამოყვანილი, როგორც თავის დროზე ფაქტობრივად გერმანიის ჯარისკაცები.

ფილმის 31-ე წუთზე როკის გვირაბიდან ცხინვალისკენ მიმავალ სატვირთო ავტომობილსა და მასზე ბაგირით

ჩამოვლულ ავტობუსს საიდნაღაც გაშვებულ ორი რაკეტა ხედება, თუმცა ის დღე ისე ღამდება, რომ ომის დაწყებაზე ჯერ არაუცხადებია. მაშინ საიდან მოფრინდა ის ორი რაკეტა და რაღა უკაცრიელ გზაზე მიმავალ ავტობუსს მოხვდა?

რაკეტამოხვედრულ ავტობუსში გადარჩენილი მთავარი გმირი ქსენია მანცი ცხინვალისკენ მიდის, სადაც ყოფილ ქართულ-აგვისტოს შვილის ნახვა და წამოყვანა სურს. ცხინვალში ის რუსული სპეცდანიშნულების რაზმს ჯავშანმანქანა „ტიგრით“ მიჰყვით ომის დროს „ტიგრებს“ მართლაც იყენებდნენ რუსეთის შუაირადებული ძალების მთავარი სადამჯერო სამმართველო – ГРВ-ს სპეცდანიშნულების რაზმები.

ღამით ცხინვალში ქსენია სარაკეტო დაბომბვაში მოექცა, რითაც ფილმის ავტორები (ვილიბოენ, აჩენონ მაყურებელს, თუ როგორ დაბომბა ღამით ქართულმა არმიამ მშვიდობიანი ქალაქი.

სარაკეტო დაბომბვის კადრები კომპიუტერული გრაფიკითაა გაკეთებული და მანათილური რაკეტების ტრაექტორია და სისწრაფე ძნელად თუ შეგვიჩვენებს სინამდვილეს. ქართველი სამხედროების „სისასტიკე“ ფილმის 50-ე წუთზეა ნაჩვენები, როდესაც ოსურ მთიან სო-

ქართველი სამხედროების როლის შემსრულებლები რატომღაც სულ ნიღბებში აყვნიან

ფელში ქართული ტანკი შედის და პირდაპირი გასროლით აფეთქებს ქსენიას ყოფილი ქმრის, რუსეთის სამშვიდობო ძალების კაპიტან ზაურის „უაზისკ“, რასაც თავად ზაური და მისი მშობლები ემხვერებოდნენ.

ეს სწორედ ის პროპაგანდისტული მომენტია, რომლითაც უნდათ დაანახონ მაყურებელს, რომ ქართველი სამხედროები რუს „ციხეურაფუტეაინებს“ უმხეზოდ ხოცვენ.

არადა, ზემო ნიჟნიდან ცხინვალისკენ დაძრული შსს-სა და თავდაცვის დანაყოფების ნაბრძანები ჰქონდათ არ ესროლით რუსული სამშვიდობო ძალების წევრებისთვის და მხოლოდ მას შემდეგ, რაც „ჟურნალი გოროლოვიდან“ (ცხინვალის გარეუბან შახაისკენ მიმავალ გზაზე) ცეცხლი გაუხსნეს ქართულ ჯგუფანკოლინას, ქართულმა ტანკებმა ცეცხლით უპასუხეს.

ცხინვალის მორე, ძირითადი შესასვლელისკენ მიმავალ გზაზე, სოფელ მდელეჩისის ჩასახვევთან მდგარი ჟურნალისტები (და მათ შორის ამ სტატიის ავტორიც) თავად იყვნენ იმის თვითმხილველნი, რომ ერგნეთისკენ მიმავალი ქართული საბრძოლო დანაყოფები და ტანკების ეკიპაჟები არაფერს ეწოდნენ გზის მარჯვენე განივსებულ რუსი „ციხეურაფუტეაინების“ საკონტროლო-გამშვებ პუნქტს.

ცალკე აღსანიშნავია, ფილმის ავტორების ცდა „ტიგრებზე“ „ამხედრებულ“ FPY-ს სპეცრაზმელები სუპერგარისკაცებად წარმოადგინონ. როდესაც ისინი ქუჩის ბრძოლებში ყოველთვის ასწრებენ ქართველ სამხედროებს (რატომღაც ამ უკანასკნელთ შვიი ნიღბები უკეთიათ, რაც ორი რამით შეიძლება იყოს გამოწვეული: ან მათ აივებენ

რუსულმა ჯგუფანკოლინამ ბრძანება მიიღო რაკის გვირაბში შესასვლელად...

დამანაშვებთან, ან ვერ იპოვეს ქართული იერის არტიტები და ისევ რუსები ათამაშეს ქართველების (როლში) სროლას, ხოლო მათ „ტიგრები“ ვუმბარასტყორცნის რაკეტის მოხვედრის შემდეგაც არ ფეთქდება, რაც უკვე ფანტასტიკის ფანრია. ისეთი შთაბეჭდილება რჩება, რომ ამ ფილმით რუსული „ტიგრებისთვის“ რეკლამის გაკეთება სცადეს, რაც სხვათა შორის მიღებული პრაქტიკაა, — პოლკეუდის მძაფრსუფეტან ბლოკბასტერებში ზშირად გადაუღიათ ანალო თვითმფრინავები, შვეულმფრენები თუ ჯგუფანანქანები, რომლებიც შემდეგ პენტაგონს მასობრივად შუიქნია.

რუსულ „ტიგრს“ კი, ეტყობა, ეს პერსპექტივა ნაკლებად აქვს, რადგან ფილმის გამოსვლამ დააგვიანა, — რუსეთის თავდაცვის სამინისტრომ „ტიგრების“ ნაცვლად იტალიური „ფორცხეურების“ ყიდავა უკვე გადაწყვიტა.

სხვათა შორის, ფილმში რუსი სპე-

რანზმელების მეთაურის შემსრულებელი, ისევე როგორც სამხედროების როლში მთავარმე არტიტები, ორი თვე რუსეთის შსს-ს სპეცმოშხადების ცენტრში ვარჯიშობდნენ, ხოლო „ცხინვალის ქუჩებში“ ბრძოლის მომენტებს... სოხუმში იღებდნენ.

სოხუმში, მინისტრთა საბჭოს დამწვარი შერობის უკან, დეკორაციები ააწვეეს, სადაც ახლო ბრძოლის კადრებს იღებდნენ, რისთვისაც აუზაში სეპარატისტებისგან შუიარალეზაც კი ითხოვეს. ფილმში დაახლოებით 30 ტანკი, ჯგუფანტრანსპორტიორი და საბრძოლო შვეულმფრენი გამოიყენეს, მასობრივ სცენებში კი საფარად 1500 რუსი სამხედრო და 3 ათასი ადგილობრივი მცხოვრები მონაწილეობდა.

სოხუმში გადაღებების შემდეგ, ფილმის ადმინისტრაციამ იქვე დატოვა დამტყვეული დეკორაციები, მათ შორის — დამწვარი ავტომობილები, რითაც სო-

ცხინვალის ქუჩაში რუსი სამხედროები ქართველებს ჩასაფრებაში აღმოჩნდნენ

ფილმში რუსული „ტიგრები“ აუფეთქებელ ჯავშანმანქანებადაა წარმოდგენილი, რომლებსაც ვუმბარასტყორცნიც ვერაფერს აკლებს

ხუშულებების უკმაყოფილება გამოიწვია. ფილმში ნაჩვენებია, მთავარი გმირი ქსენია, როგორ მბარაუკს ქართულ სამხედროებს „ლენდროფერის“ ვეიბს და როგორ უსხლტება ოსტატურად ორი ქართული სამხედრო „ლენდროფერის“ დენანსა და ჯავშანტრანსპორტიორის ცეცხლს. გამოდის, რომ მოსკოველ ქალს, რომელსაც ქალაქშიც კი არც ისე ყოჩაღად დაჰკეც „ჟოგული“, ტყეში ხუტის მადალი სინქარით უპრობლემოდ უვლის გვერდს, რაც სრული ულოგიკობაა.

უფრო საინტერესოა, როდესაც ქსენიას გატაცებულ „ლენდროფერს“ ქართველი სამხედროების შეჯვარებული „კობრა“ გამოეჯიღება, რომელიც ბოლოს ისევ ქართული ტანკის ჭურვის „მსხვერპლი“ ხდება. რეალური ომის დროს ცხინვალის ქუჩებში საქართველოს შსს-ს განსაკუთრებულ დაკლებათა სამმართველომ მართლაც დაკარგა ორი „კობრა“. ერთი აფეთქებული, და დაზიანებული „კობრა“ მოსკოვში წაიღეს და მის ჯავშანმდგრადობას სროლებით ამოწმებენ, რის შესახებაც „არსენალი“ უკვე წერდა.

მეორე „კობრა“, თითქმის სადი, ოს სეპარატისტებს ჩაუვარდა ხელი, კოკოითი ამ „კობრით“ რუს უურნალისტებსაც კი ასეინებდა ინტერვიუს დროს.

სავარაუდოდ, ფილმის გადაღებისას სწორედ ეს მეორე „კობრა“ გამოიყენეს, თუმცა მას ასაფეთქებლად ვერ გამოეტყებდნენ და ტანკის ჭურვის მოხვედრისა და აფეთქების მომენტი, ალბათ, კომპიუტერული გრაფიკითაა შესრულებული.

გატაცებულ „ლენდროფერს“ ქსე-

ნია რატომღაც გზაზე აჩერებს და ამ მომენტში მას M4-ის სამიხენო ქართველი სამხედრო იღებს (საერთოდ, ცხინვალის რეგიონში აგვისტოს ომის დროს ქართული არმია მთლიანად 5,45 მმ კალიბრის „კალამნიკოვის“ ტიპის ავტომატებით იყო შეიარაღებული და არა ამერიკული M4-ებით, როგორც ეს ფილმშია ნაჩვენები. ამ ომში მოწინააღმდეგე რამდენიმე ათასი M4 წაიღო კოდორის ხეობიდან, სენაკისა და გორის სამხედრო ბაზებზედაც, ასე რომ, მათი მოძებნა ფილმის ადმინისტრაციას არ გაუჭირდებოდა). ქსენია არწმუნებს ქართველ ჯარისკაცს, არ ესწრის და მასაც ღელა-შვილი უსაფრთხო ადგილას გაჰყავს, თუმცა დაჭრილ თანამებრძოლს დროებით ტოვებს.

ეს მომენტი ერთადერთია, სადაც ქართველი სამხედრო დადებოდა არის ნაჩვენები და ეს ეპიზოდი უფრო ომის წინააღმდეგაა მიმართული. სხვათა შორის, დაახლოებით ასეთვე მომენტია ქართულ-ამერიკულ „აგვისტოს ხუთ

დღეში“, როდესაც რუსი პოლკოვნიკი გორის ქუჩაში რუსული ტანკების აღწამა აღმოჩენილ ქართველ მეტრძობისა და სამოქალაქო პირთა ჯგუფს სამშვიდობის უმუცებს იმ მოტივით, რომ ომმა საკმარისი მსხვერპლი მოიტანა.

ფილმის ბოლოს რუსეთის არმია „კონტრტერიტორიულ“ გადღობს და გორისკენ მიიწევს, რომლის დროსაც ოთხი რუსული Cy-25 ტაიბის მოიერიშე რაკეტებით ანადგურებს ქართული ტანკების, ჯავშანტრანსპორტიორებისა და არტილერიის დაჯგუფებას. ამ ომში ქართულმა სამხედრო მეთაურობა არაერთი საბედისწერო შეცდომა დაუშვა (მარტო ის არის, რომ რუსული მოიერიშეების დაბომბვის წინ მე-4 ქვეითი ბრიგადა ისე მოაწყვეს, როგორც შვეიცარიის ნობის დროს პლატოე), მაგრამ არც ისე ყოფილა, რომ ათობით ჯავშანტექნიკა ერთმანეთს გვერდით ყოფილიყო ჩამწერივლები.

სტატის ბოლოს არ შეიძლება არ გავიხსენოთ ფილმის ის კადრები, სადაც ნაჩვენებია თითქმის როგორ უჭირდა რუსეთის ხელისუფლებას ომის დაწყების გადაწყვეტილების მიღება.

„აგვისტოს რვაში“ საკმაოაა გამოყენებული პროპაგანდისტული სიუჟეტები იმის საჩვენებლად, რომ 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომში მთავარი დამამსუვე თბილისი არის, რაც მოსალოდნელიც იყო, თუნდაც იმიტომ, რომ ეს ფილმი რუსეთის სახელმწიფო ბიუჯეტმა 16 მლნ დოლარით დააფინანსა.

არც ის უნდა დაეფიქროთ, რომ ქართულ-ამერიკული „აგვისტოს 5 დღეც“ არ არის მთლად ოაგისუფალი პროპაგანდისტული სიუჟეტებისგან, რაც სრულიად მოსალოდნელია, როდესაც ომის შესახებ ფილმს დაბირსიბირებულ მხარეები იღებენ.

ირაკლი ალაღაშვილი

ფილმის დასასრული — ქსენია შვილი გადაარჩინა და უკან ბრუნდება, ხოლო რუსული ტანკები კი თბილისისკენ მოემართებიან...

შეჯიბნი შენი ახსნადი „ახსნადთან“ ჯიბზე

3D-პაჩიკონი - 13 ავიაკონი

ჩი პაჩიკონი ახსნადი, შეიქმნათ ზედასთან ახსნად
სახეობის პაჩიკონის თითოეული სახეობის მოდელები

აანვე და შეგროვე საბრძოლო ტექნიკის
მოდელების კოლექცია საკუთარი ხელით
მაკრატლისა და ნების გარეშე

ამერიკული საბრძოლო
შველფორმი

AH-1W
„სპაიკოპორა“

თითოეული 3D მოდელების
ფასი: 3,5 ლარი
შურნალთან ერთად 5 ლარი.

შექმენი უენი არსენალი

„არსენალის“ ერთგულ მკითხველს მოსწონს ჟურნალში დაბეჭდილი სამხედრო ტექნიკის ფერადი და ეფექტური სურათები, მაგრამ სულ სხვა განცდაა, როდესაც ხელში იმავე თვითმფრინავისა თუ შევუღლმფრენის სამგანზომილებიან ტამაშ მოცდელს დაიკავენ, რომლის აწყობა მაკრატლისა და წების გარეშე შეგიძლია.

„არსენალთან“ ერთად თქვენ შეგიძლიათ შეიძინოთ საბრძოლო ტექნიკის 3D პახლები, ააწყოთ და შექმნათ საკუთარი მინიარსენალი.

ჟურნალში მოყვანილი იქნება კონკრეტული მოცდელის აწყობის ინსტრუქცია, ასევე მისი საბრძოლო ვარიანტის შექმნისა და გამოყენების პატარა ისტორია და ტექნიკური განმარტებები.

F/A-18F SUPER HORNET

პ ა ე რ -
შ ი პ ი რ -
კ ე ლ ა დ
1978 წლის
18 ნოემბერს
აფრინდა, სი-
ხლი აშშ-ის სამ-
ხედრო-საზღვაო
ძალების შეიარაღე-
ბაში 1980 წელს მი-
იღეს.

F/A-18E/F Super Hornet-ი წინა-მორბედის საფუძვლი-ანად მოდერნიზებული ვარიანტია. მან პირველი გაფრენა 1995 წელს შეასრულა და მას შემდეგ ამერიკული ავიაკონსტრუქციის კომპანია McDonnell Douglas-ი ამ თვითმფრინავებს სუნტ-

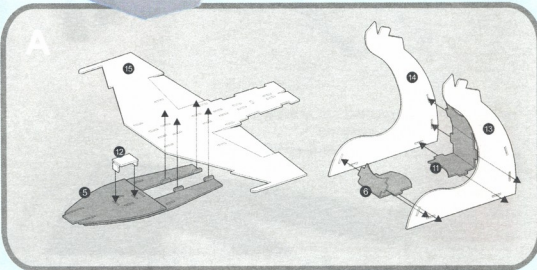
ლისის საჰაიაციო ქარხანაში აწეობს.

F-14-ების ჩამოყრის შემდეგ „სუპერჰორნეტები“ ერთდღობი საგეგმარო საბრძოლო თვითმფრინავად დარჩა ამერიკული ატომური ავიამზიდების შეიარაღებაში და ეს მანამდე გაგრძელდება, სანამ აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ძალები F-35-ებს არ შეიძენენ.

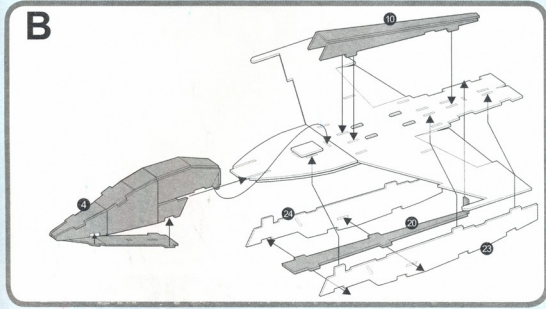
ბოლო 26 წლის განმავლობაში „ჰორნეტებს“ და „სუპერჰორნეტებს“ არა-

თქვენ გიწვეთ ამერიკული F/A-18F Super Hornet-ის მოძღვის აწეობა. ეს ამერიკული საბრძოლო თვითმფრინავი შეიძლება უნიკალურად ჩაითვალოს, რადგან იგი მიეკუთვნება გამანადგურებელ-მოიერიშის (F/A) კლასს და ერთდობლივად წარმატებით შეუძლია როგორც საჰაერო ბრძოლაში მონაწილეობა, ისე სახმელეთო და საზღვაო სამახუნების ზუსტი დაზიანება.

მისი წინამორბედი, F/A-18 Hornet-ი,

„არსენალთან“ ერთად

ერთ საბრძოლო ოპერაციაში მიიღეს მონაწილეობა. „ჰორნეტების“ საბრძოლო ნაითობა 1986 წელს ლიბიაში ჩატარებულ საჰაერო ოპერაციაში შედგა. შემდეგ იგი ბრძოლები სპარსეთის ყურეში (1991 წ.) ბონინელი სერების დაბომბვა (1995 წ.), ერაყის ოგზე პატრულირება (1998 წ.) აელანეთი (2001 წლიდან დღემდე), ერაყის ომი (2003-2010 წწ.) და ბოლოს ოპერაცია ისევე ლიბიაში, რასაც შუამარ კადაფის რეჟიმის დამხობა მოჰყვა (2011 წ.)

მახლოებით მონაცემებით აწეობილია დაახლოებით 1500 „ჰორნეტი“ და 500 „სუპერჰორნეტი“. 1979 წელს ერთ F/A-18A-ს პენტაგონი 10,8 მლნ დოლარად ვიდულობდა, მოდერნიზებული F/A-18C/D-ს ფასი 29 მლნ-მდე გაიზარდა, ხოლო F/A-18E/F-ი უკვე 57 მლნ დოლარად ფასობს.

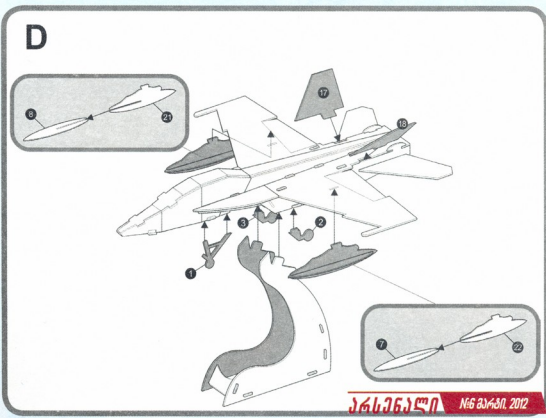
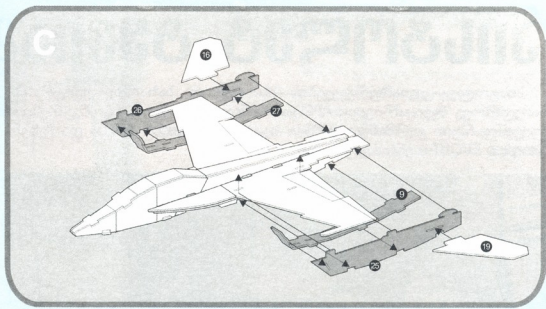
დღეს აშშ-ის სამხედრო-სახლგო ძალების შეიარაღებაში სხვადასხვა მოდიფიკაციის 753 ცალი F/A-18 ირიცხება (მათგან არანაკლებ 387 ერთეული F/A-18 E/F Super Hornet-ია);

გარდა აშშ-ისა, „ჰორნეტები“ იყიდეს ავსტრალიამ (75 ცალი), შვეიცარიამ (32), მალაიზიამ (8), ფინეთმა (64), ქუვეითმა (32), კანადამ (119) და ესპანეთმა (96).

F/A-18 E/F SUPER HORNET-ის ტაქტიკურ-ტექნიკური აღწერა

- ეკიპაჟი — 1 კაცი (F/A-18E), 2 კაცი (F/A-18F)
- სიგრძე — 18,3 მ
- ფრთის გაქანი — 13,6 მ (დაკეცილი ფრთებით — 9,3 მ)
- სიმაღლე — 4,8 მ
- მასა (ცარიელის) — 13,3 ტ

- მასა (ნორმალური, ასაფრენი) — 21,3 ტ
- მასა (მაქსიმალური, ასაფრენი) — 29,9 ტ
- ძრავები — ორი ტურბორაქტული ძრავა ფორსაჟის კამერით
- მაქსიმალური სიჩქარე — 1900 კმ/სთ-მდე
- საბრძოლო რადიუსი — 726 კმ
- ფრენის „ჭერი“ — 15,2 კმ
- მაქსიმალური გადტვირთვა — 7,6 g
- შეიარაღება — ერთი 20 მმ-იანი ექსტრულიანი ქვემჭი M61A1 „უულკანი“ 570 ჭურვილი
- საბრძოლო დატვირთვა — 8 ტონის საერთო მასის ბომბები და რაკეტები 11 პილონზე

APC

უახლესი შვეიცარიული პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევი

პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევის მსოფლიო ბაზარზე უტრანს-ნამედროვე შვეიცარიული APC გამოჩნდა, რომელმაც უონეურენცია ლეგენდარულ გერმანულ MP5-ს, იტალიურ Spectre M4-სა და ჩეხურ Skorpion EVOIII-ს უნდა გაუწიოს.

შვეიცარიულმა საიარაღო კომპანია B&TAG-მა სახელი გაითქვა MP9 ტიპის PDW-ს კლასის (თუღაცის პერსონალური იარაღი) პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევით, თუმცა ეს იარაღი რეალურად ავსტრიული პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევ Steyr TMP-ს მოდერნიზებული ვარიანტი იყო და ავსტრიელებმა იმიტომ მიჰყიდეს შვეიცარიელებს მისი გამოშვების უფლება, რომ ავსტრიის მკაცრი კანონებიდან გამომდინარე, ვერ შეძლებს მისი მოშვებინა წარმოება.

მეორე ტიპის იარაღი, რომლითაც შვეიცარიული კონცერნი თვს იწონებს, APR308 და APR338 (ამ უკანასკნელის გამოცდაზე „არსენალში“ უკვე ვსწრდით) ტიპის მძლავრი სნაიპერული მარშანებია, რომლებსაც ნებისმიერი ქვეყნის სპეცსამსახურის სნაიპერი ინატრებდა.

სულ ახლახან ამჟვე ფირმამ იარაღის საერთაშორისო ბაზარზე წარადგინა ახალი პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევი APC-ი, რომელმაც კონკურენცია უნდა გაუწიოს როგორც მოძველებულ, მაგრამ პოპულარულ გერმანულ MP5-ს და იტალიურ Spectre M4-ს, ისე შედარებით თანამედროვე გერმანულ UMP-სა და ულტრათანამედროვე ჩებურ Skorpion EVOIII-ს.

შვეიცარიული APC-ს მიკეთებულა PDW-ს კლასის პისტოლეტ-ტყ-

ვიამფრეკვეებისთვის მართებული არ არის, თუნდაც უფრო დიდი მასისა და ცეცხლის ორი ხელით მართვის გამო.

საგარაუდოდ, კონკურენცია მაინც მასა და წებურ „სკორპიონს“ შორის იქნება, რადგან ასპარეზზე ორივე 2010 წლების მიწურულს გამოჩნდა და თანამედროვე დიზაინით, ასევე კომპოზიტური მასალების გამოყენების დონით ერთმანეთს უფრო აკვანან, ვიდრე 45 წლის წინ გამოშვებულ გერმანულ MP5-სა თუ 25 წლის იტალიურ „სპექტრს“.

შვეიცარიელმა ინჟინერმა APC არმიისთვის და პოლიციისთვის შექმნეს, თუმცა არც სამოქალაქო პირებს დასწევითეს გული და იარაღის მალაზიებში გასაყიდად თვითდამტენი (არააუტომატური) კარაბინი (გრძელი ლულაითა და კონდახით) გაიტანეს.

APC-ის სამოქალაქო ვარიანტი — თვითდამტენი კარაბინი

ჩ3960 ღოსიმი: შვეიცარიული პისტოლეტ-ტყვიამფრეკვეი APC მჭიდობა და სამიზნით, ოლიონდ უკაზნებოდ, 2,5 კგ-ს იწონის. მისი სიგრძე გაშლილი კონდახით 597 მმ-ია, დაკეცილით კი 379 მმ. ლულის სიგრძე 175 მმ-ს შეადგენს. სროლის ტემპი 1080 გასროლა/წ-ში. მჭიდში 9 მმ კალიბრის „ლუგერის“ 30 ვაზნა ჩადის

APC-ში გამოყენებულია თავისუფალ საკეტზე დაფუძნებული ავტომატიკის სქემა. სროლა მხოლოდ დახურული საკეტის დან წარმოებს, რაც გამორიცხავს იარაღის შექანისგან და ტყუილის შეღწევას. ცეცხლის რეჟიმის გადაყვანი, რომელიც ამასთანავე დამცველის ფუნქციასაც ასრულებს, იარაღის ორივე მხარესაა. საკეტის გადახრე ბერკეტის დაყენება ორივე მხარეს შეიძლება, რაც პრობლემას უხსნის ცაცხვებს.

პისტოლეტ-ტყვიამფრეკვეის ზედა ნაწილი ალუმინისგანაა დამზადებული, ქვედა კი დარტყმაგამძლე პლასტიკისგან. ლულის ბოლოზე სპეციალური სამაგრება, რომლებზეც სწრაფად აყენებენ ან ხსნიან ხმის ჩამხშობს. Picatinny rail ტიპის მიმართველები ოთხეუ მხარეზეა, რაც აადვილებს საიარაღო აქსესუარების: სამიზნეების, ლაზერული მიზანმიმნაშენების, ფარანის და წინა ხელის მოსაკიდის სწრაფად დაყენებას. კონდახი მარჯვნივ იკეცება, თუმცა ხელს არ უშლის საკეტის გადატენასა და სასლეტზე თითის დაჭერას.

თანამედროვე დიზაინითა და კონსტრუქციით შვეიცარიული პისტოლეტ-ტყვიამფრეკვეი ყურადღებას იქცევს და საგარაუდოდ მალე სხვადასხვა ქვეყნის საპოლიციო სპეცრაზმების შეიარაღებაში შევა.

ირაკლი ალადაშვილი

ISSN 1987-5061
9 771987 506031

F1557
2012
საქართველოს
პოლიცია

AP

ბ 87/10

საქართველო